

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ С.І. Сидоренко
«_____» _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

**ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»**

**Тема: *ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТОНАЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО МЕДИЧНОГО
ДИСКУРСУ***

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«Мз» ШЕВЧЕНКО МАРІЯ МИХАЙЛІВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент СТРУК ІРИНА ВАСИЛІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичне дослідження емоційної тональності медичного дискурсу.....	9
1.1. Емоційна тональність у сучасному перекладі.....	9
1.2. Види емоційної тональності.....	16
1.3. Специфіка відтворення емоційної тональності медичних текстів.....	19
1.4 Особливості спілкування працівників медичної сфери.....	23
Розділ 2. Методологічні засади відтворення емоційної тональності.....	31
2.1. Етапи та методи дослідження емоційної тональності у перекладі.....	31
2.2. Методика аналізу емоційної тональності в медичному дискурсі	36
2.3. Особливості аналізу медичної термінології.....	41
Розділ 3. Репрезентація емоційної тональності у перекладі медичного дискурсу на матеріалі серіалу «Анатомія Грей» («Grey’s Anatomy»).....	45
3.1. Відтворення мовної гри як різновиду емоційної творчості мовця	45
3.2. Передача фразеологічних та квазіфразеологічних зворотів.....	69
3.3. Передача лексики розмовного стилю.....	73
3.4. Відтворення евфемізмів.....	80
Висновки.....	89
Список літератури.....	93
Додаток А.....	103
Додаток Б.....	120
Додаток В.....	121
Додаток Г.....	122
Додаток Д.....	123
Додаток Е.....	124

ВСТУП

Одним із провідних напрямків мовознавчих досліджень сьогодні є емотивна лінгвістика, яка знаходиться у центрі проблематики антропоцентричного підходу. Наріжним каменем цього напрямку є питання, пов'язані з відчуттями людини, що живе в умовах тієї чи іншої мови, і аналізуються способи категоризації емоцій і їх відображення у мові, досліджується емотивна комунікація, особливості прояву та сприйняття емоцій у різних типах дискурсу. Питання емоційності та її перекладу входить також у коло наукового інтересу перекладознавців.

Емоції є одним із мотивуючих факторів когнітивної діяльності людини, тому вони потрапляють у сферу інтересів різних наук, дисциплін і напрямків: лінгвістики, педагогіки, когнітології, психолінгвістики, соціолінгвістики, теорії комунікації, теорії мовних актів, концептології, а також психології, соціології, антропології та медицини.

Важливою умовою успішності комунікативної взаємодії між лікарем і пацієнтом стає оперування лікарем цілим рядом як спеціальних медичних знань, так і знань про правила організації спілкування, способи трансляції та адекватної інтерпретації інформації, що надається, про особливості мовної поведінки пацієнтів, про потенційні комунікативні перешкоди, про прийоми створення психоемоційної атмосфери. Перелічені види знань дають уявлення як про особливості здійснення комунікації у сфері медицини в її прототиповій формі – спілкуванні лікаря і пацієнта, так і про специфіку усного мовлення, що виробляється в його ході, що позначається в цьому дослідженні терміном усний медичний дискурс.

Різні аспекти усного медичного дискурсу активно розробляються західними та американськими соціолінгвістами, послідовниками дискурс-аналізу та аналізу розмови, етнографами мови, соціологами та психологами. Визнанням важливої ролі комунікації між лікарем та пацієнтом став той факт, що курс з організації спілкування в рамках медичної консультації був включений до програми навчання низки американських та британських медичних університетів. У вітчизняній лінгвістичній науці усний медичний дискурс став об'єктом вивчення лише

останніми роками. У центрі уваги дослідників досі виявлялися лише його приватні аспекти, в основному лінгвопрагматичний та когнітивний аспекти, проблеми медичного терміноутворення, що не повністю відображає складну природу цього феномену. Інформація, отримана під час вивчення усного медичного дискурсу, досі має фрагментарний, несистематизований характер. Спроби вивчення його окремих аспектів не дозволили визначити модель комплексного аналізу асиметричного дискурсу, виробленого лікарем і пацієнтом, виявити його екстралінгвістичну, когнітивну, лінгвістичну, у тому числі і жанрову специфіку, а також основні джерела комунікативних перешкод у ньому. Однак, одним із найменш вивчених аспектів медичного дискурсу є тональність медичних текстів, зокрема усної форми, яка включає вираження емоційних почуттів лікарів по відношенню до пацієнтів та своїх колег.

Емотіологія, або лінгвістика емоцій, або когнітивна теорія емоцій, зародилася в руслі системно-структурного мовознавства і позначилася на роботах таких вчених-лінгвістів, як О.М. Галкіна-Федорук, Е.С. Азнавурова, В.А. Мальцев, І.В. Арнольд, Є.М. Вольф, В.М. Телія, Н.М. Павлова, М.Д. Городнікова, В.І. Шаховський та ін.

Поняття тональності зустрічається у деяких дослідженнях. Так, М. Хеллідей говорить про ключ спілкування, стиль дискурсу та реєстр, а В.І. Карасик розглядає ставлення комунікантів до теми. Н.І. Формановська виділяє тональності ситуації залежно від сфери спілкування. Л.М. Лапп обмежується дослідженням тональності наукових текстів, де переважає реєстр «необхідність».

Ми розуміємо під тональністю таке уявлення тексту автором, у якому він висловлює своє ставлення до тексту, до реципієнта і себе в додаткових характеристиках, які забарвлюють пропозиціональний зміст у відповідні тони з урахуванням сфери спілкування та особистісних якостей комунікантів.

Тональність в обов'язковому порядку присутня у будь-якому тексті, до якої б сфери діяльності він не ставився, але для нас найбільший інтерес становлять діалогічні тексти, коли події відбуваються в ситуації безпосереднього спілкування.

Пріоритетним у дослідженні обрано аспект емоційної тональності медичного дискурсу. Такий підхід базується на аналізі комунікативних особливостей мовців,

зокрема лексичних особливостей, які покладені в основу реплік медичного діалогічного мовлення. Дослідження спирається на наявний досвід наукового аналізу дискурсу у працях таких авторів як Т.А. ван Дейк, В. Карасик, Ю. Караулова, М. Міллз, Н. Непійводи, С. Форманової та ін. Діалогічне мовлення у медичному дискурсі розглядали Н. Аратюнова, М. Бахтін, В. Виноградов, О. Селіванова, Т.А. ван Дейк, Р. Якобсон та ін. Проблеми етико-психологічного спілкування у медичній сфері досліджували М. Міллз, С. Робертс, Б. Фрімон). У медичному дискурсі відтворення тональності розглядали такі науковці як М. Романишин, В.І. Карасик, Е.Ф. Тарасов, Е.А. Редкозубова, М.А. Багдасарян, Ю.Р. Хабібрахманова та ін.

У галузі перекладознавства переклад медичного дискурсу вивчали А. Гудманян, В. Демецька, К.С. Макеева, Р.В. Поворозюк, Н. Fischbach, V. Montalt та ін. До проблеми перекладу емоційності зверталися Р.П. Зорівчак, В.А. Кухаренко, А. Попович, В.І. Шаховський, Дж. Міллер та інші, однак комплексного дослідження питань перекладу емоційної тональності не проводилось. Попри те, що дослідженнями цієї теми займалося чимало вітчизняних і зарубіжних науковців і лінгвістів, проблематика емоційної тональності медичних текстів недостатньо висвітлена у наукових роботах.

Отже, **актуальність** дослідження зумовлена, насамперед, необхідністю більш детального вивчення особливостей перекладу медичного дискурсу, зокрема відтворення емоційної тональності. Також актуальність обраної теми полягає у необхідності встановити лексичні особливості медичних текстів, що впливає на вибір перекладацької стратегії. Своєчасність подібного дослідження визначається відсутністю наукових робіт пов'язаних з відтворенням емоційної тональності у медичному дискурсі при перекладі з англійської на українську мову.

Метою дослідження є аналіз відтворення емоційної тональності у перекладі медичного дискурсу на матеріалі серіалу «Анатомія Грей» (Grey's Anatomy).

Об'єктом дослідження є явище емоційної тональності у медичному дискурсі, вилучене методом наскрізної вибірки з англійських субтитрів серіалу «Анатомія Грей» (Grey's Anatomy) та його перекладу українською мовою.

Предметом дослідження виступають особливості відтворення емоційної тональності у медичному дискурсі, зокрема мовна гра, фразеологічні та квазіфразеологічні звороти, евфемізми, лексика розмовного стилю та їх переклад українською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. З'ясувати поняття емоційна тональність у сучасному перекладі та її види;
2. Визначити специфіку відтворення емоційної тональності у медичних текстах;
3. Виокремити етапи та методи дослідження емоційної тональності у перекладі;
4. Висвітлити методику аналізу емоційної тональності у медичному дискурсі;
5. Дослідити відтворення мовної гри як різновиду емоційної творчості мовця;
6. Виявити особливості передачі фразеологічних та квазіфразеологічних зворотів;
7. Проаналізувати особливості передачі лексики розмовного стилю та відтворення евфемізмів.

Джерелами фактичного матеріалу дослідження слугували тексти-субтитри англomовного серіалу «Анатомія Грей» (загальною кількістю понад 15), а також їх переклад.

Теоретичне значення курсової роботи полягає у детальному вивченні та аналізі емоційної тональності текстів медичного дискурсу. Зроблені узагальнення розширюють вивчення проблем теорії перекладу медичних текстів.

Практичне значення наукової праці полягає у можливості використання її матеріалів та результатів у вивченні курсів з перекладознавства (розділ «Спеціальна теорія перекладу», «Актуальні проблеми перекладознавства», «Стилістика англійської та української мов», «Зіставне мовознавство», «Теорія та практика перекладу» та ін.). Результати цього дослідження можуть бути корисними при написанні курсових, дипломних та магістерських робіт.

Методи дослідження зумовлені загальною метою та конкретними завданнями роботи. У дослідженні використовується комплексна методика, що передбачає

застосування порівняльного і описового методів як провідних і основних прийомів інвентаризації та систематизації матеріалу мови оригіналу та мови перекладу, методів структурного, стилістичного та перекладацького аналізу. Для дослідження найчастотніших способів перекладу емоційної тональності медичних текстів-скриптів використовуються методи кількісного аналізу.

Наукова новизна полягає в тому, що виконане детальне контекстуальне дослідження текстів-скриптів медичного дискурсу та їх переклад з урахуванням емоційної тональності. Деталізовані перекладацькі особливості застосовані при перекладі, що допомагає розширити відомості про особливості перекладу текстів медичного дискурсу.

Апробація отриманих результатів. Основні положення роботи викладено у вигляді тез: на I Всеукраїнській студентській конференції «Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи», яка відбулася 19 листопада 2021 року (у м. Київ, Україна); II Міжнародній студентській конференції «Пріоритетні напрямки та вектори розвитку світової науки», яка відбулася 19 листопада 2021 року (у м. Дрогобич, Україна); II Міжнародній студентській конференції «Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки», яка відбулася 3 грудня 2021 року (у м. Мукачево, Україна).

Публікації. Шевченко М.М. «Емоційна тональність сучасному перекладі», II Міжнародній студентській конференції «Пріоритетні напрямки та вектори розвитку світової науки», 19 листопада 2021 року, м.Дрогобич, 26-27 с. Шевченко М.М. «Специфіка відтворення емоційної тональності медичних текстів», I Всеукраїнській студентській конференції «Науковий простір: аналіз, сучасний стан, тренди та перспективи», 19 листопада 2021 року, м. Київ, 36-37 с. Шевченко М.М. «Особливості аналізу медичної термінології», II Міжнародній студентській конференції «Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки», 3 грудня 2021 року, м. Мукачево, 31-32 с.

Обсяг та структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 5 додатків. Загальний обсяг роботи становить 85 сторінок + додатки, з них 58 сторінок – основного тексту.

Список використаних джерел налічує 63 позицій, з них 51 – наукові праці, 2 – джерела ілюстративного матеріалу, 2 – довідкова література, 8 – інтернет-джерел. У роботі також представлені п’ять додатків. Додаток А вміщує 100 прикладів речень з використанням емоційної тональності, вилучених із скриптів серіалу “Grey’s Anatomy” та їх перекладів українською мовою. Додатки Б, В, Г та Д вміщують по два розділи. У першому розділі додатків представлено діаграми, які демонструють частотність використання різних видів емоційної тональності у мовній грі, фразеологізмах та квазіофразеологізмах, лексиці розмовного стилю та евфемізмах відповідно. У другому розділі додатків показано графік використання перекладацьких трансформацій при перекладі емоційної тональності мовної гри, фразеологізмів та квазіофразеологізмів, лексиці розмовного стилю та евфемізмів відповідно.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТОНАЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1 Емоційна тональність у сучасному перекладі

Типологізовані за різними ознаками, мовні категорії можуть бути прототиповими, інваріантно-варіантними, відображально- і вербально-орієнтованими [25, с. 21], лексичними (інваріантно-варіантний тип), граматичними (прототипічними) і модусними (інтерпретуючими) [8, с. 14] та ін. Модусні категорії відносяться до числа найменш досліджених. До модусних категорій відноситься і *тональність*, під якою ми розуміємо когнітивний, прагматично, культурно і ситуативно обумовлений, емоційно-стильовий та жанровий формат спілкування, основну категорію вираження емоцій, що виникає у процесі взаємодії комунікантів як мовних особистостей і визначальну їх установки і вибір усіх засобів спілкування.

Тональність є одним із найважливіших засобів вираження оцінки, що визначає її співвіднесення з модусною категорією. Зокрема, Т.О. Багдасарян підкреслює інтерпретаційний характер тональності, вказуючи, що вона є способом представлення тексту автором, при якому він висловлює своє ставлення до тексту, реципієнта, дійсності і до себе самого у додаткових характеристиках, що забарвлюють речення у відповідні тони з урахуванням сфери спілкування і особистісних якостей комунікантів. Тональність характеризує спосіб передачі речень і описує їх у різних регістрах жартівливо, іронічно, офіційно, презирливо, вороже, тощо. За допомогою тональності передається: 1) суб'єктивне ставлення автора до дійсності; 2) кваліфікація подій з точки зору автора; 3) прагнення автора якимось чином впливати на реципієнта [3].

Інтерпретаційний характер тональності досліджує і Ю.Р. Тагильцева, яка вказує, що найважливіша функція даної категорії базується на емоційно-експресивній оцінці, що сприяє вираженості емоційної інформації. Засоби вираження тональності (перш за все, емоційно забарвлені слова, тропи,

стилістичний синтаксис) обумовлюють загальний емоційний настрій тексту, з їх допомогою створюється особливе відчуття «живого життя», реальності зображуваної картини світу. Категорія тональності також сприяє оцінці події, що відбулася, яка залишила у свідомості автора «емоційний зліпок», який адресант хоче зробити надбанням адресата [50, с. 132]. Категорія тональності реалізується у тексті або дискурсивному спілкуванні. Зокрема, тональність може розумітися як власне текстоутворююча категорія. В.Н. Телія підкреслює, що тональність «відбувається саме при створенні тексту» [52, с. 19]. Причому, на думку лінгвістів, тональність притаманна будь-якому тексту незалежно від його жанру. Через тональність у тексті репрезентується суб'єкт мовлення, а також його ставлення до того, що повідомляється. Мова як вербальна система знаків постійно породжує емоційні одиниці, які у тексті відображають різні тональності, що характеризують весь спектр людських емоцій. Саме сукупність тональностей сприяє створенню емоційного тону, який є одним з факторів текстоутворення [50, с. 129].

Інтерпретація тональності як дискурсивної категорії, на наш погляд, більш аргументована. По-перше, тональність виникає у результаті потреби у вираженні оцінки до процесу вербальної (дискурсивної) комунікації. По-друге, тональність має концептуальні підстави, при цьому доведеним вважається факт актуалізації концептів у дискурсі. На дискурсивний характер тональності вказують ряд мовознавців. Так, В.В. Дементьєв говорить про тональність дискурсу, розуміючи під нею «такі параметри, як серйозність або несерйозність, повсякденність або ритуальність, прагнення до унісону або конфлікту, скорочення або збільшення дистанції спілкування, відкритий (прямий) або завуальований (непрямий) вираз інтенцій, спрямованість на інформативне або фатичне спілкування» [17, с. 55]. А.В. Оляніч у роботі «Презентаційна теорія дискурсу» говорить як про імпліцитну присутність категорії у дискурсі у вигляді, наприклад, ідеологічної конотації політичних термінів, підкресленою етикетністю або антиетикетністю дискурсу, так і експліцитно, за допомогою спеціальних маркерів [34].

Питання про засоби актуалізації тональності у дискурсі як і раніше залишається відкритим. Це пов'язано з їх досить широким діапазоном – від жестів

(розглянутих як невербальний дискурсивний фактор), мелодики, графіки у письмовій мові до власне мовних засобів.

Як підкреслює В.М. Телія, тональність реалізується «шляхом вибору мовцем (або тим, хто пише) певних мовних засобів, у яких «запрограмований» ефект експресивності» [52]. Цю тезу розвиває у своїх роботах і М.М. Болдирєв, стверджуючи, що модусні категорії об'єднують певні мовні засоби на основі спільності їх концептуальної (інтерпретуючої) функції [8, с. 43].

Отже, тональність – це комунікативна модусна категорія, що служить вираженням емоційно-оцінної інформації у дискурсі, репрезентується на декількох рівнях мови, зокрема, лексичному, граматичному і морфологічному; когнітивно, культурно і ситуативно обумовлений емоційно-стильовий та жанровий формат спілкування.

Питання щодо тональності у перекладі піднімається досить рідко у зв'язку з неповним обсягом і змістом даного поняття у перекладознавстві [71, с. 55]. У сучасній лінгвістиці існує кілька концепцій мовної тональності: текстова (стилістична) [17], дискурсивно-поведінкова [24, с. 283], психолінгвістична тональність (емоційно-сміслова домінанта) художнього тексту [40] та ін. У руслі експериментальної психолінгвістичної синергетики виконані роботи [30], які розглядають емоційно-сміслову домінанту тексту як «детермінанту синергетичного процесу мовної діяльності», а у перекладацькій діяльності «емоційна домінанта проявляє здатність регулювати протікання синергетичних процесів у концептуальній системі перекладача, обмежуючи множинність шляхів їх породження і обумовлюючи тим самим адекватність перекладу» [27]. Емоційна домінанта входить у концептосферу твору як складова «авторського сенсу» [35].

Однак художній переклад відрізняється тим, що концептуальна семантика тексту перекладу завжди супроводжується збільшенням особистісних смислів на рівні імплікаційному і інтерпретаційному гіперсемантики, тобто надсмисл, існуючих у вихідній мові у різних іпостасях, пов'язаний з інтенціональністю і креативною мовною поведінкою автора [24]. Крім концептуальної семантики у художньому тексті неодмінно присутня семантика евокативна [51], пов'язана з уявою, збігом

«внутрішніх релевантів» [58] автора і читача, з інтерпретаційною компетенцією як адресатів, так і читачів перекладу. Зазначене відбувається і в одномовному прочитанні, і у перекладі збіг концептосфери досягається шляхом консонантної («співзвучної») інтерпретації їх семантичних репрезентацій і контекстуальних припущень, обраних з когнітивного середовища вихідної мови і тексту перекладу відповідно до принципу релевантності [63]. Цей принцип «пов'язує комунікативний намір перекладача з інтерпретацією тексту оригіналу відповідно до наміру його автора. У той же час цей підхід орієнтований і на контекст, так як дотримання принципу релевантності завжди враховує роль когнітивного середовища аудиторії» [27, с. 112].

Інтенціональність авторської концептуалізації втілюється у авторській мовній картині, що виражає концептосферу літературного тексту. З'єднання концептуальної і мовної картин «фікційного світу» автора створює інтенціональну ідеологію художнього твору [30]. Питання про можливість і ступень проникнення перекладача у ідеологічну інтерпретацію евокативного знаку-тексту ставить питання про ймовірність ідеологічної (евокативної) лакуарності перекладу. Прагматичність – ефемірність та ідіосинкразійність конотативного і контекстуально значень – завжди викликала сумніви в адекватності їх передачі у перекладі [32]. До появи когнітивно-концептуальної теорії перекладу процеси синхронізації інтенціональності авторського і перекладацького текстів практично не мали формального подання, не мали структуру та одиниць аналізу.

Складність цього механізму залежить від того, що евокативність літературного тексту не дорівнює сумі евокативностей складових його одиниць. Іншими словами, сума конотацій окремо взятих елементів не завжди може привести до повної ідеологічної еквівалентності оригіналу та перекладу літературного твору. Більш того, визначення конотацій окремих елементів плану змісту або плану вираження вихідного тексту має йти за когнітивною моделлю «зверху вниз» (*top-down pragmatic processes* [73]), щоб перекладати “*non verbum e verbo sed sensum exprimere de sensu*” [73], бо ідеологічні смисли чи не лежать в області простої семантики, синтактики і навіть прагматичних конотацій окремого мовного знаку.

Інтенціональна ідеологія – категорія імплікативна, яка не має прямих семіотичних корелятивів. Вона не тільки об'єднує план змісту і план вираження, але і надає цьому об'єднанню певну векторність. У цьому випадку дискурс – це і є човниковий рух інтелекту між концептуальною і мовною картинами, між думкою і мовою. Векторність, спрямованість, орієнтованість на сполученні плану змісту та плану вираження ми називаємо *тональністю дискурсу*, розглядаючи останній як засіб з'єднання концепту (плану змісту) та його вербалізацію (плану вираження).

Однією з важливих прагматичних характеристик комунікації є відношення мовця до того, що говориться, і до того, хто і що говорить. За змістом суджень та їх модальному оформленню ми створюємо уявлення про те, що думає мовець стосовно предмету спілкування та про те, хто є адресатом цієї мови. Тобто, мається на увазі тональність дискурсу. У лінгвістиці тональність визначається досить широко: як психологічне забарвлення мови, яка може бути піднесеною (святковою), нейтральною, нейтрально-буденною та вульгарною [51, с. 255]; як вид суб'єктивної модальності, яка відображає відношення мовця до тексту, до його реципієнта та до самого себе, впливає на значення тексту, тим самим формуючи відношення до нього (офіційно, жартома, дружньо, захоплено, саркастично, байдуже, здивовано, ввічливо тощо) [40, с. 11]; як експлікація емотивності у створеному дискурсі або тексті [71, с. 181].

В.І. Карасик стверджує, що тональність є двозначною, зазначаючи, що наявне «з одного боку, емоційне відношення до дійсності, з іншого – оформлення мови у певному стильовому реєстрі» [24, с. 12]. У монографії В.І. Карасик «Мовні ключі» пропонує типологію комунікативної тональності, яка будується за наступними принципами:

- 1) одноплановість/багатоплановість значень;
- 2) заданість/відкритість значень;
- 3) серйозність/несерйозність спілкування;
- 4) кооперативність/конфліктність спілкування;
- 5) пріоритет змісту/форми спілкування;
- 6) конкретність/відволікання тематики [19, с. 24].

Дослідник виокремлює наступні типи комунікативної тональності: інформативна, фактична, статусна, жартівлива, піднесена (святкова), ідеологічна, фасцинативна та ін. [19, с. 56].

Слід також зазначити, що у лінгвістичних дослідженнях широко використовуються психологічні терміни емотивність, емоційність, емоціогенність. Емотивність означає одну з трьох базових характеристик мови (когнітивну, комунікативну, емотивну) і може розумітися як «лінгвістичний аспект категорії емоційності, тобто «лінгвістичне вираження емоцій» [63, с. 8].

Під словом емотивність мається на увазі зміст значення слова як мовного знака, що фіксує факт емоційного переживання суб'єктом деякого явища дійсності. Л.А. Піотровська визначає емотивність як функцію мовних одиниць, пов'язану з виразом емоційного ставлення мовця до об'єктивної дійсності безпосередньо або змістом значущих одиниць мови [35, с. 16].

Емоційність – характеристика, притаманна самому спілкуванню, заснованому на обміні емоціями, відсилає до глибинних особистісних сенсів. Слово або називає емоцію, або актуалізує емоційний компонент лексичного значення, чи надає у контексті емоційний потенціал.

Емоціогенність – це здатність емотивної одиниці або цілісного тексту до евокації емоційного стану у реципієнта, здатність викликати емоційний відгук, емоційну реакцію. Будучи стійким і впізнаваним учасниками комунікації, емоційний потенціал слова сприймається як його емоціогенний зміст.

Тональність, на думку С.Є. Тупикової, «відображає знання конкретної людини, оскільки ту чи іншу тональність вибирає сам мовець (адресант). Для її прояву характерно у першу чергу індивідуальне знання і вже потім колективне (якщо адресант висловлює позицію колективу, всієї групи)» [50]. Сигнали психологічної (емоційно-вольової) установки автора тексту, свідомо чи підсвідомо, проходять через весь текст, створюючи одну з наскрізних ниток, які скріплюють усе в єдине ціле. За рахунок цих сигналів створюється певна емоційна забарвленість мови – емотивна тональність / емотивність тексту.

Таким чином, емотивна тональність тексту формується на основі емоційного

аспекту комунікативної діяльності і є запланованим процесом вираження емоцій [21]. На думку В.І. Шаховського, комунікативна компетенція у якості одного з найважливіших її компонентів включає емоційність / емотивність, яка є результатом відображення емоцій у слові у процесі їх вербалізації і семантизації [63].

У сучасних дослідженнях Н.П. Філатової, тональність тексту розглядається як емотивний компонент емоційного аспекту комунікативної діяльності, який є запланованим процесом вираження емоцій. Комунікативна потреба людини (адресанта), як об'єктивний факт, спрямована на вираження емоційного відношення до певної події або факту [57]. В.В. Виноградов застосовував по відношенню до тональності термін емоційний тон і вважав можливим визначати «основний тон художнього твору» [11]. Емотивність, на думку В.І. Шаховського – це семантична властивість мови виражати емоції, за допомогою мовних засобів [63]. С.В. Іонова розглядає емотивність тексту як двосторонню сутність, що має план вираження і план змісту, через які маніфестується емоційні відносини або стан мовців. Основу плану змісту емотивності становить суб'єктивна оцінність, що є джерелом прояви емоційного стану / ставлення мовця. План вираження представлений категорією експресивності, головна функція якої полягає у здатності підвищувати вплив, прагматичну силу мовної одиниці, забезпечуючи її емоціогенність [20].

Таким чином, можна стверджувати що емоції можуть змінювати тональність дискурсу, тому виникає поняття емоційної тональності – процес при якому текст набуває певних емоційних значень (від позитивних до негативних), що виражається використання відповідної лексики. У свою чергу це впливає на процес перекладу тексту, так як для збереження адекватності перекладу необхідно зберегти вихідне значення змісту оригінального тексту, залишаючи незмінним емоційний стан людини або події про яку йде мова.

Але про це ми поговоримо більш детально у наступному підрозділі нашого дослідження.

1.2 Види емоційної тональності

Більшість дослідників відзначають, що тональність у дискурсі актуалізується найчастіше шляхом відбору емоційно забарвленої лексики або реалізацією певних конотацій, синтаксичними і графічними методами. Ми вважаємо, що у загальному тональність репрезентується на наступних мовних рівнях:

- морфологічному рівні (емоційно-експресивні вигуки, форми наказового способу, вводні-модальні слова, що виражають почуття радості або засмучення та ін.);
- лексичному рівні (емоційно-експресивна лексика, зображально-виражальні засоби (епітет, іронія, уособлення, контрастність, порівняння, перифраз тощо), фразеологічні та квазіфразеологічні звороти, евфемізми, слова, що відносяться до розмовної мови, гра слів та ін.);
- синтаксичному рівні (експресивна інверсія, синтаксичні повтори, відокремлені визначення і обставини, виражені дієприкметниками і дієсловами, риторичні питання, емоційно навантажені речення (окличні, питальні), синтаксичні конструкції з тире, синтаксичні конструкції з трьома крапками, цитування та ін.).

Відзначимо, що лінгвісти ставлять завдання виявити основні види тональності для того чи іншого дискурсу (дискурс системних адміністраторів – іронічний і надмінний, публіцистичний дискурс – фамільярний тощо). Звісно ж, що при аналізі різномовних дискурсів можливо виявити універсальні тональності, так само зрозумілі представникам різних культур: за аналогією з семантичними примітивами А.С. Вежбицької, яка стверджує, що «можливість успішної комунікації між різними культурами безпосередньо залежить від універсальності базової безлічі семантичних примітивів, з яких кожна мова може створювати практично нескінченне число більш-менш «ідеосинкретичних» (специфічних для даної культури) понять ... а специфічні для мов конфігурації цих примітивів відображають різноманітність культур» [10].

Універсальна тональність може бути визначена як гармонійна для даного типу дискурсу, якщо відповідає а) задуму автора (адресанта); б) якщо дискурс включає ті

ключові слова, зображально-виразні, емоційно-експресивні та оцінні слова і вирази, вводно-модальні слова, слова-символи тощо, які є концептами певної культури і конкретної мовної особистості, відповідають заданій тональності висловлювання, а також може виявитися і дисгармонійною, якщо порушуються усі названі відповідності або хоча б одне-два з них.

Виділення різних типів комунікативних тональностей комунікативного дискурсу дає можливість виділити наступні опозиції: 1) інформативна – фатична; 2) урочиста – нейтральна; 3) серйозна – несерйозна; 4) фасцинативна – раціональна; 5) категорична – некатегорична; 6) рефлексивна – обдумана; 7) унісон – дисонуюча; 8) комунікативно нормативна – комунікативно аномативна; 9) базова (основна) – периферійна; 10) індивідуальна – колективно орієнтована; 11) емоційна – оцінна.

Тональність – неоднорідне утворення, яке ділиться на декілька видів залежно від дискурсу. У кожному конкретному типі дискурсу і мовному жанрі переважають ті або інші типи тональності. Звернемося до медичного дискурсу, а саме до медичного розмовного жанру, що становить безсумнівний інтерес для лінгвістичного вивчення у силу особливої ролі, яку медична сфера відіграє у сучасному суспільстві; а також у силу того, що даний вид дискурсу є маловивченим і нині є актуальним; у ньому представлені і реалізуються різні види емоційної тональності, що представляють особливий інтерес для нашого дослідження.

Відповідно до класифікації емоційну тональність можна поділити на наступні види

1. Позитивна емоційна тональність
2. Негативна емоційна тональність
3. Нейтральна емоційна тональність, яка не передбачає вживання емоційно-забарвленої лексики та містить майже повну її відсутність.

Слід зазначити, що під емотивний фонем прийнято розуміти інформацію у тексті, яка виражає знання про людство і формує картину світу у індивіда. Емотивний фон є гносеологічним (когнітивним) рівнем аналізу текстової емотивності, так як з його допомогою передаються емоційно-почуттєва сфера людини на основі прийнятих стереотипів, тобто за допомогою емоційно близьких

для кожної людини концептів і ситуацій. На думку сучасного мовознавця В.Н. Телії, сприйняття емоцій шляхом зчитування стереотипів допомагає створити у людській картині світу щось неприємне або негідне уваги або ж навпаки, щось шановне і цінне [52]. Усе це відбувається завдяки трансформації емоційного досвіду індивіда у емоційний зміст тексту, іншими словами спрацьовує якийсь механізм перекодування приватного явища у загальне і більш відоме серед багатьох [8].

У кожному тексті переважають контекстологічні різновиди емотивних смислів, а саме фразові емотивні смисли, фрагментні емотивні смисли і загальнотекстові емотивні смисли, за допомогою яких автор намагається впливати на емоційну і чуттєву сфери людини. Фразові емотивні смисли мають мінімальну розвернутість у тексті, у зв'язку з тим, що існують тільки у рамках однієї фрази. Фрагментарні емотивні смисли найчастіше є мікротемами певного текстового фрагменту, який підкреслено відображає формування та розвиток однієї єдиної емоції від слабкого натяку на неї до повного її розкриття. Загальнотекстові емотивні смисли зазвичай відображають емоцію глобальної ситуації усього тексту. Як результат у тексті з'являється безліч емотивних значень, які можуть представляти як основну тему тексту (глобальну ситуацію тексту), так і його мікротеми (мікроречення тексту). Відомий учений сучасності В.І. Болотов у своїй роботі «Основи емотивної стилістики тексту» визначає емотивність як частину тексту, при прочитанні якої з'являється причина виникнення емоцій [9].

Нині зарубіжні вчені, такі як Р.К. Шенк і В. Кінч, змогли виділити ряд емотивних значень, що зустрічаються найчастіше та здатні впливати на емоційну сферу читача незалежно від головної думки твору. До таких емотем відносяться: смерть, народження, любов, ризик, влада. Згідно авторської інтенції, емотеми у тексті можуть бути виражені як експліцитно, коли автор навмисно називає емоцію, домінуючу у даному текстовому фрагменті, так і імпліцитно, коли читач змушений сам визначити основну емоцію тексту на основі власного емоційного досвіду. Для найкращого розкриття емотеми твору і для повідомлення читачеві індивідуально-авторської картини світу використовується емотивна/емоційна тональність, яка відноситься до комунікативного (психічного) рівня аналізу тексту. Завданням

емотивної тональності тексту є ментальне саморозкриття внутрішнього світу автора і вплив на емоційну сферу читача. Сучасний дослідник у галузі лінгвістики, доктор філологічних наук, професор С.В. Іонова у своїй роботі «Емотивність тексту як лінгвістична проблема» виділяє три види емотивної тональності тексту:

- Емотивна тональність егоцентричного (автороцентричного) типу, яка формується виходячи з емотивної особистості письменника і його емоційно-чуттєвої сфери;
- Емотивна тональність об'єктного типу, за допомогою якої виражається емоційне ставлення письменника до написаного твору, а також дається його емоційна оцінка;
- Емотивна тональність адресатного типу, яка відноситься до емоційно-чуттєвої сфері читача і пов'язана з його емоційним досвідом [21];

Таким чином, емотивна тональність тексту вивчається для того, щоб виділити індивідуальні авторські ідеї тексту, визначити його базові концепти і описати концептуальний простір. Відтак, розглянемо особливості відтворення емоційної тональності у текстах медичного дискурсу.

1.3 Специфіка відтворення емоційної тональності медичних текстів

Медичному дискурсу присвячено безліч робіт, як у вітчизняній, так і в зарубіжній лінгвістиці: Л.С. Бейлісон, В.І. Карасик, В.В. Жура, С.Л. Мішланова, М.І. Барсукова, Г.Н. Носачев, В.В. Павлов, Е.В. Харченко, В.Б. Куриленко, М.А. Макарова, Л.Д. Логінова, Balint Shelton, Brunton Radeski, Herbert Stewart, Rosenthal. М.І. Барсукова вважає, що вивчаючи медичний дискурс, можна уявити мовний образ сучасного лікаря і виявити ефективні способи мовної дії на пацієнта. Нам хотілося б приділити більше уваги професійній мові медицини, яка вже не раз ставала об'єктом лінгвістичних досліджень. При цьому вчені концентрували увагу на системі термінів медичної справи.

Без сумніву, саме терміни як носії основної спеціальної інформації складають основу лексико-семантичного апарату медичного мови. Однак не можна залишити

без уваги той факт, що в сфері професійної комунікації використовується також лексика, що виходить за межі узаконених назв і специфічних понять, що має свої особливості в рамках професійного спілкування. Дана лексика являє собою цілий пласт мови медицини – професійно-жаргонну лексику або професійний сленг. Популярність телесеріалів медичних та навколомедичних тематик – «Швидка допомога» (ER), «Доктор Хаус» (House MD), «Клініка» (Scrubs), «Анатомія Грей» (Grey's Anatomy), «Місце злочину» (CSI) – допомогла глядачеві познайомитися з медичним професійним сленгом.

Ізольованість професії лікаря від широкого кола глядачів пояснює популярність подібних серіалів. Лікарів вважають своєрідними «надлюдьми», здатними подолати хвороби, здійснювати хірургічні маніпуляції, тим самим рятуючи життя. Серіали медичної тематики відкривають завісу, що відокремлює звичайних людей від лікарів, дозволяють побачити їх робочі будні, прийняти опосередковану участь у постановці діагнозу, проведенні операції, таким чином долучитися до процесу порятунку людських життів. Подібні серіали, однак, надають розголосу медичному сленгу як явищу, поширеному виключно серед «своїх» і недоступному для розуміння сторонніх, тобто пацієнтів. Через відсутність можливості безпосереднього вивчення лексичних особливостей медичного дискурсу ми використовували один з вищезгаданих серіалів у якості джерела фактичного матеріалу для дослідження, покладаючись на правдоподібність, до якої прагне сьогодення кіноіндустрія.

Відносно медичного дискурсу можна говорити про значні відступи від принципу нейтральності і стверджувати наявність у нього стійкого емоціогенного змісту. У першу чергу це обумовлено тим, що медицина пов'язана з такими сутнісними для людини поняттями, як життя і смерть. Зміст медичних текстів може бути емоціогенним, так як для учасників медичного дискурсу навіть професійні найменування об'єктів і фактів, пов'язаних зі здоров'ям і життям людини, або стають особистісно значущими (для пацієнтів), або вказують на сферу професійних ризиків (для медиків).

Медична термінологія як сукупність спеціальних лексичних одиниць утворює

особливий екологічний простір. Мовний ж простір – середовище життєдіяльності людини. Воно може бути екологічним або неекологічним для людини, сприяти її розвитку або негативно впливати на її життєдіяльність, а іноді і на саму людську природу [21, с. 137], зокрема лікаря і пацієнта.

Для медичного працівника дані терміни є частина їх роботи, показник їх професійної діяльності, вони єдині і є нейтральними для лікаря. Однак у ситуаціях, коли дані поняття негативно або позитивно пов'язані з конкретними ситуаціями, у яких вирішується питання життя і смерті хворого, вони також викликають емоцію. Тим більше емоційно значущими вони стають, коли мова йде про здоров'я самих медичних працівників. Процес адаптації до свого нового стану робить особистісно значущими навіть найпростіші медичні терміни та поняття, які викликають емоції як у хворих, так і у їх родичів.

Слід підкреслити, що головним є визначення психологічної атмосфери довіри і відвертості у спілкуванні лікаря і пацієнта, встановлення вербальної і невербальної адаптації комунікантів один до одного, яку В.І. Шаховский називає емоційним тюнінгом (налаштуванням). Лікарю на початку консультування необхідно «сформувати загальний емоційний центр комунікантів, тобто їх емоційну узгодженість ...» [63, с. 325], наприклад як ВІЛ-інфіковані, почувши діагноз, впадають у ступор, починають ридати, кричати і навіть кидатися на лікарів, тобто їх поведінка стає неадекватною, хворі втрачають самоконтроль. У такому випадку емоційний тюнінг частково можливий, він залежить від «емоційного інтелекту» лікаря, його емотивної компетентності. Лікар, володіючи емоційним інтелектом (Д. Гоулман), повинен вміти не тільки керувати своїми емоційними імпульсами, а й «зчитувати вербальні та невербальні» [63] емоції пацієнта, його переживання, регулювати делікатно своїми емоційними взаємовідносинами, бути здатним співчувати, співпереживати.

Перед лікарем завжди повинно стояти завдання створення атмосфери взаємної зацікавленості, довіри і розуміння, усунення проблем за допомогою вербальних засобів. Між лікарем і пацієнтом встановлюється «терапевтичне співробітництво» [19], у якому безпосередню участь бере мова. Ситуація спілкування може змінитися

через емоційний стан хворого.

Медична термінологія як сукупність спеціальних лексичних одиниць утворює особливий екологічний простір. Важливим є значимість виражених мовою емоцій здоров'я людини, її позитивного самовідчуття визначає значимість емотивної екології. Терапевтична функція мови полягає у тому, що мова впливає на здоров'я людини, її життя. У медичному дискурсі емоції представлені, на наш погляд, яскраво, так як здоров'я – безцінне, а неправильне застосування медичного терміну порушує здоров'я людини, погіршує стан хворого, отже, медичний термін може бути неекологічним.

Медичні терміни викликають емоції страху, агресії, сорому, так як вони особистісно-орієнтовані. Спеціаліст медик, використовуючи спеціальну лексику, повинен слідувати головному постулату своєї професії: «Не нашкодь». Вживання медичних термінів у медичному дискурсі покликане привернути увагу до мовної екології як найважливішого механізму регулювання відносин «лікар-пацієнт», що призведе до поліпшення здоров'я пацієнта, його швидкому одужання. Отже, медичний термін відповідає основним цінностям людини і відображає її емоційне ставлення до проблем життя і смерті. Зважаючи на це, важливим є також зберегти емоційний настрій при перекладі медичних текстів на іншу мову.

Медичні англomовні тексти науково-популярної спрямованості розраховані на більш широку читацьку аудиторію, і тому мають більшу експресивність, простоту викладу, переконливу авторитетність. Вони пропагують образ здорової людини, формують особливу систему цінностей і відповідний їй стиль життя. Можна виділити такі особливості науково-популярних текстів:

- опис наукових даних наводиться досить докладно;
- використання великої кількості термінів при обов'язковому поясненні їх значення;
- прагнення опускати точні розрахунки і велика кількість наукових фактів;
- використання різних прийомів (у тому числі мовних) для активізації уваги читача;
- прагнення до оригінальності, неординарності.

Синтаксис речень є більш спрощеним у порівнянні з науковим медичним текстом, набуває описовий характер. Серед лексичних засобів можна виділити фразеологічні звороти.

Синтаксичні та лексичні засоби, що використовуються у написанні науково-популярних медичних текстів, роблять читача активним учасником, дозволяючи йому зробити вибір. Однак за рахунок використання термінів читача переконують, що для збереження і поліпшення здоров'я він повинен вчинити саме так, а не інакше.

Медичні рекламні буклети до препаратів написані переважно простими або неповними реченнями з використанням однорідних членів для перерахування симптомів захворювання або механізмів дії препарату. Завдяки цьому читач може при швидкому прочитанні зрозуміти суть медичної інструкції.

Слід враховувати, що при перекладі у текстах такого типу акцент робиться не на іменниках, як у наукових медичних текстах, а на дієсловах для підкреслення дієвості препарату.

Стиль науково-популярного медичного тексту може бути емоційно забарвлений, він знаходить форму своєрідного діалогу фахівця з пацієнтом. Часто, щоб привернути увагу читача, автори текстів використовують емоційну лексику і перифраз. При цьому вони виконують не естетичну функцію, як у художніх текстах, а, скоріше, прагматичну.

Таким чином, медичні тексти мають певний набір мовностилістичних особливостей, які можуть варіюватися у залежності від функції та мети тексту. Головні особливості медичної літератури – це використання великої кількості спеціальної лексики, аббревіатур, прагнення до однозначності і недвозначності. Тому ми можемо розглядати переклад медичних текстів як один з найбільш затребуваних і складних видів спеціального перекладу.

1.4 Особливості спілкування працівників медичної сфери

Працівники в сфері охорони здоров'я, як і багато інших фахівців, у своїй професійній діяльності безпосередньо залучені в процес спілкування.

Спілкування – це багатоаспектний процес встановлення контактів між людьми. Без спілкування неможливий розвиток освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, медицини.

Ще з давніх часів відомо, що мова є однією з найважливіших складових професіоналізму, особливо для людей, які працюють безпосередньо з людьми. «*Medice, cura aegrotum, sed non morbum!*» – Лікар, лікуй хворого, а не хворобу – йдеться в античному висловлюванні, яке приписують Гіппократу.

Тут, на наш погляд, йдеться про необхідність особистого підходу до кожного хворого. Тому інтерес до мовної сторони лікарської діяльності завжди актуальний для учасників лікувального процесу. Безсумнівно, що затребуваність лікаря часто залежить від вміння спілкуватися, від наявності у нього грамотної усного та писемного мовлення.

У підготовці лікарів роль клінічних дисциплін не підлягає сумніву. Однак дуже важливим є здатність лікаря володіти своєю мовою: вміти професійно говорити і слухати. У зв'язку з цим, можна впевнено сказати, що професія лікаря – це лінгвоактивна професія.

Слово лікаря зміцнює довіру, допомагає налаштуватися на лікування та домогтися бажаного результату. Провівши аналіз наукової літератури теми дослідження, виникає питання: які ж, все-таки, особливості професійного мовлення лікаря і які повинні бути правила мови.

По-перше – це те, як каже лікар, тобто його тон. Він обов'язково повинен бути ввічливим. Своєю мовою лікар як би говорить своєму пацієнтові: «Я дуже хочу Вам допомогти». У промові лікаря не повинно бути грубих слів, бажано підбирати доброзичливі слова та вирази, які спонукають до відвертої бесіди. Адже до допомоги доктора пацієнти звертаються найчастіше в дуже складний період часу – під час хвороби (іноді серйозної). У них спостерігається складний психологічний стан: тривога за стан свого здоров'я, тривалий відрив від сім'ї, рідних. І завдання лікаря у першу чергу, заспокоїти пацієнта, налаштувати його на позитивний результат словами підтримки, співчутливим тоном, підкріпленням посмішкою.

Важливу роль відіграє ще й переконливість мови лікаря. Якщо лікар говорить

переконливо, отже він упевнений у своїй правоті і правильної стратегії лікування. Для цього у лікаря повинен бути дуже багатий словниковий запас для більш легкого спілкування з пацієнтом.

По-друге – це зрозумілість, дохідливість мови. Пацієнту необхідно відчувати, що його розуміють і обов'язково допоможуть. В умовах багатонаціонального складу населення лікарям необхідно бути обізнаним про менталітет пацієнтів.

По - третє – це вміння вислухати хворого. На наш погляд, одне з найважливіших навичок лікаря. Це вміння не тільки допомагає лікарю визначити те чи інше захворювання, а й сам процес вислуховування благотворно позначається на психологічному контакті лікаря з пацієнтом. Лікар повинен відчувати те, що говорить йому пацієнт, так як часто пацієнти говорять лікарю те, що вони приховують від рідних, діляться своїми почуттями, переживаннями, емоціями. Лікар повинен відповісти хворому з усіма своїми знаннями, відшукати причини тривоги і налаштувати на лікування.

По-четверте – це правильна професійна мова лікаря. Безсумнівно, що лікар, який володіє професійною мовою, насиченою лікарською термінологією вселяє велику довіру. Пацієнт відчуває, що лікар знає, як його лікувати і звідси посилюється ефективну взаємодію лікаря і хворого. Хоча, з іншого боку, кажучи про діагноз або про лікування лікареві необхідно говорити зрозумілою хворому мовою. Надмірне використання в мові професіоналізмів може призвести до непорозумінь між лікарем і пацієнтом.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок про те, що професійна діяльність лікаря тісно пов'язана зі спілкуванням як процесом обміну інформацією і можливість порозуміння між лікарем і пацієнтом. Особливості професійного мовлення лікаря полягають в тому, що від неї залежить дуже багато чого, навіть успіх лікаря, так як мова лікаря завжди буде впливати на думку пацієнта про нього: позитивне – бажання отримати лікування у даного фахівця або негативне – відмова від послуг лікаря, що негативно позначається на результатах лікування.

У даний час в лінгвістичних дослідженнях професійна мова все частіше розглядається не як «спеціальна», навантажена використанням галузевої

термінології. Найважливішою ознакою професійного мовлення стає її пристосованість до потреб людей, що спілкуються у даній професійній сфері (Н. К. Гарбовський, Д. Г. Савов і ін.).

На думку відомого вченого Н. К. Гарбовського, професійна мова є «комунікація між фахівцями на професійні теми незалежно від того, протікає вона в письмовій або усній формі, в офіційній чи неофіційній обстановці, тобто комунікація як особливий, допоміжний, вид діяльності, що забезпечує здійснення основної професійної діяльності» [13, с. 38].

Сфера діяльності та спілкування, характер ситуації, мети, теми, умови спілкування визначають особливості професійного мовлення. Н. К. Гарбовський пише: «Якщо ми спробуємо знайти місце професійного мовлення в функціонально-стилістичній системі мови, яка традиційно подається у вигляді системи, що складається з чотирьох-п'яти стилів, таких, наприклад, як стиль наукового викладу, публіцистичний, офіційно-діловий, розмовний, художній, то побачимо, що жанри професійного мовлення присутні майже в кожному з них (мабуть, за винятком стилю художнього мовлення). Місце професійного мовлення в такій стилістичній системі виявляється невизначеним» [13, с. 39].

Ми будемо розуміти професійну мову як сукупність жанрів, які обслуговують різні сфери професійної комунікації. Жанрова варіативність професійного мовлення створюється за рахунок різниці комунікативних завдань, що вирішуються членами певного колективу в ході виконання посадових обов'язків.

Професійна мова медичного працівника – це особливий вид комунікації, який супроводжує здійснення практичної діяльності в сфері медицини. Жанрова організація мовлення відіграє особливу роль в професійному спілкуванні лікаря з пацієнтом. Вона дає можливість передбачити хід комунікації, правильно її планувати, адекватно реагувати на комунікативні дії пацієнтів і в підсумку досягати намічених цілей.

Останнім часом з'явилися дослідження (Н. В. Гончаренко «Сугестивні характеристики медичного дискурсу», В. В. Жура «Дискурсивна компетенція лікаря в усному медичному спілкуванні», М. І. Борсукової «Медичний дискурс: стратегії і

тактики мовної поведінки лікаря», Ю. В. Рудового «Жанровий статус медичного буклету» і т.д.), в яких виділені деякі жанри мовлення медичних працівників.

Так, жанр «консультація медична» розглядається в роботах В. В. Жура, М. І. Борсукової, Н. В. Гончаренко. Жанр «команда лікарська» представлено в дисертації Н. В. Гончаренко. Е. І. Шейгал, І. С. Черватюк описують жанр «операція хірургічна».

У роботі Е. А. Пономаренко [36], яка представляє жанрову організацію мовлення лікаря і пацієнта на матеріалі дослідження текстів художніх творів письменників-лікарів кінця XIX – початку XX століття, виділено такі мовні жанри: скарги, постановки діагнозу, збору анамнезу, відмови від лікування, рекомендації (ради), розради, домовленості, подяки, благання, звинувачення.

У жанрах мовлення, що функціонують у сфері медицини, виділяють комунікативні ролі: лікар – пацієнт, лікар – середній (молодший) медичний персонал, лікар – лікар, колега, лікар – близькі хворого. Для нас найбільший інтерес представляє спілкування лікаря з пацієнтами та медичних працівників між собою.

На формування жанрово-стильових особливостей професійного мовлення медичних працівників при спілкуванні з пацієнтом впливають різні чинники, найважливішими серед яких є умови спілкування: встановлення контакту, ступінь довіри пацієнта, готовність сторін до спілкування, вміння лікаря слухати і чути пацієнта, загальний емоційний настрій.

Слід зазначити, що для мови медичних працівників характерна особлива прихильність жанрів до професійної ситуації. Мова фахівців-медиків містить чіткі і обґрунтовано запрограмовані і обумовлені мовної ситуацією висловлювання. Так, лікар при проведенні діагностичних, лікувальних або профілактичних заходів (при наданні невідкладної допомоги, при надходженні пацієнта в клініку, при обстеженні, на лікарському обході, на консультації і т.д.) не має права ухилятися в спілкуванні з пацієнтом від сценарію, визначеного для існуючої ситуації.

Професійна мова медичного працівника – це особливий вид комунікації, який супроводжує здійснення практичної діяльності у сфері медицини. В. І. Максимов зазначає, що завдання професійного мовлення – не тільки забезпечити точне і містке позначення предметного світу відповідною професією, але і відсторонити профанів,

які своїми поверхневими судженнями завдають шкоди професіоналам, підриваючи престиж професії [29, с. 79 – 80].

Н. К. Гарбовський в монографії «Порівняльна стилістика професійного мовлення зазначає, що професійна мова визначається як варіант мови, за яким стоїть лінгвістично, психологічно і соціально обумовлений вибір мовних засобів вираження, тобто мовних одиниць як професійно маркованих, так і таких, які не мають особливого стилістичного забарвлення, і способів їх організації в мові з метою досягнення певного комунікативного завдання в суспільно усвідомлених типових умовах спілкування у сфері професійної діяльності [14, с. 39].

Професійна мова будь-якого фахівця, а також медичного працівника, має свої мовні (лінгвістичні) особливості. На думку Н. К. Гарбовського, існує 2 класи професійно-забарвлених одиниць лексико-фразеологічного рівня, а саме спеціально-професійна термінологія і некодифікована одиниця мови, що виникають і функціонують головним чином в розмовній мові фахівців на професійні теми в умовах неофіційного спілкування. Ці останні одиниці називаються професіоналізмами [14, с. 19].

Тексти, створювані фахівцями-медиками, містять інформацію, прийняту в даному професійному співтоваристві і зрозумілу професіоналам. Спілкування в сфері медицини відбувається переважно в системі «людина – людина» (нерідко «людина – апарат – людина»). Професійна мова медичних працівників реалізується в залежності від комунікативно-прагматичної ситуації з орієнтацією на адресата комунікативного взаємодії. Адресатом виступає інший медичний працівник (лікар, медична сестра) або пацієнт (родич пацієнта).

Залежно від мовної ситуації відбувається вибір мовних засобів спілкування. У випадках, коли спілкування відбувається між колегами, які розмовляють використовують, як правило, лексику, прийняту в їхньому середовищі і зрозумілу їм. У бесіді між собою професіонали використовують медичні терміни, професіоналізми, стійкі вираження, жаргонізми, професійне просторіччя.

Терміни є смисловим ядром мови медицини. С. І. Маджаєва розглядає

медичний термін як носія і зберігача фрагмента інформації, що має певну цінність в понятійній системі медицини. «У цьому сенсі термін являє собою особливу когнітивну інформаційну структуру, в якій акумулюється в конкретній мовній формі науково-професійні знання» [11].

О. В. Фельде в статті «Професійне просторіччя в світлі теорії LSP (LANGUAGE FOR SPECIAL PURPOSES)» детально розглядає поняття «професійне просторіччя», під яким розуміє «лінгвістичний і соціально-професійний феномен, породжений екстралінгвістичними і власне лінгвістичними факторами» [56, с. 48]. На думку О. В. Фельде, «основними функціями професійного просторіччя є функції вираження приналежності до відносно замкнутого професійного співтовариства, полегшення професійного спілкування, а також емотивна з її похідними – волюнтативністю (функцією волевиявлення, наказу) і модальністю (функцією оцінки, передачі ставлення мовця до висловлення)» [56, с. 50].

Автор відзначає стійку тенденцію до жаргонізації сучасного усного професійного мовлення. Найважливішою особливістю професійного мовлення медичних працівників є орієнтованість на пацієнта. Завдання лікаря – заручитися підтримкою, викликати довіру, дохідливо пояснити нову інформацію, навчити пацієнтів правильній поведінці в період хвороби тощо.

У бесіді з пацієнтом мова медичних працівників зближується з розмовною мовою. Можливе використання мовних засобів, висхідних до розмовної мови: звернення за допомогою зменшувально-пестливих форм, смислові повтори та ін.

Розмовну мову характеризують:

- відсутність попереднього обдумування висловлювання, його непередбачуваність, спонтанність, ситуативність;
- емоційність, експресивність;
- наявність невербальних засобів спілкування, які частково замінюють вербальні.

Для успішного спілкування з пацієнтом лікарю необхідно уникати помилок в розмовній мові, серед яких найбільш частотними є неправильно вимовлене слово, невдалий вибір слова, некоректна побудова фрази, неправильна інтонація, тиха

вимова, покvapливе, недбале мовляння інформації тощо.

Медичні працівники, як і представники інших професій, широко використовують жаргонні і сленгові вислови, які можуть здатися надто жорстокими та цинічними людині, яка не розуміється на медичному сленгу. Слід зазначити, що здебільшого, жаргонні вирази служать для спрощення складних медичних термінів і назв ліків. У критичній ситуації життя людини залежить від швидкості прийняття рішень і швидкості комунікації медичних працівників. Тут вже не до вимовляння складних медичних термінів – головне, щоб твій колега-медик тебе зрозумів.

Медичний працівник не ставить перед собою цілі вас образити. Ці вирази – вимоги професії і часто захисна реакція від емоційних перевантажень. Жаргон – мова якоїсь соціальної чи іншої об'єднаної спільними інтересами групи, яка містить багато відмінних від спільної мови, штучних, іноді умовних слів і виразів, що відображають смаки і потреби даної групи.

Сленг – це загальний жаргон. Це позалітературний варіант національної мови, який обслуговує сферу побутового, неофіційного, невимушеного спілкування. На відміну від жаргону, у сленгу немає обмежень щодо його носіїв. Іншими словами сленгом можуть говорити люди різних професій, різного соціального стану, віку, освіти [6, с. 90].

В англomовних країнах медицини також вживають жаргонізми, серед яких можна зустріти імена героїв серіалів і фільмів, будь-яким чином пов'язаних з медициною, якщо у цих героїв є чітко виражені характери або принципи поведінки. Більшість жаргонізмів представлено у вигляді акронимів і абревіатур. Ними можуть бути як назви препаратів, діагнозів.

Як ми бачимо, в англomовних країнах лікарі часто використовують знижену лексику, іноді навіть занадто грубу і жорстоку. Проте, як зазначалось вище, робота у лікарів дуже напружена і важка, моральна відповідальність колосальна, без розслаблення. Носії медичного жаргону, є «винахідниками» лексичних одиниць, відрізняються наявністю відмінного почуття гумору, властивого тим людям, професія яких має на увазі велику відповідальність і сильну напругу, яка вимагає психологічної розрядки.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТОНАЛЬНОСТІ

2.1 Етапи та методи дослідження емоційної тональності у перекладі

У сучасному перекладознавстві, що спирається на матеріалістичну діалектику та дає загальний напрямок наукових пошуків, використовуються різні дослідницькі методи. Але у конкретному дослідженні емоційної тональності зазвичай застосовується тільки один метод. Комбінація, а також подальша деталізація методів залежать від мети дослідження і специфіки аналізованого матеріалу.

Вибір методів дослідження емоційної тональності у тексті медичного перекладу зумовлений потребами системного та комплексного опису цього явища відповідно до сформульованих у Вступі цілей та поставлених у роботі завдань. Їх реалізація потребує застосування таких методів дослідження:

1. Метод кількісних підрахунків залучено до розрахунків частоти використання емоційних одиниць у тексті фільму медичної тематики та частоти розподілу їх у тексті.

Кількісні дослідження – це описові дослідження, націлені на стандартизацію і формалізацію процесу збору та обробки інформації, які дають можливість отримати точні дані про досліджувані явища лінгвістики, виражені в абсолютних або відносних величинах. Слід зазначити, що кількісні методи, застосовані до текстів, відкривають шлях до вивчення самої мови, так як сегменти текстів, які є об'єктами підрахунків, співвіднесені з одиницями мови. Крім того, кількісні дослідження дозволяють кількісно описувати поведінку різних мовних одиниць (фонем, букв, морфем, слів) у тексті: частоту вживання одиниць, їх розподіл у текстах різного жанру, сполучуваність з іншими одиницями.

Звернувшись до цього методу дослідження, ми виявили та зафіксували однакову кількість емоційних лексем у тексті оригіналу та тексту перекладу, а також

оперуючи певними кількісними параметрами – релевантними для досягнення сформульованої в роботі мети, склали таблиці результатів проведеного кількісного аналізу способів перекладу емоційної тональності у тексті серіалу медичної тематики та побудували діаграму для унаочнення зроблених висновків та аналізу частотності вживання способів перекладу емоційної тональності.

2. *Дедуктивний метод.* Відомо логічне протиставлення індуктивного і дедуктивного методів дослідження. У емпіричних науках, до яких відноситься і лінгвістика, це протиставлення пов'язано з протиріччям між природою досліджуваного об'єкта (сутністю) і наявним у розпорядженні дослідника емпіричним матеріалом (фактами). Факти необхідні досліднику лише як носії сутнісних властивостей мови, так як безліч фактів є реалізація кінцевого і дуже обмеженої більшості сутностей, які стоять за ними. Таким чином, метою лінгвістики є виявлення цієї суті і опис нескінченної кількості спостережуваних фактів через звернення до цих сутностей.

Процес наукового дослідження у такій ситуації може бути двонаправленим: від фактів до сутностей або від сутностей до фактів. Дедуктивний метод у якості відправного пункту передбачає, навпаки, засноване на певних припущеннях постулатну сутність і перевірку реальності цих сутностей, їх відповідність (або невідповідність) спостережуваних фактів. Дедукція – метод дослідження, згідно з яким на основі загальних положень (аксіом, постулатів, гіпотез) роблять висновки про окремі факти. Таким чином, у ході нашого дослідження ми встановили на основі загальних положень про символічне значення емоційної тональності конкретні типи символічних значень вжитих у тексті серіалу медичної сфери.

3. *Індуктивний метод* організації наукового процесу у цілому полягає у зборі та документації конкретних явищ (фактів) з подальшим їх узагальненням і переходом від фактів до закладених в їх основу сутностей. Іншими словами, індукція – метод дослідження, згідно з яким на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне.

Зібравши відомості про емоційну тональність у медичному дискурсі та простеживши частоту методів їх перекладу, ми змогли зробити висновки про

найбільш вживані способи перекладу емоційної тональності у медичній сфері, зокрема у серіалі «Анатомія Грей», у якому застосовується велика кількість емоційної лексики.

4. Метод суцільної вибірки здійснює підбір прикладів для аналізу та ілюстрації теоретичних положень: виписування з оригінального (неадаптированного) тексту усіх, що зустрічаються у ньому прикладів аналізованого типу.

Застосування вибіркового методу спостереження включає наступні етапи: визначення загальної сукупності і одиниць спостереження, що володіють первинною інформацією, необхідною для вирішення завдань обстеження; створення основи вибірки; формування вибіркової сукупності шляхом відбору елементів основи; поширення зібраних за вибіркою даних.

Останній етап залежить від застосованого способу відбору елементів у вибірці і використовуваної формули оцінювання характеристик загальної сукупності за даними вибірки.

Таким чином, ми виокремили лексеми на позначення емоційної тональності (фразеологізми, квазеофразеологізми, евфемізми) та речення (розмовний стиль, мовна гра) з тексту оригіналу та тексту перекладу для подальшого аналізу та змогли простежити також кількісні показники вживання емоційної лексики у тексті серіалу.

5. Метод компонентного аналізу передбачає аналіз значень мовних одиниць через виділення основних компонентів значення, або сем. У дієслові «приїжджати», наприклад, у загальному значенні можна виділити такі компоненти, або семи, як «дія» (або «акціональному»), «рух», «самостійність» (або «активність» з боку виконавця), «спрямованість», «повторюваність» і т.д. При вивченні лексичних значень часто використовується аналіз словникових дефініцій, тобто тлумачень значень слів, які наводяться в різних типах словників. Ці тлумачення містять у собі всю необхідну інформацію про компонентний склад значення даного слова і про можливості його використання.

Згідно даного методу ми проаналізували кожен з наявних емоційних одиниць, вивчивши з яких компонентів (лексем) він складається, проаналізували словникове значення виокремлених одиниць та прослідкували зв'язок емоційних одиниць з

персонажем, що дало можливість зрозуміти задум автора та порівняти оригінал тексту з його перекладом українською мовою враховуючи емоційну тональність, яку закладено в оригінальному творі.

6. Метод лінгвістичного спостереження та опису, або описовий метод – основний метод дослідження мови, який полягає у виділенні конкретних мовних явищ і їх послідовному описі з точки зору їх структури і / або функціонування.

У лінгвістиці використовуються різні способи представлення мовних сутностей і фактів. Традиційна (у тому числі структурна) лінгвістика виходить із презумпції, що мова складається з ієрархічно упорядкованих дискретних сутностей (мовних одиниць), кожна з яких має унікальний набір ознак (властивостей) і утворює особливий клас, співвідноситься з певними правилами з нескінченною безліччю спостережуваних фактів. Наприклад, у мові на рівні слів виділяються лексичні класи, названі частинами мови – це іменник, дієслово, прикметник і т.д. кожна частина мови характеризується великою кількістю граматичних категорій (наприклад, відмінка і числа для іменників), які у свою чергу характеризуються великою кількістю значень (називний, родовий, знахідний і т.д. для відмінка, єдине і множинне для числа). Значення граматичних категорій також часто є безліччю більш конкретних значень.

Такий опис мови, який називається таксономічним, по суті є особливого роду класифікацією, до якої висуваються певні вимоги. Таксономічний опис передбачає встановлення класів мовних одиниць і зв'язків, існуючих між ними. Мовні одиниці визначаються за допомогою системи необхідних і достатніх ознак. Ця система ознак повинна бути максимально повною, тобто покривати усі об'єкти, що входять у даний клас, і у той же час максимально вузькою, тобто виключати всі об'єкти, які у даний класу не входять.

У рамках структурної парадигми до опису пред'являється вимога повноти, тобто виділення всіх сутностей, наявних у мові або в її компонентах.

Відповідно до даного методу ми описали емоційні лексеми як лінгвістичне явище на основі зібраних даних, проаналізували їх значення, використання, а також функціонування у мові та вид емоційної тональності.

7. *Порівняльно-перекладознавчий аналіз* – дослідження і опис мови через її системне порівняння з іншою мовою з метою прояснення специфічності мовних елементів. Направлений у першу чергу на виявлення відмінностей між двома порівнюваними мовами і тому називається також контрастивним. Лежить в основі контрастивної лінгвістики. Крім того, даний метод порівнює досліджувані явища також з точки зору перекладознавства, аналізуючи перекладацькі зміни у відповідності до оригіналу твору.

Зіставлення – це загальнонауковий метод, поряд з логічним аналізом, узагальненням, описом і ін. Цей метод широко застосовується у всіх науках, але його можливості ще не систематизовані. Розглянемо деякі важливі аспекти застосування порівняльних методів у лінгвістиці, тим більше, що останнім часом спостерігається значне зростання інтересу до порівняльним дослідженням.

Цей інтерес пов'язаний з наступними причинами:

- потребою виявлення універсальних рис мовного матеріалу;
- прагненням описати національну картину світу носіїв різних мов;
- необхідністю вдосконалення двомовних словників, де вказуються національно-специфічні риси семантики перекладних відповідностей;
- інтересом до вивчення національної специфіки семантики і вивченням національної специфіки мовного мислення;
- розширенням сфери викладання іноземних мов;
- підвищенням інтересу до мовного свідомості носіїв мови і прагненням описати групові, соціальні, гендерні, вікові та ін. особливості мови та ін.

Порівняльний метод сприяє вирішенню двох типів завдань – власне лінгвістичних і методичних. Для того, щоб вирішити лінгвістичне завдання, необхідно у різних мовах виявити той прихований механізм, який керує функціонуванням мови. Використання порівняльного методу робить можливим більш рельєфне виділення найбільш характерних особливостей кожного з зіставлених мов.

Варто відзначити, що методом є не будь-яке зіставлення. Воно може бути визнано повноцінним методом у разі дотримання деяких умов, які виводяться з

визначення поняття «метод» у термінологічному сенсі. У результаті обліку цих умов можна зробити наступні висновки: міжмовні (тобто міжсистемні) зіставлення, яким називають зіставлення різних мов, було визнано в якості методу; внутрішньомовні зіставлення, якими називають зіставлення фактів однієї мови як в їх історичному розвитку, так в їх сучасному стані, було визнано у якості одного з прийомів наукового аналізу.

У ході нашого аналізу ми порівняли емоційні одиниці, які були виокремлені з тексту оригіналу та перекладу, простежили засоби їх перекладу та співпадіння з закладеною автором ідеєю та символічним значенням, тобто розглянули емоційну тональність двох мов. Отже, розглянемо також методологічні етапи аналізу емоційної тональності у медичних текстах.

2.2 Методика аналізу емоційної тональності у медичному дискурсі

Перший етап передбачає формування теоретичної бази наукового дослідження, а також інвентаризацію та виокремлення англomовних й українських термінологічних одиниць. Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на застосуванні загальнонаукових методів, а саме: описового методу, узагальнення, індукції та дедукції, що забезпечило виділення найсуттєвіших теоретичних відомостей щодо обраної проблематики з метою їх детального аналізу та опису, а також встановлення певних гіпотез, закономірностей, правил та визначень. У ході теоретичного дослідження нам слід визначити такі поняття як «тональність» та «емоційність», з'ясувати їх взаємозв'язок та встановити визначення поняття «емоційна тональність» у сучасному перекладознавстві. Уточнити визначення поняття «емотивність», «емоційність», «емоціогенність» у лінгвістиці та перекладознавстві. Зібрати дані щодо вивчення даного явища у медичному дискурсі та опису зібраного матеріалу, порівнюючи дослідження різних вчених та їх погляди на визначення певних лексичних термінів та розбіжності, викликані проблематикою лексичних одиниць. Простежити досліджуваність теми іншими вченими та виокремлення новизни дослідження, а також визначити специфіку відтворення

емоційної тональності у медичному дискурсі.

На другому етапі необхідно зробити вибірку із матеріалу дослідження. Цей етап потребував використання методу суцільної вибірки. Нами був обраний фільм «Анатомія Грей», який вміщує велику кількість лексики медичної тематики та його переклад українською мовою. Застосувавши даний метод збору матеріалу ми зібрали 100 прикладів, які включають фразеологічні та квазіфразеологічні звороти, евфемізми, лексику розмовного стилю та мовну гру, які були використані у тексті фільму оригіналу, а також зібрали приклади їх перекладу на цільову мову.

На третьому етапі необхідно проаналізувати зібрані приклади з вибірки та визначити їх особливості у медичному дискурсі. Слід зіставити приклади тексту оригіналу та тексту перекладу та простежити їх конотативне значення, використовуючи словники визначити варіанти перекладу окремих складових лексичних одиниць та їх співпадіння з текстом оригіналу. Після цього необхідно порівняти значення у двох досліджуваних мовах та встановити чи текст перекладу чітко передає значення чи має певні відхилення у змістовому наповненні або повністю змінюється.

Порівнявши смислове значення лексичних одиниць та помітивши розбіжності та схожі ознаки необхідно зіставити отримані дані та проаналізувати також їх емоційну тональність, виходячи з первинного замислу автора твору. Таким чином, нам вдалося встановити емоційну тональність розмовної мови або певних лексичних одиниць у двох мовах та схожі і відмінні риси, які утворилися у результаті перекладу на цільову мову. Слід зазначити, що такі зміни стали можливими у зв'язку з лінгвокультурними та соціальними розбіжностями, що існують у двох зазначених вище мовах. Важливо враховувати усі дані, що було зібрано під час аналізу визначень.

На четвертому етапі необхідно проаналізувати способи перекладу лексичних одиниць та речень, що було обрано з фільму медичної тематики. У ході аналізу переклад лексичних одиниць та речень оцінювався також з позиції дотримання

емоційної тональності твору та авторського задуму, так як твір належить до медичного дискурсу та спрямований на дорослу аудиторію, яка повинна сприймати медичний текст легко без створення труднощів у сприйнятті тексту, який показує стосунки між пацієнтами та лікарями. Тому мова медичного тексту переповнена емоційними вкрапленнями, які відображать почуття людей та лікарів як у професійній так і у буденній сфері життя.

Відповідно до цього ми простежили, які способи перекладу використовував перекладач та аналізували доцільність певного виду перекладу у кожному окремому випадку з позиції адекватності перекладу та відповідності емоційного навантаження змісту оригінального твору. До уваги брались також первинна емоційна тональність, яка присутня у оригінальному творі та засоби її збереження при перекладі. Тому, враховувалась також креативність перекладача та здатність знайти або створити необхідний відповідник українською мовою.

На п'ятому етапі необхідно провести кількісний аналіз отриманих результатів та проаналізувати отримані дані. Цей етап потребував використання індуктивного методу. Нами було зібрано різні види перекладу лексичних одиниць та проаналізовані способи перекладу. Кожна із груп лексичних одиниць/речень медичних текстів була підраховано та встановлено кількісне співвідношення способів перекладу українською мовою та відповідність емоційної тональності при перекладі двох мов. Після збору кількісних даних кожної з груп ми продемонстрували отримані результати за допомогою діаграми та визначили процентне співвідношення отриманих результатів. За допомогою зазначеного кількісного методу аналізу нам вдалося показати який із способів перекладу є найбільш та найменш частотним при перекладі лексичних одиниць та речень медичного дискурсу, які несуть емоційне навантаження, а також встановити способи передачі емоційної тональності.

На шостому заключному етапі необхідно підбити підсумки дослідження та надати ілюстративний матеріал, де будуть представлені усі результати у

відсотковому співвідношенні. Цей етап потребував використання описового методу. Ми звели усі отримані результати дослідження та показали як змінюється та співпадає емоційна тональність у результаті перекладу у медичному дискурсі, встановили, що впливає на процес перекладу, які труднощі можуть виникати у перекладача та узагальними отримані теоретичні та практичні дані дослідження.

Крім того, ми надали зібраний матеріал із зазначенням та виокремленням лексичних одиниць (фразеологізмів, квазіфразеологізмів, евфемізмів, мовної гри та розмовним стилем) у текстах оригіналу та перекладу, діаграму зведених даних, а також схеми з кількісними показниками, які ми отримали у результаті проведеного дослідження.

Узагальнивши та підсумувавши дані ми виявили, що емоційна тональність при перекладі медичних текстів лише частково співпадає з текстом оригіналу, а також виокремили основні проблеми перекладу емоційної тональності у медичному дискурсі. Це дає підстави стверджувати, що наше дослідження має вагомий внесок у дослідження медичного дискурсу у цілому, а також особливостей його перекладу українською мовою. Візуально етапи дослідження можна зобразити наступним чином (рис.2.1):

Рис. 2.1. Етапи дослідження

Відповідно до зазначених етапів дослідження ми можемо стверджувати про детальний опис засобів емоційної тональності у медичному дискурсі та способів їх перекладу українською мовою. Крім того, візуально можна представити схему дослідження лексичних одиниць та речень медичних текстів фільму з метою виокремлення емоційної тональності значення та визначення їх функцій у тексті (рис.2.2).

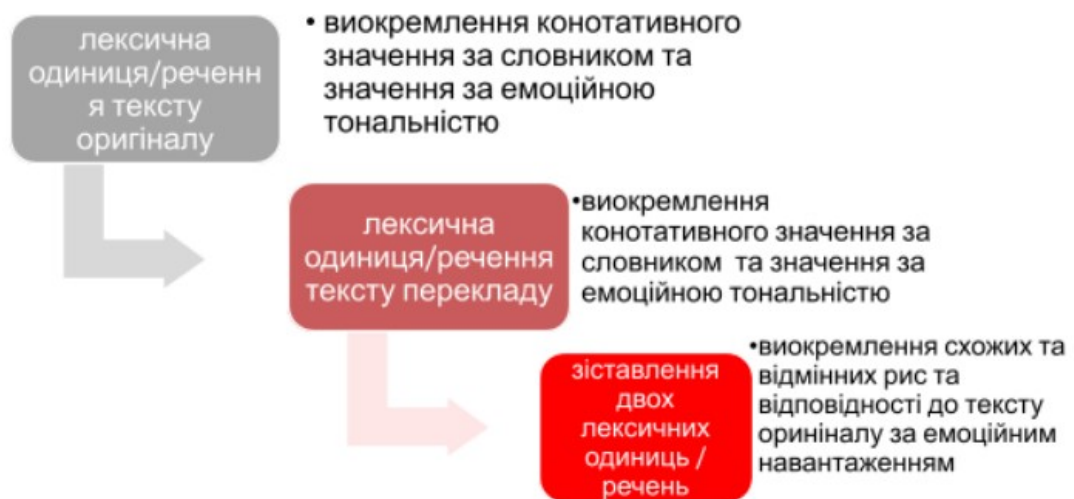

Рис. 2.2. Схема досліджуваних лексичних одиниць та речень

Аналізуючи емоційну тональність медичних текстів за зазначеною вище схемою можна простежити значення кожної лексичної одиниці, що має емоційне значення відповідно до смислового навантаження, а також виявити основні розбіжності та спільні ознаки, які утворилися у результаті перекладу українською мовою.

Слід також підкреслити, що при перекладу емоційної тональності медичних текстів перекладач має свої стратегії перекладу, які можуть бути як вдалим так і невдалим з позиції передачі значення та відповідності оригіналу та з урахуванням цільової аудиторії, на яку направлений переклад тексту оригіналу. Такі невідповідності можливі при неспівпадінні лінгвокультурних особливостей двох мов та особистим вибором перекладача, який прагне або відтворити точний зміст, підібрати тотожний відповідник або повністю змінити емоційне значення, зробивши його близьким для цільової аудиторії та спрощуючи розуміння тексту твору.

Перспективним у цьому випадку видається дослідження способів зображення емоційної тональності у медичних текстах та їх відтворення у перекладі.

2.3. Особливості аналізу медичної термінології

У лінгвістиці на сучасному етапі виникає необхідність дослідження способів перекладу медичних текстів у світлі постійного розвитку термінології.

Медична термінологія – це система понять, що позначають стан і процеси, що протікають в людському організмі, хвороби і їх прояви, методи діагностики, профілактики та лікування захворювань, медичне обладнання, лікарські засоби та ін.

Переклад специфічної термінології є важким в перекладацькому процесі через те, що термінологія будучи специфічним пластом лексики, і володіючи структурними, семантичними, словотворчими і стилістичними особливостями відрізняється від загальновживаних слів, від чого і займає вагоме місце в лексичній системі мови» [22, с. 162].

Важливим фактором є також вивчення структури термінів і їх використання в різних контекстах. Медична термінологія має свої специфічні особливості, а саме: [22, с.88]

- Насамперед слід зауважити, що медичні тексти не містять достатньої кількості метафор та інших стилістичних прийомів;
- в основі багатьох англійських медичних термінів лежать латинські і грецькі корені, що робить їх інтернаціональними [23, с. 32];
- для медичних термінів властива нейтральність, логічність, однозначність і строгість;
- для поповнення термінології часто використовуються терміни-епоніми [24, с.54].

Наявність необхідних знань про словотвірну та морфологічну структуру терміну забезпечить його адекватний переклад. Встановлення повного словесного багатства медицини видається важким завданням, тому як вкрай неможливим є чітке

визначення меж її функціонування, що ще більше розширюється за рахунок «стикових», прикордонних з медициною областей і загальноживаної лексики.

Щороку світ медичної лексики поповнюється новими одиницями. Використовуються різноманітні мовні джерела для її фіксації, однак неможливо відобразити в повній мірі її словесне багатство через динамічність процесів поповнення цієї термінології. Також необхідно відзначити, що жоден спеціалізований словник не має такого значного змісту і різноманіття понять.

Досягнення медицини сприяють збільшенню назв нових способів діагностики і лікування, методів інструментального обстеження хворих, варіантів оперативних доступів, хірургічних операцій. Медична література англійською мовою активно бере участь в утворенні нової термінології медицини, так як англійською мовою публікується більше 60% медичної інформації.

Медична термінологія в змістовному аспекті представлена п оняттями:

- морфологічних утворень і процесів, що відбуваються в організмі людини і різні зміни в його розвитку;
- назв хвороб і патологічних станів людини, форм їх лікування та ознак (симптоми, синдроми), збудників і переносників хвороб;
- факторів навколишнього середовища, які впливають на організм людини;
- показників їх гігієнічного нормування і оцінки;
- методів діагностики і лікування хвороб;
- оперативних доступів і хірургічних операцій;
- апаратів, приладів, інструментів і інших технічних пристроїв, обладнання, меблів медичного призначення;
- лікарських засобів, об'єднаних за своїми властивостями;
- окремих лікарських засобів, лікарських рослин і т.д.

У словниках, в тематичних рубриках і підрубриках перераховані вище об'єкти номінації обов'язково представлені, хоча, можливо, і в мінімізованому обсязі.

Важливо так само розуміти існування різноманітності категорій понять, таких як, річ, явище, ознака тощо. У термінології прийнято розрізняти терміни і

номенклатурні найменування в залежності від характеру іменованих окремих понять, ці поняття називають термінологією і номенклатурою.

Головна відмінність їх становить в тому, що терміни покликані виражати потреби теоретичного мислення, тобто є характерною рисою області теорії, в той час, як номенклатурні найменування не мають прямого відношення до сфери теорії. Функція номенклатури обмежена так як вона визначає конкретні об'єкти – речі. Ще одна відмінність можна спостерігати в тривалість життя наукового терміна і номенклатури: терміни, як правило, довгожителі, незважаючи на еволюцію і зміну значення повністю. Номенклатура швидше замінюється іншими відповідними новими назвами, в зв'язку з швидким розвитком техніки і досягненнями в області медицини і науки в цілому вони швидко застарівають.

Необхідно відзначити, що в медицині та біології здавна має місце інше осмислення, яке дещо відрізняється від термінологічного підходу до різниці між термінологією і номенклатурою. Цей підхід полягає в тому, що не протиставляє їх, а об'єднує в одне єдине ціле – медичну термінологію. У медицині номенклатура (анатомічна, гістологічна, ембріологічна і т. д.) – це перелік відповідних об'єктів, який об'єднаний в певні схеми і оформлені загальним списком в рамках наукової класифікації.

Значний відсоток медичних термінів становлять запозичені з інших мов слова. Ці терміни входять в національну лексичну систему в якості готових мовних одиниць, паралельно з поняттями і реаліями, назвами яких вони є.

Необхідно відзначити, що запозичення з інших мов є природним процесом, який характеризує національну літературну мову і мову науки будь-якої країни. Однак, незважаючи на природність, в процесі запозичення спостерігається наявність своєрідних хвиль різної висоти і різного спрямування, що відображає нерівномірність і стрибкуватість даного явища.

Значно важлива роль запозичень у формування мови медичної термінології це значення обмежувалося тільки збагаченням галузевих термінологій англійського мовного вокабуляру: «за іноземними термінами стояла часом більш сувора наукова організація понять, регулярність їх відносин і протиставлень, що відображає

відносини в системі понять. З іншомовними словами часто приходили не стільки поняття, скільки новий принцип їх структурної організації» [25, с. 154].

Терміни стають інтернаціональними, маючи в своїй основі греколатинські елементи. Запозичені терміни з'являються на основі національної мови, які поширені в іноземній науковій літературі. Подібні терміни зазвичай не перекладаються.

Грецькі терміни, запозичені в медичну лексику, піддавалися латинізації, що позначилося в їх транскрипції, в вимові і в зміні наголосів і закінчень.

У зв'язку з походженням запозичень А.С. Герд виділяє п'ять груп слів медичної термінології [16, 87]:

- 1) грецькі – з часів Гіппократа і Галена, утвердилися в термінології в зміненому вигляді: діастоли – diastole; систол – systole; колон – colon; уретри – ureter;
- 2) латинські – від Цельса і середньовіччя: вірус – virus;
- 3) грецькі, але латинізовані, або в закінченнях: ектомія –ectomia (замість ectome); торакс – thoracalis (замість thorax), або в транскрипції: cystis (грецькою «кюстіс»); coeliacus (грецькою «койл»); aether (грецькою «айтер»);
- 4) слова-гібриди, тобто змішаного напівлатинського і напівгрецького походження: оваріотомія – ovariectomy), ліпасідурія – lipaciduria; фунікуліт – funiculitus;
- 5) слова, запозичені з сучасних мов.

Терміни, які надходять до фонду науки зіставляються мовою як готові найменування, складають тільки частину, хоча і значну, спеціальної лексики. Утворення медичних термінів англійської мови засобами власної словотвірної системи або на основі міжнародного термінологічного запасу є основним джерелом поповнення медичної лексики.

РОЗДІЛ 3

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕМОЦІЙНОЇ ТОНАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «АНАТОМІЯ ГРЕЙ» (GREY'S ANATOMY)

3.1 Відтворення мовної гри як різновиду емоційної творчості мовця

Мовна гра пов'язана з реалізацією категорії визначення комічного. Оскільки мовна гра завжди реалізується у комунікації та пов'язується з дотепним та цілеспрямованим маніпулюванням образними ресурсами мови, ми вважаємо, що її слід розглядати з позицій стратегій побудови мови. Цей підхід дозволяє визначити мовну гру як особливу стратегію експресивізації мови (у тому числі й художньої), пов'язану із породженням комічного ефекту на основі усвідомленого порушення функціонально-семантичних закономірностей використання мовних форм. Невипадково тому деякі дослідники вважають більш правильним говорити про мовну гру, оскільки гра реалізується в мові з урахуванням ситуації та особливостей сприйняття.

3.1.1 Метафори

Мовну гру у медичних текстах перш за все передають метафори. Слід відзначити, що метафоричність медичного жаргону ґрунтується на декількох ознаках:

- 1) колір: *blue blower* (блакитний трубач) – пацієнт з тяжкою легеневою патологією; *red pipe* – артерія;
- 2) форма: *Osign* (ознака O) – коматозний хворий з відкритим ротом; *Qsign* – те ж саме, що і *O sign*, але у хворого з рота звисає мову;
- 3) зовнішній вигляд: *dowager's hump* (горб вдови) – прояв остеопорозу; *onion skin appearance* – концентричне розшарування;
- 4) час: *July phenomenon* (липневий феномен) – період навчання інтернів [88].

Метафоричний перенос сприяє полегшенню розуміння складної медичної термінології за рахунок емоційного забарвлення і образного компонента значення. Відповідно до типів метафоричного перенесення, можна поділити метафори на:

1. номінативну метафора, яка використовується для найменування явищ: *train wreck* (ж / д катастрофа) – пацієнт з декількома важкими медичними проблемами; *ivy pole* (жердина для плюща) – стійка для крапельниць; *PPPP* – скорочення для позначення пацієнта у важкому стані *particularly piss-poor protoplasm* (сеча з особливо низьким вмістом протоплазми); *Montezuma's revenge* (помста Монтесуми) – діарея, викликана поїздкою в менш розвинену країну; *deep fry* (глибока жарка) – променева терапія кобальтом; *bugjuice* (Жучиний сік) – антибіотик; *hole in one* (дірка в дірці) – вогнепальна рана в роті або іншому отворі тіла; *plumber* (сантехнік) – уролог; *preemie* – недоношена дитина; *shadow gazer* (разглядиватель тіней) – рентгенолог; *baby catcher* (ловець дітей) – акушер; *bounceback* – пацієнт, повторно потрапляє в лікарню; *albatross* – хронічно хворий пацієнт, який ніколи не розлучається з лікарем; *blade* (лезо) – хірург; *tummy* (мумія) – загіпсований з ніг до голови хворий, який лежить у відділенні після травми; *snowdrop* – хворий з обмороженнями; *windmill* (вітряк, вертушка) – хворий травматологічного відділення з лангетой на дерев'яній підпірці, яка тримає руку на рівні плечей [88].

2. метафора, заснована на переосмисленні термінів: *fascinoma* – цікаве захворювання; *hospitalities* – розвивається, коли пацієнт занадто довго лежить в лікарні; *liver rounds* (печінкові обходи) – вечірка персоналу, названа так через згубного впливу на печінку алкоголю; *old-timer's disease* (хвороба старожила) – хвороба Альцгеймера; *domino transplant* – рідкісний випадок трансплантації, при якому пацієнт отримує нове серце і легені; *betty* – скорочення для терміну *diabetic* (діабетик), *bronk* – піддатися бронхоскопії, *lunger* – легеневий хворий; *quad* – пацієнт з тетраплегією (*quarraplegic*); *scope* – проходити ендоскопію [88].

3. оцінна метафора: *the pit* – приймальне відділення, *dump* (покидьок) – пацієнт, яким ніхто не хоче займатися; *Dr. Feelgood* – лікар, який виписує ліки, не замислюючись; *GOMER* – акронім для *Get Out of My Emergency Room* (забирайся з

приймача), що використовується для позначення скаржиться, неприємного пацієнта; *knife-happy* (не проти помахати ножем) – занадто «активний» хірург; *wig picker = shrink* – психотерапевт («вичавлює» мізки); *C & T ward* (аббр. від *cabbages and turnips*) = *vegetable garden* – палата для коматозних пацієнтів; *souffle* (суфле) – пацієнт, який впав з великої висоти; *three-toed sloth* (трипалий лінивець) – пацієнт зі зниженими здібностями, зазвичай через тривале алкоголізму [88].

4. метафора як прийом евфемії: *Code Azure* (блакитний код) – повідомлення медикам не робити подальших спроб порятунку приреченого хворого; *Code Blue* – повідомлення, мобілізуюче персонал на порятунок пацієнта; *flatline* – вмирати; *ward X* – морг [88].

Крім професійних жаргонізмів у мові лікарів присутні і більш нейтральні по стилістичній забарвленню евфемістичні слова і вирази, які використовуються для заміни небажаних позначень. У медичному дискурсі зустрічаються евфемізми найменувань понять смерть і хвороба (летальний результат / *fatal outcome*), фізичні і психічні вади (душевнхворий / *mental patient, deranged*), фізіологічних понять (нездужання / *malaise*, розродження / *delivery*), понять статевої сфери (інтимна близькість / *intimacy*). Дані слова і вирази характеризуються меншою травматичністю для сприйняття хворих. Отже, медичних професійний жаргон використовується для часткового зняття стресу, яке відчуває лікарями, економії часу і полегшення розуміння серед професіоналів, а також для вуалювання сенсу повідомлення від сторонніх. Основою для утворення таких лексичних одиниць служить нейтральна лексика або медична термінологія, а способом – метафоричне переосмислення: “*All-out, no-holds-barred competition sounds like fun. Yeah, you would think that. The race doesn't even have any rules except eye-gouging. No eye-gouging. We'll be trapped in the pit. Band-Aiding idiots*” [88]; – «Відрив, змагання без будь-яких обмежень. Це тільки ти так думаєш. Там немає ніяких правил крім виймання очей, не виймати очі. Стирчатимемо внизу привязуючи ідіотів замість роботи в операційній» [89].

У найбільш явному вигляді гра слів в медичному жаргоні представлена переосмисленням семантично не зв'язаних слів на основі їх часткового

звукового уподібнення: “**John Doe**, mid-30s pedestrian, hit by a motorist swerving to avoid a bike. GCS 3. Pupils fixed and dilated” [88]; – «**Невідомий** за 30ть пішохід, збитий машиною, що уникала зіткнення з велосипедистом. ПКГ 3. Зінниці розширені, атрофіну ввели, тиск 83 на 112. Пульс 98» [89].

Варто уточнити, що, у лінгвістиці медичне просторіччя протиставляють загальнолітературній та медичній термінології. Медичне професійне просторіччя має цілком окреслений прагматичний вектор: висловлювання повинні бути незрозумілі пацієнту, але цілком вловимі колегами медиками. На наш погляд, в усному мовленні це найбільш прийнятна форма неформальної професійної комунікації. Більш насичений репертуар представляють семантичні переноси. Яскравою рисою лексико-семантичних переносів є їх механізм створення: в основі перенесення можуть лежати як ядерні асоціативні слова, що виникають у свідомості більшості носіїв мови, так і периферійні асоціації, що характеризують професійне мислення і переосмислення. До ядерних асоціативних значень можна віднести сленгові номінації, актуальні для більшості носіїв мови: “**Heads**, he's mine. **Tails**, he's yours. – Why do you get to be “heads”? Well, because I have a head, and honey, you are a tail. Excuse me. **How do you manage to make everything dirty?** Tails. There are plenty of other cases” [88]; – «**Мені голови, а тобі зад. Чому це тобі голови. Ну бо у мене є голова, а у тебе є зад. Даруйте? Чому ти все до одного зводиш? Зад, є купа інших випадків**» [89].

Як правило, метафоричні переноси, що заповнюють аналізований дискурсивний простір, мають або знижено-негативну конотацію, або нейтральну: “Is he **gorked**? Looks like” [88]; – «**Дуже понівечений. Схоже**» [89].

Розглянемо наступний приклад:

“Dr. Bailey: You **swallow a bitter pill** this morning, Yang? **They're dolls**” [88]; – «Доктор Бейлі: Ти **проковтнула гірку пігулку** сьогодні вранці, Янг? **Вони ляльки**» [89].

Ситуація відбувається вранці, коли стажери готують свої речі для початку роботи, а Бейлі, як резидент, намагається зробити ситуацію теплою та комфортною, створюючи дражливий гумор, використовуючи незвичайний випадок, який стався напередодні. Пацієнту прооперували через те, що він проковтнув лялькові голови, які

лікарі вважали повітряною кулькою з наркотиками. Медичний термін «таблетка» використовується для створення гумору, порівнюючи її з лялькою. Таблетка — це невеликий твердий лікарський засіб, який людина ковтає, щоб вилікувати хворобу. Оскільки форма схожа, вона використовує термін «таблетка», щоб створити гумор до однієї зі стажерів на ім'я Крістіна Янг.

Провідною мовною особливістю сленгових номінацій є наявність експресивно насичених синонімічних рядів, які характеризують системні відносини всередині сленгового поля номінацій. Розглянемо деякі приклади: “OK, people. The rules of trauma. Don't mingle with **ER interns**. They don't know their ass from esophagus” [88]; — «Гаразд люди. **Правила поведінки. Не патякати з травматологами. Вони зад від переду не відрізняють**» [89]; “Dr. Shepherd? He's not going to the OR? No. Do an EEG and confirmatory tests. If he doesn't respond in six hours, **declare him**. - **Declare him? Declare him what? - Brain-dead**” [88]; — «Лікарю Шеферд його не оперуватимуть? Ні. Зробіть ЕКГ і підтверджуючі аналізи. Якщо не відповість через 6 годин, **констатуйте**. Констатувати? Констатувати що? Смерть мозку» [89]; “We want to harvest his organs. Why are you wasting time on this?” [88]; — «Ми хочемо вилучати органи. Навіщо марнувати на це час» [89]; “Go for it, man. Get yours. I'm down with the rainbow” [88]; — «Давай, давай хлопче, бери своє, я підтримую голубих» [89]; “What the hell are you doing? **Call a code!**” [88]; — «Чого чекаєш, викликай» [89]; “It's not our place to make that call” [88]; — «Це вирішувати не нам» [89]; “You do enjoy crossing the line, don't you?” [88]; — «Вам подобається наражатися, так» [89]; “Now, this is the men's room. Either whip one out, or close the door” [88]; — «А тут ви знаєте туалет, або відливайте або зачиніть двері» [89].

3.1.2 Іронія

Іронія — це фактичне чи прикрашене твердження, в якому насправді мається на увазі протилежне сказаному:

“Dr. Cristina: Look, the problem is **estrogen** [88].

Dr. Grey: No, the problem is tequila”. — «Доктор. Крістіна: Дивіться, проблема в естрогені. Доктор Грей: Ні, проблема в текілі» [89].

Діалог-дебати розгортається вранці в лікарні між Греєм і Крістіною після того, як вони були п'яні тієї ночі. Вони обговорюють проблему, яку слід звинувачувати у всьому, що сталося в любовному житті Крістіни. Крістіна звинувачує запаси «естрогену» в її організмі через вагітність; Грей звинувачує текілу в тому, що вони випили забагато минулої ночі.

У тексті вжито медичну термінологію – «естрогенний» гормон. Тип гумору – іронія. Вони знаходять причини проблем звинувачують зовсім інші речі, тоді як насправді корінь проблеми лежить у самій Крістіні, яка не може бути професіоналом у роботі. Тому це така іронія, твердження, в якому буквальне значення протилежне передбачуваному. Функція – соціальне управління.

У наступній іронії:

“Dr. George: Why are you yelling at me?”

*Dr. Cristina: **Because of the estrogen, George!**” [88] – «Доктор. Джордж: Чому ти кричиш на мене? Доктор Крістіна: **Через естроген, Джордж!**» [89]*

Даний приклад також в основі має тему про вагітність Крістіни. Кожного разу, коли вона робила щось не так, вона звинувачує свій гормон естроген, який виробляє занадто багато під час вагітності та легко змінює її настрій та емоції. Однак справжня причина розриву стосунків з Берком – розбите серце. Вона застосовує медичний гормон «естроген» як іронію зауваження. Крім того, функція посередництва, оскільки вона використовує гумор для здійснення потенційно агресивних взаємодій з Джорджем. Висловлювання лікаря тут також є іронією, використаною в драмі.

*“Dr. George: You have a better patient than me and you don't even have a patient, Cristina. **Grey's got a CF case. Alex's got the gunshot wound. Izzie's got the mystery arrhythmias. I'm not a nanny**” [88]. – «Доктор. Джордж: У вас є кращий пацієнт, ніж у мене, і у вас навіть немає пацієнта, Крістіно. **У Грей випадок МВ. Алекс отримав вогнепальне поранення. У Іззі загадкові аритмії. Я не няня**» [89].*

Контекст цього протесту Джорджа полягає в тому, коли всі стажери отримують відповідну роботу, крім Крістіни, яка є пацієнткою. Він згадує випадок, у який по одному потрапляють його друзі, а тим часом наголошує, що він не няня.

Терміни хвороби «МВ», «вогнепальне поранення» та «аритмії» використовуються як порівняння із випадком, який має Джордж.

Тип належить до іронії, оскільки це твердження має протилежне задуманому змісту. Джордж каже, що він не няня, щоб підкреслити, що він є нянею пацієнта цілий день і заздрить своїм друзям. Він не робить жодних медичних обстежень чи операцій, а цілий день сидить поруч із пацієнтом, як няня. Нарешті, ця функція – це соціальне управління.

3.1.3 Сарказм

Відкрита іронія сарказму навмисно використовується мовцем як форма вербальної агресії. Перший приклад сарказму — у цьому діалозі між лікарем-інтерном та його ординатором.

“Dr. George: Oh. So, you and Joe?”

Dr. Bailey : All you people ever think about is how to get into somebody's

*pants. You're nasty. **That's why you got syphilis**” [88]. – «Доктор. Джордж: О. Отже, ти і Джо? Д-р Бейлі: Все, про що ви думаєте, це про те, як влізти комусь у штани. Ти противний. **Тому ти й захворів на сифіліс**» [89].*

Джорджа цікавлять стосунки Бейлі з Джо, оскільки вони досить близькі один одному. Однак Бейлі дратує невинне запитання Джорджа, тому вона згадує, що Джордж думає про любов і секс, у результаті чого він захворює сифілісом. Вибраний медичний термін – «сифіліс», тобто венеричне захворювання, яке повільно поширюється від статевих органів до всіх частин тіла. Цей сарказм виконується, щоб Джордж усвідомив, щоб не дратувати її, а мета — навмисно образити Джорджа, щоб він замовк. Функція — соціальне управління для використання гумору як інструменту збентеження у взаємодії соціальної групи.

У іншому прикладі:

“Dr. Derek: Then from that point on, she no longer existed to me.

*Dr. Grey: **You had marital amnesia**” [88].*

– «Доктор. Дерек: З цього моменту вона для мене більше не існувала.

*Доктор Грей: **У вас була подружня амнезія**» [89].*

Дерек намагається завоювати серце Грей, говорячи, що він вибирає її, ніж свою дружину, до якою він більше не відчуває почуття. На жаль, Грей не вірить його милим словам. Вона відповідає саркастичним словом, що Дерек може страждати від хвороби, яка називається подружньою амнезією.

Насправді терміну «подружня амнезія» в медичному словнику немає. Ця хвороба є фальшивою хворобою, про яку Грей згадала, щоб висміяти Дерек. Однак можна описати, що подружня амнезія — це свого роду амнезія, яка забуває про подружнє життя, яке пережив Дерек. З іншого боку, це означає, що між ним і його дружиною зараз нічого немає. Грей відповідає на це в грубій та саркастичній формі, як відмову Дереку, а функція — соціальний менеджмент. Наведений нижче приклад є ще одним прикладом сарказму:

“Dr. Cristina: If it were up to me---

*Dr. Bailey: **Think like a surgeon**” [88].*

– «Доктор. Крістіна: Якби це залежало від мене...

*Доктор Бейлі: **Думай як хірург**» [89].*

Крістіна хоче захиститися, але перш ніж закінчити свої слова, Бейлі перериває, роблячи пряме попередження. Це тому, що Крістіна додає занадто багато особистих переживань до операції. Отже, Бейлі використовує сарказм, тому що говорить це твердо і прямо. Вона каже «думай як хірург», щоб нагадує Крістіні, що вона хірург, який зобов'язаний виконувати медичну операцію, а не втручатися в особисту проблему пацієнта. Ця функція призначена для посередництва, оскільки критика змушує Крістіну краще справлятися зі своєю роботою.

У наступному прикладі сарказм використовується по відношенню до прийому ліків:

“Dr. Karev: It's definitely a bullet. Tracked clear through his head.

*Dr. Ellis: **Now are you people just going to sit here or get him into surgery?**” [88] – «Доктор. Карев: Це точно куля. Відстежується через його голову.*

*Доктор Еліс: **Ви, люди, збираєтеся просто сидіти тут або віддавати його на операцію?**» [89].*

Ця бесіда відбувається в рентгенівському кабінеті під час огляду хворого з вогнепальним пораненням. Потім приходить Елліс Грей, мати Грей, яка є відомим хірургом. Вона насправді є пацієнткою Альцгеймера в цій лікарні, але у неї є ілюзія, що вона на роботі, тому вона поводить себе так, ніби вона старший лікар, і кричить на них, які просто сидять і нічого не роблять, але дивуються, як могла бути куля в голові пацієнта.

Термін «хірургічна операція» – це медична операція як лікування травм або захворювань шляхом розрізання тіла та видалення або відновлення пошкодженої частини. Цей термін введено в цей саркастичний гумор, тому що Елліс намагається грубо нагадати лікарям, щоб вони зробили операцію швидко, а не просто дивилися рентген.

У наступному прикладі сарказм використовується вживаючи медичний термін:

*“Dr. Bailey: I like Judy dolls. I own Judy dolls. **The only problem I have with Judy dolls is they're in the bowel of this man**” [88]. – «Доктор Бейлі: Мені подобаються ляльки Джуді. У мене є ляльки Джуді. **Єдина проблема, яку я маю з ляльками Джуді, це те, що вони в нутрі цього чоловіка**» [89].*

Пацієнт з незвичайною проблемою здивує Бейлі та інтернів. Пацієнт, який, як вважають, проковтнув багато наркотиків, приходить до лікарні. Однак після рентгенівського огляду речі, які застрягли в його кишечнику, – це не повітряні кульки з наркотиками, а голови десяти ляльок Джуді, які застрягла в його кишечнику, тому що вони занадто великі. Це досить смішно, оскільки лікарі не отримують відповіді, чому він проковтнув їх.

Днями вранці, коли Крістіна прибуває в лікарню і починає перевіряти документи пацієнта, Бейлі звертається до неї і починає розмову з цієї гумористичної сатири. Сам термін «кишечник» — це довга трубка, яка виводить тверді відходи зі шлунку з тіла. Вона використовує цей випадок у гуморі, щоб зблизитися зі своїм стажером.

Виритистовуючи сарказм вживають також медичну термінологію пов'язану з тілом людини від голови до ніг і навіть внутрішньою частиною тіла. Розглянемо наступний приклад:

*“Dr. Grey: It's not us. It's them. Them and **their stupid boy penises**. They didn't tell me that had a wife” [88]. – «Доктор Грей: Це не ми. Це вони. Вони **та їхні дурні хлопчачі пеніси**. Мені не сказали, що мають дружину» [89].*

Грей і Крістіна розповідають один одному про своє трагічне кохання наживо. Грей каже це, щоб висловити своє розчарування своєму хлопцеві, Дереку, оскільки він ніколи не говорив їй, що у нього вже є дружина, яка також є лікарем. Вона звинувачує частину чоловічого тіла, яка функціонує в сексуальній активності та сечовипусканні. «Пеніс» також є символом чоловіка. Тим часом Грей застосовує термін «пеніс» як лайливе слово і проклинає пеніси Дерека та Берка. Тип сарказм, тому що мовець використовує найгрубіший спосіб, щоб висловити свій гнів, говорячи «дурний хлопчачий пеніс».

У наступному прикладі сарказм використовується по відношенню до кар'єрної позиції у лікарні:

*“Dr. Bailey: OK, I'm sorry. **I thought I was your resident, not your hostess. I assign, you take. Is that a problem?**” [88]. – «Доктор Бейлі: Добре, вибачте. **Я думала, що я тут мешкаю, а не господарюю. Я це визнаю. Це проблема?**» [89].*

Контекст полягає в тому, що коли Бейлі ділиться роботами, які повинні виконувати стажери, тоді Крістіна отримує можливість супроводжувати Берка під час операції, поки вона насправді не в хороших стосунках з ним. Таким чином, Крістіна протестує перед Бейлі, щоб він давав іншу роботу. Однак Бейлі не любить, коли її перериває хтось, хто відмовляється від її призначення.

Оскільки Бейлі дратується, коли Крістіна відмовляється від її призначення, Бейлі відповідає, підкреслюючи, що вона начальниця Крістіни, а не її стажерка. Бейлі намагається нагадати Крістіні, що вона стажер, який повинен підкорятися головному, порівнюючи посаду між людиною, яка мешкає в домі і тим, хто є володарем дому. Таким чином, лікарняна посада «мешканець» тут з'явилася як медичне зауваження. Резидент – це термін для тих, хто закінчив восьмирічну вищу освіту, а також лікарів, які входять до програми проживання, відомі як резиденти. Посада резидента має вищий ранг, ніж інтерна, який перебуває в лікарні лише один рік.

У наступному прикладі також використовується сарказм:

“Dr. Bailey : Karev, see the chief.

Dr. Karev : What for?

*Dr. Bailey : Do I look psychic to you? **He's the chief. He asked. You go”** [88]. –*

«Доктор Бейлі: Карев, подивіться до начальника.

Д-р Карев: Для чого?

*Доктор Бейлі: Чи я здаюся екстрасенсом? **Він головний. Він сказав. Ти йди»** [89].*

Це ще один приклад, який показує, наскільки гострим є Бейлі. Вона повідомляє, що необхідно Кареву зустрітися з начальником, а Карев не знає, для чого зустрічатися, тому перепитує. Бейлі ненавидить, коли її запитують більше, коли вона віддає наказ, оскільки вона також не знає причини. Тому вона підкреслює головну позицію в цьому діалозі.

Посада в лікарні як «начальник» є найвищою посадою в лікарняному відділенні, тому що в кожному відділенні лікарні є завідувач, а тут мається на увазі хірургічне відділення. Тому, коли начальник щось каже, підлеглий повинен зробити. Бейлі вживає сарказм, підкреслюючи позицію начальника, тому що Карев просить занадто багато. Функція – соціальне управління.

Посада в лікарні – це медична термінологія, яка пов'язана з посадою та обов'язками в лікарні, наприклад, медсестра, лікар, хірург та багато інших. Розглянемо наступний приклад:

“Dr. Izzie: You have been treating these people for the last week. How can you not know their names?

*Dr. Karev: **Surgery is the only specialty where we do not waste time getting to know the patients. They're slabs of meat, we're butchers”** [88]. – «Доктор Іззі: Ви лікували цих людей останній тиждень. Як можна не знати їхні імена?*

*Д-р Карев: **Хірургія – це єдина спеціальність, де ми не витрачаємо час на знайомство з пацієнтами. Вони шматки м'яса, ми – м'ясники»** [89].*

У даному прикладі міститься розмову між Іззі та Каревом, перш ніж вони почнуть виконувати свою роботу в якості стажерів. Інші стажери ненавидять Карева

через його холодність і дратівливий характер. Тут Іззі намагається нагадати йому, що він повинен бути уважнішим і ближчим до пацієнтів; навіть їхніх імен він не знає як лікар. Однак він відповідає з саркастичним гумором, розповідаючи Іззі про свій принцип, що хірургія — це лише спеціальність, тому немає потреби знати пацієнтів, поки вони одужують. Він навіть додає саркастичний коментар про те, що пацієнти — як м'ясо, а лікарі — м'ясники. Цей діалог показує, що він досить холодний, зарозумілий і не має людяності.

Медичний термін, що зустрічається тут як головне зауваження гумору, — «пацієнт». Відповідно до визначення «пацієнт» — це особа, яка отримує медичну допомогу, або якою опікується конкретний лікар. Втім, Карев використовує сарказм, що пацієнта тут бачать не як людину. Функція цього гумору — соціальне управління.

Розглянемо ще один приклад:

*“Dr. Karev: Gunshot wound to the head. **Where the hell's this GSW to the head? Why wasn't the trauma team called? Hello? Are you people insane?**” [88]. — «Доктор Карев: Вогнепальне поранення в голову. **Де в біса це поранення? Чому не викликали травматологію? Агов? Ви божевільні?**» [89].*

Це висловлювання говорить стажист Карев. Він зацікавлений перевірити документ пацієнта і отримує шок, тому що хвороба — вогнепальне поранення. Однак він дивується, чому немає виклику екстреної допомоги чи навіть дії травматологічної бригади, оскільки ця травма, як він очікує, буде кваліфікована як дуже серйозна. Тому він кричить до медсестер хірургічного відділення, щоб отримати детальну інформацію.

Медичний термін, який використовується для створення саркастичного гумору, — «команда травматологів». Цей термін належить до багатопрофільної групи медичних працівників, які спільно працюють над оцінкою та лікуванням тих, хто отримав серйозні травми. Тип гумору — сарказм, тому що Карев кричить на медсестер, які не доглядають за пацієнтом. Таким чином, функція соціального управління — привернення уваги.

3.1.4 Гіпербола

Гіпербола – перебільшення вживається для вираження надзвичайної міри чогось, показу максимальної якості. Розглянемо наступний приклад:

“Dr. Derek: Unless you are one of a handful of surgeons in the world who knows how to separate fetal blood vessels. Which, luckily for you, I am” [88]. – «Доктор. Дерек: Хіба що ви не один із небагатьох хірургів у світі, які вміють розділяти кровоносні судини плода. Яким, на ваше щастя, я є» [89].

Дане висловлювання відбувається в одній із кімнат пацієнта. Є пацієнт, який боїться бути оперованим, оскільки ймовірність успіху або смерті однакова. Потім Дерек як хірург, який буде його оперувати, намагається переконати його не хвилюватися, тому що він майстерний хірург. Однак він каже це висловлюючи перебільшення, щоб пацієнт відчував порятунок і втіху.

Таким чином, тип гумору є гіпербола, оскільки використовуване Дерекком перебільшення, пов'язане з тим, наскільки він вправний в хірургії. Медичний термін – «хірург». Цей гумор також пов'язаний із соціальним управлінням. Крім того, наведемо ще один приклад:

“Dr. Grey: Endorphins are good. Endorphins are mood elevators. This is supposed to make us feel better” [88]. – «Доктор Грей: Ендорфіни хороші. Ендорфіни – це підйомники настрою. Це має зробити нас краще» [89].

Ця розмова відбувається, коли Грей і Крістіна рано вранці бігають підтюпцем перед роботою. По дорозі вони обидва розповідають про свої трагічні історії кохання. Оскільки вони в розпачі, Грей намагається мотивувати себе та Крістіну, вживаючи перебільшення за допомогою лексеми «ендорфіни», речовини в організмі, які зменшити біль і створити відчуття благополуччя, яке вони отримують від пробіжки. Медичний термін гормону «ендорфіни» створює перебільшення, оскільки Грей перебільшує, що ендорфін — це такий підйомник настрою, щоб краще змінити її настрій. Метою вживання є соціальне управління. У розмові нижче спостерігаємо наступне:

“Dr. Grey: She's fine.

*Dr. Izzie: Too fine. She's cold. No, she's hardcore. **She's got ice in her veins*** [88]. – «Доктор. Грей: Вона в порядку.

*Доктор Іззі: Занадто добре. **Вона холодна. Ні, вона надзвичайно холодна. У неї в жилах лід*** [89].

Це розмова між Грей та Іззі в лікарні після того, як Крістіна залишила чергування. Вони говорять про стан Крістіни після втрати хлопця і дитини одночасно. Грей вважає, що з нею все добре, проте Іззі показує свою образу тим, наскільки холодна і неосвічена Крістіна. Щоб зробити це більш драматичним, вона вибирає перебільшення як гіперболу гумору, кажучи, що у неї «лід» у її «вені». Це ілюстрація того, що у Крістіни є «лід», який переноситься на тіло, від чого стає холодно. Лід схожий на кров, що у звичайних людей у жилах. Звичайно, такого захворювання в реальності не має, тому це перебільшення. Мета гумору – соціальне управління.

Слід зазначити, що медична термінологія пов'язана з діяльністю, що відбувається в лікарні. Розглянемо наступний приклад:

*“Dr. Grey : It's not OK! You have a wife. **Who is not easy to hate. Who's annoyingly kind and painfully smart, and currently saving my friend's life***” [88]. – «Доктор Грей: Це не нормально! У вас є дружина. **Яку нелегко ненавидіти. Яка дратівливо добра і до болю розумна, і зараз рятує життя моєму другу**» [89].

Контекст полягає в тому, що Грей ревнує до дружини Дерека, Аддісон. Однак Грей не може її ненавидіти, і вона визнає, що Аддісон досить важко перемогти. Вона згадує всі хороші характеристики Аддісона як причину, чому Грей повинна здатися. Однак вона застосовує негативний прислівник, щоб підкреслити, що вона повинна прийняти цей факт. Вона також визнає, що Аддісон врятувала життя Крістіни завдяки успішній операції. Гумор показаний як перебільшення, з додаванням прислівника, пов'язаний з процесом лікування, який є «болісним» та дієсловом «рятувати життя». «Боляче» означає те, як хтось відчуває себе досить боляче і завдає болю Грей, тоді як «врятувати життя» тут означає підтримувати Крістіну після нещасного випадку. Функція – соціальне управління. Іншим прикладом є вислів нижче:

“Dr. Karev: It's sad. The worship. The adoration. And I'm so handsome, I intoxicate you”. – «Доктор. Карев: Сумно. Поклоніння. Поклоніння. А я такий гарний, я змушую тебе п'яніти» [89].

Карев каже, що це самозакохане висловлювання, щоб показати, наскільки він чудовий, поки він так подобається багатьом дівчатам, і одна з них – Іззі. Карев промовляє це перед Іззі, щоб спокусити її, гіперболою сказавши, що він п'янить Іззі. Термін «інтоксикація» — це процес прийому ліків, пов'язаний із станом, який вийшов з-під контролю через алкоголь або вживання наркотиків. Шкідливого наміру немає, оскільки Карев, схоже, також зацікавлений в Іззі. Карев жартівливо висловлює почуття Іззі до нього. Це відноситься до функції соціального управління.

Розглянемо ще один приклад:

“Dr. Grey: Surgeons are control freaks. With a scalpel in your hand... Oh, crap! You feel unstoppable” [88]. – «Доктор Грей: Хірурги — фрики. Зі скальпелем у руці... О, чорт! Ви відчуваєте себе нестримним» [89].

Контекст цього гумору — це перебільшення, яке Грей зробила як вираз гніву на Дерека. Грей розлучається з Дерексом, і вона висловлює свій смуток у гуморі. Проте свої особисті емоції вона приховує, використовуючи медичний інструмент «скальпель», який зазвичай використовується в хірургії. Скальпель – це дуже гострий ніж, який використовується для розрізання шкіри та м'яса під час операції.

Однак використання скальпеля тут символізує зброю, якою хірург володіє як контроль або владу, що в даному контексті відноситься до Дерека, тому він може зробити що завгодно, включно з нанесенням їй болю. Таким чином, вона використовує гіперболу, щоб посилити свою аргументацію.

Використання медичної термінології пов'язано також з назвами хвороб і захворювань, включаючи загальні та наукові назви.

“Dr. Cristina: You know what's ruined for me? Coronary artery bypass grafts and aortic aneurysms. God, I used to love aortic aneurysms” [88]. – «Доктор Крістіна: Ви знаєте, що для мене зруйновано? Аортокоронарне шунтування та аневризми аорти. Боже, раніше я обожнювала аневризми аорти» [89].

Цей діалог відбувається, коли Крістіна каже Грей, що вона просто розлучається з Берком і сумує через це. Берк припиняє їхні стосунки, тому що він обирає свою роботу на посаді начальника лікарні як пріоритет, а не хоче бути з Крістіною. Крістіна висловлює свій смуток, проклинаючи хворобу, яку вона обстежила разом із Берком. Захворювання, яке згодом стає медичним терміном, як зауваження гумору, це «аневризми аорти».

Як відомо, це захворювання виникає в кровоносних судинах, коли опуклість знаходиться в ділянці аорти, головної артерії організму. Цей висловлювання належить до перебільшення, оскільки вона перебільшує своє прокляття на хворобу. Таким чином, функція – соціальне управління.

3.1.5 Використання передражнювання

Це жартівливе зауваження, спрямоване на особисту зовнішність, звички та особливості слухача. На відміну від сарказму, намір не полягає в тому, щоб серйозно образити когось. Розглянемо перший приклад:

*“Dr. Grey : She likes you. **Don't let the syph get in the way.***

*Dr. George : It's not the syph” [88]. – «Доктор. Грей: Ти їй подобаєшся. **Не дозволяйте сифу заважати.** Доктор Джордж: Це не сиф» [89].*

Є красива медсестра, яка закохана в Джорджа, але Джордж не приймає її почуття. Це відбувається в лікарняній їдальні, коли інтерни разом обідають, а потім Джордж каже, що відкидає почуття медсестри до нього. Грей вважає, що відмова може бути пов'язана з його хворобою сифілісом, якою страждає Джордж. Вона не має наміру його образити, а просто дражнити, оскільки він уже досить тривалий час один. Тому існує термін хвороби «сиф», щоб створити дражливий гумор як жартівливе зауваження, спрямоване на особисту хворобу Джорджа. У той же час функція – соціальне управління як інструмент для полегшення внутрішньогрупової взаємодії. Наступний приклад:

“Patient : A cholecystectomy turned into a month-long stay.

*Dr. Bailey : **Better not be alleging malpractice**” [88]. – «Пацієнт: холецистектомія перетворилася на місячне перебування. Доктор Бейлі: **Краще не стверджувати про халатність**» [89].*

У даному діалозі вище Бейлі розмовляє з пацієнткою, яка вже була поруч із нею роками. Коли пацієнт намагається зняти напругу від огляду Грей, він нагадує про ностальгічну аварію, яка сталася, коли Бейлі проходив стажування. Вона колись зробила помилку, яка перетворювала її нещодавню виліковну хворобу в місячне перебування в лікарні. Тому Бейлі відповідає, щоб не називати свою помилку зловживанням.

Відповідь Бейлі дражнить пацієнта, тому в медичній термінології її називають дражливим гумором. Для досягнення гумористичного наміру використовується «неправильна дія» як лікувальний процес, пов’язаний з невдачею діяти належним чином або який часто спричиняє травму чи втрату. Ця бесіда проводиться з гумором, щоб заспокоїти пацієнта та зняти занепокоєння між ними, тому функцією є соціальний менеджмент. Далі простежуємо ще один приклад дражливого гумору:

*“Dr. Grey: **You lost a fallopian tube, a baby, and a boyfriend all in one day. You have the right to be upset**” [88]. – «Доктор. Грей: **Ти втратила маткову трубу, дитину та хлопця за один день. Ти маєш право засмучуватися**» [89].*

Крістіну прооперували після колапсу через вагітність. Вона втратила свого хлопця перед операцією, потім також втратила дитину та маткову трубу в утробі. Грей, як її найкраща подруга дражнить її в цьому вислові, щоб дозволити Крістіні висловити свій смуток, щоб відчувати полегшення, тому що Крістіна прикидається сильною і занадто холодною.

Жартівливе зауваження спрямоване на особистісні характеристики Крістіни, але на відміну від сарказму, намір не полягає в тому, щоб серйозно образити. Тому це відноситься до гумору дражнення. Термін анатомії «фалопієва труба» використовується, щоб підкреслити, що Крістіна зробила операцію, щоб перерізати трубу в її утробі та взяти дитину. Функція полягає в посередництві як інструменті для здійснення, можливо, незручної взаємодії.

3.1.6 Відповіді на риторичні запитання та на серйозні заяви

Відповідь доповідачеві означає, що він/вона порушує розмовне очікування та здивує адресата, який поставив запитання. Тому це може сприйматися як смішне, і намір зазвичай просто розважити партнера по розмові. Нижче показано приклади, які будуть детально обговорені.

“Dr. Grey : What did he do now?”

*Dr. George : **Maybe he gave the chief syphilis**” [88]. – «Доктор. Грей: Що він зараз зробив? Доктор Джордж: **Можливо, він заразив передає свій сифіліс головному**» [89].*

Розмова в прикладі відбувається, коли Бейлі, Карев, Грей і Джордж прямують коридором для огляду пацієнтів. Карев запитує у Бейлі, чому він повинен зустрічатися з начальником, але Бейлі відповідає йому в грубій формі.

Тому Грей дивується, чому Кареву доводиться зустрічатися з начальником. Джордж застосовує гумор, використовуючи термін хвороби «сифіліс», щоб відповісти на це риторичне запитання, на яке насправді не потрібно відповідати. Він згадує про хворобу Карева, тобто сифіліс, який може заразити начальника. Відповідь на риторичне запитання Грей означає, що Джордж порушує розмовне очікування і здивує того, хто виголосив запитання. Тому це може сприйматися як смішне для них, оскільки намір просто розважити Грей. Тому, функція – соціальне управління. Ще один приклад наведено нижче:

“Dr. Grey : You must be in pain. You should take something.

*Dr. Cristina : **Drugs are for babies**” [88]. – «Доктор Грей: Тобі, мабуть, боляче. Треба щось взяти. Доктор Крістіна: **Наркотики для немовлят**» [88].*

Даний приклад показує, що Грей намагається переконати Крістіну, якій зробили операцію, прийняти ліки. З іншого боку, Крістіна, яка вже відчуває себе достатньо сильною, щоб повернутися до роботи, вважає, що їй більше не потрібні ні ліки, ні лікування. Таким чином, вона відмовляється, кажучи, що наркотики для немовлят. Це означає, що наркотики тільки для слабких, а не для сильної дорослої людини, як вона.

«Наркотики» — це інший термін, що означає ліки, які можуть бути у вигляді таблеток, пігулок, рідини або порошку. Тому функція – соціальне управління. Тип відповіді – риторичне запитання, оскільки питання Грей не задається з очікуванням відповіді. Цей гумор дивує Грей, яка поставила питання через несподівану відповідь. Ще один, але не менш важливий приклад, вибраний з результатів дослідження, наведений в наступній розмові:

“Dr. Addison: Richard, breathe.

*Dr. Richard : **Don't tell me to breathe. I'll breathe if I want to breathe**” [88]. – «Доктор. Аддісон: Річард, дихай. Доктор Річард: **Не кажіть мені дихати. Я дихатиму, якщо захочу дихати**» [89].*

Річард, як начальник хірургії, переживає важкі часи через проблеми з генератором лікарні. Аддісон, як підлеглий, а також близький друг Річарда, намагається заспокоїти його, просячи вдихнути і видихнути, щоб він міг мислити логічно. Однак Річард, який знаходиться в розгубленості, відповідає на наказ, кричить на неї, щоб вона не наказувала йому дихати, тому що він думає, що знає, що робити.

Річард використовує термін «дихати», щоб відповісти на риторичне запитання Аддісон, яка говорить йому дихати, щоб заспокоїтися. Ця відповідь на риторичне запитання належить до соціального управління як інструменту відкидання. Тим часом Аддісон дивується, що не сподівалась, що він закричить у відповідь на її риторичну заяву.

Крім того, вживаються також розумні відповіді на серйозні заяви, тобто незвичайні відповіді на твердження чи питання, які мають бути серйозними. Твердження зазвичай тлумачиться неправильно, тому мовець відповідає іншим значенням, ніж задумане. На жаль, ми знайшли лише декілька прикладів цього гумору. Можна зробити висновок, що тип гумору розумних відповідей на серйозне твердження або питання є другорядним типом гумору персонажів серіалу «Анатомія Грей». Нижче наведено приклад розумної відповіді на серйозне твердження:

“Dr. Derek: Just because she offered her services doesn't mean she intends to stay.

Dr. Grey : Well, what does it mean?

Dr. Derek: It means that she's a good doctor" [88]. – «Доктор. Дерек: Те, що вона запропонувала свої послуги, не означає, що вона має намір залишитися.

Доктор Грей: Ну, що це означає?

Доктор Дерек: Це означає, що вона хороший лікар» [89].

Грей потрібне підтвердження від Дерека про його дружину, яка продовжує перебувати в лікарні, де працюють Грей і Дерек. Після вибору Грей, а не його дружини, Дерек вважає, що Аддісон здасться і повернеться до свого додому, проте стається нещасний випадок, тому вона повинна залишитися довше. Потім Грей переживає, що перебуває на одному робочому місці з дружиною Дерека. Однак Дерек переконує Грей пояснивши, що Аддісон не має наміру залишатися назавжди. Можливо, вона має інший намір у лікарні Сіетла, який не стосується Дерека, і це може бути лише тому, що вона хороший і турботливий лікар.

Функція – соціальне управління. Термін «лікар» використовується, щоб відповісти на серйозне запитання Грей. Звичайно, позитивний коментар Дерека про Аддісон змушує Грей хвилюватися більше, оскільки вона серйозно задає питання. Дерек навмисно відповідає, повертаючи розмову, щоб уникнути сварки, пов'язаної з його дружиною, яка хоче довше залишитися в лікарні. Його заява свідомо неправильно тлумачиться, так що Грей сприймає значення, відмінне від передбачуваного. Однак вона злиться і просто проходить повз нього. Ця розмова нижче — друга і остання знахідка розумної відповіді на серйозне твердження:

"Dr. Richard: Oh, no you didn't. You lost her again? Again?"

Dr. George: I am a surgeon. A surgeon!" [88] – «Доктор. Річард: О, ні, ти не зробив. Ти знову втратив її? Знову?

Доктор Джордж: Я хірург. Хірург!» [89]

Річард має намір побачити пацієнта, якого він знає, тоді він бачить як Джордж біжить по коридору. У прикладі показано, що Річард запитує Джорджа, чи він знову втрачає свого пацієнта, тому що турбується про нього. Однак замість того, щоб відповісти на запитання Річарда, Джордж, який відчуває себе виснаженим бути як няня для пацієнта, вважає за краще відповісти на неправильно витлумачене твердження, щоб Річард отримав значення, відмінне від очікуваного.

Джордж двічі говорить про свою медичну посаду в лікарні як «хірург», щоб нагадати Річарду, що він хірург, який повинен робити медичні операції, а не бути нянею. Тому функція – соціальне управління.

3.1.7 Використання самоприниження

Самоприниження схожу на гумористичне зауваження, орієнтуючись на себе як на об'єкт гумору. Цей гумор включає підкреслення недоліків свого тіла, розмови про минулі невдачі та визнання своїх помилок. Наведемо єдиний приклад самоприниження, який ми знайшли у серіалі:

“Dr. Grey : Details. You're pregnant? What are you gonna do?

Dr. Cristina: Look, you know what happens to pregnant interns. I'm not switching to the vagina squad or spending my life popping zits. I'm too talented. Surgery's my life” [88]. – «Доктор Грей: Деталі. Ти вагітна? Що ти збираєшся робити?

Доктор Крістіна: Подивись, ти знаєш, що відбувається з вагітними інтернами. Я не перехожу на вагінальний загін і не буду витратити своє життя на прищі. Я занадто талановита. Хірургія – моє життя» [89].

Розмова між Грей і Крістіною вище відбулася після того як Крістіна каже Грей, що вона вагітна. Таким чином, Грей, яка не знає, що їй зробити, щоб допомогти їй, запитує її план на майбутнє, оскільки стажер не має права бути вагітною під час проживання. Розгублена Крістіна без вагань відповідає, що не може залишити операцію. Вона все ще хоче стати хірургом, але не знає, що робити з дитиною в її животі.

Використання медичних термінів — це анатомія, частина людського тіла «вагіна», яку вона звинувачує як причину своєї вагітності. Тут вона використовує самоприниження, оскільки націлює себе як об'єкт гумору через розгубленість, кажучи, що вона буде ніщо, якщо покине хірургічне поле. Функція цього гумору – соціальне управління.

3.1.8 Використання подвійних намірів

Подвійні наміри – це твердження, яке навмисно неправильно сприймається або тлумачиться, щоб викликати подвійне значення. Для аналізу нижче вибрано кілька прикладів:

“Dr. Derek: I'm well aware of Richard's recovery time. I'm the one who operated on him, remember?”

Dr. Burke: I do. You operated. He survived and chose me to take over while recruiting your wife.

*Dr. Derek: Clearly, **he has brain damage**”[88] . – «Доктор. Дерек: Я добре знаю про час відновлення Річарда. Я той, хто оперував його, пам'ятаєте?»*

Доктор Берк: Я так. Ви оперували. Він вижив і вибрав мене, щоб обрати твою дружину.

*Доктор Дерек: Очевидно, у нього **пошкодження мозку**» [89].*

Розмова вище відбувається між двома старшими лікарями, які змагаються між собою за посаду начальника хірургії. Вони ведуть досить напружену розмову, пов'язану з їхнім начальником, який хворий на одну з різновидів ураження мозку.

Більше того, Берк запитує про стан Річарда. Дерек підкреслює свою відповідь, що саме він робить операцію Річарду, тому він добре знає про його одужання. Проте Берку також є чим пишатися, щоб знущатися над Дерекем; Тимчасовим керівником обрано Берка. Крім того, дружину Дерека також завербують. Дерек рятує життя Річарду. Таким чином, Дерек виділяє хворобу Річарда як причину несподіваного рішення Річарда.

«Пошкодження мозку» відноситься до терміну хвороби, яка пов'язана з травмою, що сталася в мозку. Дерек пояснює помилки Річарда, кажучи, що Річард має пошкодження мозку. Це означає не тільки реальне пошкодження мозку або пухлину в його мозку, але й пошкодження його думки через обрання Берка начальником, що є несподіваним рішенням. Цей тип гумору двозначний, оскільки в ньому слово «пошкодження мозку» вживається в іншому значенні, а не в медицині. Тому функція – соціальне управління. Другий приклад показано нижче:

*“Dr. Burke: Manufacturing things that really aren't there, seeing only what you want to see. Wasting our time, our resources, and throwing away your own life. **Your illness is in your head, Kalpana**” [88].*

– «Доктор Берк: Виготовлення речей, яких насправді немає, бачиш лише те, що хочеш бачити. Марна трата нашого часу, наших ресурсів і викидання власного життя. **Твоя хвороба в твоїй голові, Калпана**» [89].

Берк висловлюється трохи грубо, коли знаходить пацієнта, який насправді здоровий, але вживає кілька таблеток, щоб захворіти. Тому в її голові напевно щось не так. Медична термінологія – це термін хвороби, що означає «хвороба в голові». Насправді, Берк привносить у своє висловлювання два значення між хворобою, яка могла б страждати в її голові як медичне значення, і психічним захворюванням брехні, яку зробила Калпана. Таким чином, тип гумору є двозначним, а функція — соціальним управлінням. Останній приклад наведено нижче:

*“Dr. George: He's definitely coming. Ow! Want her doing tequila shots all night? I'll be the one cleaning up the vomit. **Besides, I touched a heart today, Porny**” [88]. – «Доктор Джордж: Він точно прийде. Ой! Хочете, щоб вона всю ніч пила текілу? Я буду тим, хто прибере блювоту. **Крім того, я сьогодні торкнувся серця, Порні**» [89].*

Діалог з прикладу відбувається в барі біля лікарні, коли Грей п'яна через розбите серце, а її друзі супроводжували її. Вона сподівається, що Дерек прийде супроводжувати її в барі, а потім вибере її, а не дружину.

Вона питає свого друга, прийде він чи ні. Джордж, який першим дає коментар, відповідає, що Дерек прийде, однак Крістіна його щипає. Тому Джордж дражнить Крістіну, кажучи, що він з гордістю зробив одиночну операцію, а бідолашній Крістіні довелося мати справу з пацієнтом, який повинен дивитися порно цілий день.

Джордж використовує двозначний гумор, щоб висміяти Крістіну. Це може бути весело й розважально, тому що мета — розсміяти як Грей, яка знає, так і Крістіну, яка не знає, оскільки вона не бачила, що зробив Джордж. Анатомічний термін «серце», сказаний Джорджем, є зауваженням про подвійне значення. Тому функція – соціальне управління.

Розглянемо наступний приклад:

“Nurse: He says he got shot in the head.

Dr. Karev: I say he's a mental defect” [88]. – «Медсестра: Він каже, що йому вистрелили в голову.

Д-р Карев: Я кажу, що він псих» [89].

Ця розмова відбувається між Каревом і медсестрою після того, як вислухали хронологію від вогнепального пацієнта. Пацієнт каже, що отримав вогнепальне поранення прямо в голову, але Карев не вірить перед рентгенівським знімком, оскільки пацієнт виглядає абсолютно добре. Виявлений тут термін захворювання – «психічний дефект». Психічний дефект – це пошкодження мозку внаслідок хвороби або травми. Однак це також можна інтерпретувати як божевілля. Другим значенням, здається, є правильний сенс того, що Карев хоче сказати, тому що пацієнт говорить щось, у що можна легко повірити. Таким чином, мовець використовує подвійний намір, а функція — соціальне управління.

3.1.9 Використання трансформацій сталих виразів

Трансформація сталого виразу відбувається, коли мовець перетворює добре відомі слова, кліше чи прислів'я у інші висловлювання. У серіалі є декілька прикладів таких трансформацій:

“Dr. Grey: There's no fear, there's no pain. You're ten feet tall and bulletproof. And then you leave the OR” [88]. – «Доктор Грей: Немає страху, немає болю. Ти десять футів на зріст і куленепробивний. А потім залишається лише АБО» [89].

Грей каже, що вищенаведене висловлювання є фактом, який вона дізналася, будучи хірургом. Більшість її друзів-хірургів розумні та вправні в оперуванні людей, але жалюгідні у своєму любовному житті. Тип — трансформація сталого виразу, оскільки вона застосовує відомий девіз «десять футів у висоту» і «куленепробивний» з альбому Тревіса Трітта як символ того, що вони сильні та вправні хірурги, але потім вона додає «а потім ви залишаєте АБО» як протиріччя, що вони перетворюються на слабких людей, які бояться багатьох речей. Оскільки

мета полягає в тому, щоб здійснити потенційно незручну річ, то функція – посередництва. Розглянемо ще один приклад:

“Dr. Grey : The healing ritual. Are you OK with that?

*Patient : Yeah. They can't find my soul if I'm medicated. **No pain, no gain, right?**”*

[88] – «Доктор Грей: Ритуал зцілення. Ви в порядку з цим?

Пацієнт: Так. Вони не можуть знайти мою душу, якщо я буду лікуватися.

Нічого не отримаю, правда?» [89].

Грей запитує свого пацієнта, чи добре вона ставиться до ритуалу зцілення, який батько пацієнтки проведе перед операцією. Пацієнт відповідає на стурбованість Грей, переконуючи її, використовуючи кліше «Без болю немає виграшу», про яке зазвичай кажуть, що він/вона витримує біль і тиск, щоб досягти ціни за важку роботу. Більше того, біль тут означає біль від операції, яку вона може відчувати після операції.

Цей гумор класифікується як трансформація сталого виразу для застосування кліше при створенні гумору. Цей вираз також виконує функцію звільнення від зобов'язань, щоб отримати згоду від лікаря.

Проаналізуємо також інші засоби відтворення емоційної тональності у наступному підрозділі.

3.2 Передача фразеологічних та квазіфразеологічних зворотів

У програмі підготовки сучасного лікаря мало уваги приділяється культурі мови: або курсу зовсім немає, або це курс за вибором, або це модуль курсу медичної етики. Однак професія лікаря передбачає безпосереднє спілкування як з пацієнтами та їхніми близькими, так і з колегами, отже, лікарю необхідно володіти не тільки нормами мови, а й підбирати відповідну мовну конструкцію у різних ситуаціях для досягнення певної комунікативної мети.

З часів свого зародження мова збагачується не тільки неологізмами, запозиченнями і граматичними конструкціями, а й фразеологічними виразами. Фразеологізми, або ідіоми, поповнюють лексичний запас мови, роблять його більш

емоційним, дозволяють точніше передати думку або служать мовною характеристикою мовця.

Мова – це спосіб спілкування між людьми. Щоб досягти повного взаєморозуміння, ясніше і образніше висловлювати свою думку, використовується велика кількість лексичних прийомів, зокрема, фразеологізмів – стійких мовних звороти, які мають самостійне значення. Часто, щоб домогтися якогось мовного ефекту простих слів може не вистачити. Іронію, любов, сміх, своє власне ставлення до подій – усе це можна виразити набагато яскравіше, точніше, емоційніше. Ми часто використовуємо фразеологізми у повсякденній мові, часом навіть, не помічаючи – адже деякі з них прості, звичні і знайомі з дитинства.

Фразеологізм – складна за складом мовна одиниця, Таким чином, можна стверджувати, що знання медичних фразеологізмів збагачує, розвиває культуру мовлення, сприяє формуванню професійних якостей майбутніх медичних працівників, розвивають клінічне мислення: *“She's a ticking clock. She's gonna die if I don't make a diagnosis, **which is where you come in**”* [88]; – «Вона наче годинник, вона помирає якщо я не поставлю діагноз, **а ви тут саме для цього**» [89]; *“She's never gonna **get the chance to turn into a person**”* [88]; – «Вона так і не отримує шансу стати особистістю» [89].

Медичні фразеологізми яскраво підкреслюють зовнішні ознаки захворювання і, таким чином, чітко вказують на захворювання і синдроми, відображають точні ознаки захворювань і тому активно використовуються у мовній практиці медичних працівників: *“But I can't sleep. My **head's all full**”* [88]; – «Але я не можу дрихнути, **бошка закипає**» [89]; *“She could have gone through her entire life without it ever being a problem”* [88]; – «Вона могла б померти через невідому причину» [89].

Слід зазначити, що інколи у тексті фільму зустрічаються також квазіфразеологізми. Квазіфразеологізми тут виступають свого роду соціокультурним феноменом, так як через їх тлумачення можна охарактеризувати світовідчуття і моральні орієнтири сучасних носіїв мови. Образність, метафоричність, закладені спочатку у фразеологізми, наповнюються якістю оцінки та авторською іронією, що трансформуються у результаті видозміни раніше звичної форми і змісту. Тобто, це

дозволяє надавати більш сильний емоційний вплив на читача, інтригувати його, привертати увагу і агітувати до слухання: “*What do we have? A **wet fish on dry land***” [88]; – «Правда що у нас **риба на суходолі?**» [89]; “*If you don't count the fact that **my bacon days are over, sure***” [88]; – «Якщо не враховувати те, що з **м'ясом треба попроситись**» [89]; “*The mountain is gonna **have to come to me***” [88]; – «Гора мусить прийти до мене» [89].

Фразеологізми не можна видозмінити граматично. Також помилкою є і лексичне видозміна фразеологізмів:

1) невинуватана заміна компонентів фразеологізму: “*If I hadn't taken the Hippocratic Oath, I'd Kevorkian her **with my bare hands***” [88]; – «Якщо б я не дала клятву Гіпократа то **задушила б її зайвими руками**» [89].

2) невмотивоване скорочення або розширення його складу: “*George O'Malley **barely made the cut to get in this program***” [88]; – «Джордж Омелі **мало для цього підходить. Він не твій хлопець**» [89].

Дуже поширеною помилкою вважається заміна членів, близьких за значенням сполучень.

Світ медичних фразеології цікавий і різноманітний. Як засоби яскравого, емоційного вираження думок, фразеологізми, крилаті слова і вирази широко використовуються у текстах медичної тематики, в усній і письмовій мові освічених людей. Їх вживання робить нашу мову більш ємною за своїм змістом, виразною і образною: “*Don't bother **sucking up***” [88]; – «Не треба **підлизуватись**» [89]; “*You'll scrub in for an appendectomy this afternoon. Congratulations. Enjoy*” [88]; – «Сьогодні по обіді **митимишся для апендектомії. Мої вітаннячка**» [89].

Слід додати, що мова лікаря не повинна бути перевантажена суто медичними термінами і професійними словами. Досвідчений фахівець, який володіє широкими мовними можливостями, завжди зможе створити комфортну для пацієнта обстановку довіри і взаємної поваги, необхідну для лікування хвороби. Мова лікаря завжди повинна бути чіткою, ясною, доступною для розуміння, доречною в тій чи іншій ситуації, тому фразеологізми не тільки допомагають скоротити мовлення, а також спростити медичні терміни та поняття, зробивши мову лікарів більш емоційальною:

“So what's up with the Nazi? **Is she off her meds?**” [88]; – «Що з нацистом сталося? **Не випила таблетки**» [89]; “**Keep your panties on, Nancy Drew**” [88]; – «**Не вішай носа, Ненсі Дрю**» [89]; “Ooh. I'll take that guy. You'll have **to beat me to him first**” [88]; – «О, а о цей ось мій. Це **якщо мене випередив**» [89]; “I am not **backing down** so I can do sutures all day while **you're in the OR**” [88]; – «**Я не відступлю, бо на відміну від тебе шитиму хоч цілий день**» [89]; “Well, we can't just **pull them out...** - I mean, we have to do some tests... - Ow, wicked. **Are you out of your mind?**” [88]; – «Розумієте ми так **витягти** їх просто не можемо. Треба зробити аналізи. Ох, кльово! **Чи ти здурів?**» [89].

Медичний жаргон сповнений послідовностей слів та ідіом, які можуть звучати незвично у повсякденній мові. Наприклад, більшість історій хвороб починається зі стандартних речень: Таким чином, можна стверджувати, що стандартні фрази, які вміщують фразеологічні одиниці є переважно нейтральними: “25-year-old female **found down** at the park. Status: post-trauma. Unequal breath sounds, right pupil is dilated and she's ready for X-ray. **Ready to roll?**” [88]; – «Жінка 25 років **знайдена в парку, посттравматичний стан. Атипове дихання, права зіниця розширена, вона готова до рентгену. Готові починати**» [89]., проте інколи спостерігається емоційне забарвлення: “This is **a surgical case**, and you know it. It's superficial. I mean it's cool, but it's superficial” [88]; – «**I це хірургічний пацієнт. Поверхневий, так серйозний але поверхневий**» [89]; “How do you know those things didn't rupture his peritoneum? Because he's **sitting up** and he's sitting there talking to us” [88]; – «Звідки ти знаєш що не розірвано черевину? Бо він **сидить, сидить і говорить до нас**» [89].

Слід також додати, що у повсякденному діалогічному мовленні лікарі є більш емоційними зі своїми колегами та підопічними, що позначається також на використанні більш емоційних фраз та виразів з позитивним або негативним забарвленням: “No. **I'm stuck here all day. I need you on the floor**, monitoring my pre and post-op patients. Oh. Hi, You got a problem with that, O'Malley?” [88]; – «**Я стирчу тут цілий день, треба щоб ви наглядали за іншими моїми пацієнтами. Маєте з цим клопіт О-Мейлі?**» [89]; “You're **at the top of the donor list** for a new liver” [88]; – “Om om **підійде ваша черга на отримання нової печінки**” [89]; “Well, the Chief wanted me **to**

look in on you. Richard's a dear old friend. He's been my doctor for 30 years. Well, whatever you need, I'm your man” [88]; – «Цей, шеф **послав мене подбати про вас**. Річард хороший друг. Він лікує мене вже 30 років. Щож все що захочете буде, **лише скажіть**» [89]. Як видно з прикладів в українському перекладі втрачається емоційне забарвлення та вживаються більш нейтральні фрази, що унеможлиблює точну передачу виразу.

Інколи зустрічаються неформальне спілкування лікаря та пацієнта, яке лікар намагається стримати: *“You've got a nice touch. And, by the way, you are a rockin' babe. Seriously, do you actually think you **have a shot** here? I'd like to think. I've got a shot anywhere”* [88]; – «У тебе ніжний дотик. І насправді ти така **відпадна**. Ти справді **сподіваєшся мене тут зняти**. Я **стараюся зняти будь-де**» [89]. Або неформальне спілкування між лікарями, яке також є більш емоційно забарвлене фразовими виразами: *“You **make out with patients** now? What, are you jealous?”* [88]; – «Ти **заг्राєш до пацієнтів?** А ти **ревнуєш?**» [89]. *“Why are you so **hell-bent on getting me to go out with you?**”* [88]; – «Чого ти так **затято намагаєшся завоювати мене**» [89].

Крім того, слід звернемо увагу, що використання розмовних і просторічних фразеологізмів, до складу яких нерідко входять вульгаризми або лайливі слова, в фільмах на медичну тематику – явище непоодинокі. Однак говорити про загальний низький рівень культури фахівців-медиків також не є можливим. Вважаємо, звернення до «прикордонної» лексики переслідує кілька цілей: популяризація медичних знань, образність опису подій і персонажів, прийом психологічної розрядки як спосіб запобігти синдрому емоційного вигорання. Перекладачі повинні дуже уважно відноситись не тільки до того, що написано, але і до того, що мається на увазі. Таким чином, слід також враховувати емоційний стан персонажа та власне емоційне навантаження, яке несе у собі фразеологізм. Відтак, розглянемо також лексичні особливості розмовного стилю та їх емоційну тональність.

3.3 Передача лексики розмовного стилю

Медичний дискурс – це комунікативна діяльність у сфері спілкування «лікар –

пацієнт», що є складовим елементом системи інституційних дискурсів і має універсальні і специфічні дискурсивні ознаки. До медичного дискурсу відносяться лекції перед студентами, спілкування з колегами і молодшим персоналом – офіційне і неофіційне – спілкування з пацієнтами та їх родичами, записи в картках пацієнтів, історії хвороби, листки непрацездатності, довідки. Однак, усне спілкування лікаря з пацієнтом представляє особливий інтерес, тому що в цьому випадку відбувається жива безпосередня взаємодія. Проблеми організації ефективної комунікації у сфері надання медичних послуг набувають сьогодні особливої актуальності. У зв'язку з тим, що від мовної культури лікаря залежить професіоналізм, мовна поведінка медиків є об'єктом лінгвістичних досліджень.

Професійно-жаргонна лексика, з одного боку, включає в себе своєрідні аналоги термінів, а з іншого – доповнює мову медичної науки новими номінаціями, які деталізують професійну діяльність, але не відносяться до медичної термінології. Поява медичного жаргону пов'язано з декількома причинами:

1) стрес, щодня випробовуваний лікарями в процесі лікування пацієнтів. З цим пов'язано, наприклад, використання слова *gone* для померлого пацієнта, нейтрального слова *body* (тіло) замість *corpse* (труп). Це допомагає відмовитися від негативних емоцій, дистанціюватися від негативних аспектів лікарської діяльності.

2) економія часу в усному мовленні: *"He'll be fine, right? Tony's gonna sail through it. You have nothing to worry about. I promise. Gotta go"* [88]; – «Все буде гаразд, так. Тоні прорветься. Турбуватися не варто, обіцяю. Треба йти» [89].

3) вуалювання сенсу повідомлення від сторонніх: *"I should start a central line"* – «Я маю поставити кранельницю»; *"A total 007. What's "007" mean? License to kill"* [88]; – «Що таке 007 – «Смертник» [89].

4) полегшення розуміння серед професіоналів, що дозволяє не вживати складних термінів: *"Dr. Bailey, let's shotgun her. That means every test in the book"* [89]; – «Лікарю Бейлі застрельмо її. Це означає зробити аналізи» [89].

Номінативний фонд понятійної сфери «хворий / пацієнт» збагачується насамперед під впливом екстралінгвістичних чинників. Це пов'язано з необхідністю долати лакунарність, що призводить до появи позначень нових явищ, які не мають

аналогів у системі термінів. Наприклад: *banana* (банан) – «хворий з механічною жовтяницею (патологічним синдромом, обумовленим порушенням відтоку жовчі з жовчних проток, при порушенні перешкоди до виділення білірубіну з жовчю в кишечник)»; *canary* (канарейка) – «хвора з паренхіматозної жовтяницею (істинної жовтяницею, що виникає при різних ураженнях паренхіми печінки; спостерігається при важких формах вірусного гепатиту, сепсисі, хронічному агресивному гепатиті і т. д.)»; *pink puffer* (рожевий пихальщик) – «пацієнт з вираженою емфіземою легенів», зазвичай з рожево-синім відтінком шкіри, мова і будь-який рух хворого супроводжується посилюється задишка»; *battery* (батарейка) – «пацієнт з кардіостимулятором».

Як правило, одиничність або одноманітність у сфері медичного професійного жаргону заповнюється множинністю значень, тим самим утворюючи синоніми, різні лексичні варіанти. Наприклад, кластер слів медичної професійно-жаргонної лексики, відповідної поняттю «хворий, який отримав травми при падінні з висоти»: *souffle* (суфле), *acrobat* (акробат), *eagle* (орел). Для усунення синонімічності, хоча б часткового, мова наділяє рівнозначні слова різними відтінками значення. Наприклад, у групі слів медичного жаргону, що позначають «хворого з ампутованим сегментом тіла», існує різниця у значеннях: *amputee* (ампутант) – «хворий з ампутованою кінцівкою», *stump* (обрубок) – «хворий з ампутованими обома нижніми кінцівками», *cyborg* (кіборг), *terminator* (термінатор), *transformer* (трансформер) – «хворий з ампутованою і протезувати кінцівкою».

Велика кількість синонімів забезпечує відсутність повторів у мові, виділяє різні сторони позначуваного, ціннісне ставлення до нього. Однією з характеристик медичного професійного жаргону є семантична вмотивованість більшості лексичних одиниць. Як мотиватор виступає спеціальне, загальновживане, просторічне, або жаргонне слово, асоціативно пов'язане з новим поняттям. Перш за все, явище мотивації представлено метафорою, яка зазначалась вище.

У даній роботі ми розглядаємо лексику розмовного стилю, зокрема, медичні терміни, що функціонують у телесеріалі, який є продуктом масового контенту, спрямований на різну аудиторію. Таким чином, вибір еквівалентів і способів

перекладу обумовлюється аудиторією телесеріалу.

Перекладач повинен вміти влучно підібрати відповідність, щоб переконати як простого глядача, так і професіонала своєї справи.

Стратегія перекладача при перекладі вузькоспеціальної лексики у телесеріалі – це, у першу чергу, робота з художнім текстом. Необхідно вибудувати свою роботу в два етапи, перший з яких – це осмислення текста і його автокорекція. На етапі знайомства зі сценарієм (саме з ним доводиться працювати перекладачеві телесеріалів) необхідно виділити тип і жанр тексту, його комунікативну функцію, ознайомитися з термінологічною лексикою і підібрати потрібний матеріал (глосарій, словник) для подальшої роботи над інтерпретацією тексту. Для перекладача цей етап характеризується повним семантичним розумінням тексту, що не завжди є легким завданням. Саме тому, при перекладі медичної лексики необхідно підібрати «опорну» літературу.

Важливим аспектом є підбір і аналіз перекладацьких трансформацій, які необхідні для передачі інформації у рамках соціального поля, у якому функціонує телесеріал. наприклад:

“I would rather offer the patient a thyroidectomy” [88];

– *«Я б рекомендувала видалення щитовидної залози»* [89].

Thyroidectomy – це видалення щитовидної залози або тиреоїдектомія.

Вибір перекладача на користь генералізації вельми обґрунтований. Іноді, наявність складної термінології просто незрозумілі для звичайного глядача, який не розбирається у медицині. Уточнюючий і описові прийоми – важливий пункт при виборі перекладу з ряду синонімічних термінів. Перекладач повинен вміти вчасно застосувати потрібну трансформацію для більш точного перекладу, що особливо характерно для текстів, призначених для малопідготованих глядачів.

“I'm performing an arterial switch operation for a TGA this afternoon” [88];

– *«Я сьогодні буду проводити заміну артеріального клапана при транспозиції головних артерій»* [89].

An arterial switch operation – це операція артеріального переключення або анатомічна корекція транспозиції магістральних судин. З огляду на те, що даний

термін великий, його складна структура буде важка для сприйняття звичайного глядача. Саме тому, перекладач скористався прийомом лексичної заміни, що зберегло сенс висловлювання. Термін *TGA*, відповідно до словника, має значення «коригувати транспозицію магістральних судин», цей термін безпосередньо пов'язаний з терміном «заміна артеріального клапана», відповідно прийоми модуляції і конкретизації допомогли впоратися з даними перекладом.

З огляду на субтитрування або дубляж, що відбувається при перекладі, необхідно відштовхуватися наскільки точним, коротким або розгорнутим повинен бути матеріал перекладу. З огляду на особливості дубльованого перекладу, коли оригінальну звукову доріжку перекриває переклад, збереження будь-яких складних для розуміння конструкцій і термінотворення є зайвим, перекладацьке бачення тексту має місце бути за умови збереження семантичного поля, а також авторської задумки. Для субтитрування це є недозволеною розкішшю, оригінальна звукова доріжка служить основним способом передачі тексту, а субтитри – допоміжним. Саме якість перекладеної термінології і лексики відобразить суть сюжету в телесеріалі про медицину, допомагаючи телеглядачеві знайти інформаційну виноску у субтитрах.

“- But I know how to do an E.R.C.P. And I know when to double check labs” [88].;

– «Але я вмію користуватися зондом і перевіряти аналізи» [89].

E.R.C.P (endoscopic retrograde cholangiopancreatography) – ендоскопічна ретроградна холангіопанкреатографія. Даний термін, який позначає процедуру видалення жовчних каменів за допомогою ендоскопа і рентгенографію, повинен зазнати відповідні зміни. У першу чергу, щоб стати зрозумілим для великої аудиторії, а також підготувати еквівалент до субтитрування або дубляжу. Скориставшись прийомом модуляції і генералізації, перекладач, визначивши, що поняття «зонд» та «ендоскопія» знаходяться в одному термінологічному полі, а також використовуються в одній вузькій медичній спеціалізації, прийшов до вирішення скоротити цей термін до слова «зонд», який означає назву інструменту, за допомогою якого буде проходити процедура.

З огляду на роботу зі сценарієм, перекладачеві, можливо, доведеться ще раз

зробити корекцію тексту, це пов'язано з технічними труднощами під час дубляжу. Фрази, який вимовляє актор дубляжу, повинні збігатися з рухами губ, мімікою і емоціями актора оригінального твору.

Субтитрування часто характеризується стислістю, адже його основна мета - це відповідати певним регламентам: субтитр не повинен складатися більш, ніж з двох рядків і не повинен тривати більше, ніж шість секунд [11, с.14].

При цьому він повинен максимально збігатися з усною реплікою акторів і чітко передавати зміст сказаного. Це особливо важливо при перекладі аббревіатур, так як кількість медичних скорочень в англійській мові більше, ніж в українській.

“What we're supposed to be prepping for? - Laparotomy! E.V.R!” [88];

– *«До чого його готувати? До лапаротомії! Ендоваскулярної реконструкції!»* [89].

Абревіатура *E.V.R.* в українській мові не має еквівалента. У даному випадку перекладачеві доводиться шукати розшифровку в англійській мові. Отже, *E.V.R.* – *endovascular repair*, яка українською мовою перекладається як ендоваскулярна репарація, відновлення, пластика. У випадку з «ендоваскулярною реконструкцією» незрозумілий вибір перекладача на користь вибору слова «реконструкція», так як з синонімічного ряду можна було вибрати найбільш підходящий варіант, враховуючи те, що це медичний термін.

Особливу увагу перекладачеві слід приділити при перекладі синонімів. Багато вчених вважають проблему синонімії вкрай негативним явищем, яке вводить перекладачів в оману [6]. Однак, полісемія – не завжди негативне явище. При перекладі серіалу «Анатомія Грей» вкрай часто зустрічаються терміни, які мають кілька значень. Досвідченому перекладачеві необхідно проконсультуватися або зі словником, або із фахівцем у медичній сфері, щоб зрозуміти який відтінок має кожен з варіантів значень терміну. Розглянемо докладніше англійські терміни, які позначають «хворобу». Наприклад, відповідно до словника, ““sickness” is a specific disease, 'illness' is an unhealthy condition of body or mind, 'disease' is an impairment of the normal state of the living animal or plant body that interrupts or modifies the performance of the vital functions, manifested by distinguished signs and symptoms and is

a response to environmental factors or infective agents, 'disorder' is an abnormal physical or mental condition” [58]. Усі ці терміни означають «хвороба», але заглиблюючись в їх семантику, ми можемо відзначити, що *illness* означає діагноз, поставлений на основі конкретних симптомів, які має пацієнт, а *sickness* означає короткостроковий нездоровий стан організму, викликаний будь-якими факторами. Так, підходячи до перекладу більш детально, можна переконатися у синонімічній полісемії, а також довести значну різницю у позначенні цих термінів.

Грунтуючись на нашому дослідженні, ми прийшли до висновку, що термінологічна лексика, яка є частиною телесеріалу, вимагає максимальної уваги, з огляду на її динаміку і інформаційну насиченість. Процес перекладу медичної термінології у рамках телесеріалу вимагає подвоєної роботи, поєднуючи у собі не тільки перекладацьку діяльність, а й дотримання технічного регламенту. Труднощі при побудові стратегії перекладу медичної термінології та лексики розмовного стилю, а також їх аналізу полягає у тому, що терміни самі по собі стабільні і виділити новаторський підхід у перекладі досить складно. З огляду на динаміку сучасного розвитку науки, особливо у галузі медицини, перекладач повинен постійно розвиватися і вдосконалювати свої знання у даній сфері.

Слід зазначити, що медики долучають людей до такої складної і незрозумілої простій людині науці, як медицина, відкривають завісу її таємниць, показують людські якості медиків, їх професійні якості, до яких, безумовно, відноситься і вживання сленгу. Саме тому англійський медичний сленг виходить за рамки вживання лише у вузькопрофесійному колі, а також набуває особливої динаміку розвитку, вносячи корективи у вживання звичних медичних термінів. Він стає таким собі відокремленим пластом лексики, що знаходить застосування не тільки к спілкуванню на рівні «медик – медик», а й на рівнях «медик – пацієнт» і «пацієнт – пацієнт». Причому останній варіант зустрічається все частіше і частіше. Використання англійської медичного сленгу в усного спілкування людей можна вважати цілком виправданим. Медикам він дозволяє економити час і полегшити взаєморозуміння, знімати емоційну напругу, а також вуалювати сенс повідомлення

від сторонніх. А для людей немедичною професії його застосування дозволяє відчувати себе залученим до такої фундаментальної науки, як медицина. Зрозуміло, англійський медичний сленг має і деяку частку маргінальність, але вона залежить від мети, манери і ситуації, у якій вживаються сленгові слова і вирази.

Однак у певних рамках використання медичного сленгу не порушує норм етики, хоча дане питання і залишається досить спірним і зберігає свою актуальність на даний момент. Аналіз ще одного засобу емоційної тональності проаналізуємо у наступному підрозділі.

3.4. Відтворення евфемізмів

Протягом декількох десятиліть евфемістичній лексика знаходиться у центрі уваги лінгвістів і стала об'єктом численних досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених. Проте, інтерес до цього явища не слабшає, оскільки евфемізми широко поширені у всіх сферах міжособистісної комунікації і відображають зміни суспільних орієнтирів у різних сферах людського життя.

Використання евфемізмів у текстах різних форм комунікації відрізняється особливою інтенсивністю у сучасному суспільстві. Неможливо уявити процес безконфліктного спілкування без вживання евфемістичній лексики. Поява, розвиток і впровадження евфемістичних заміन у масову мову відбувається, перш за все, під впливом засобів масової інформації, телебачення і художньої літератури.

Популярність евфемістичних заміин обумовлена тим, що евфемістична лексика постійно супроводжує процес комунікації і є одним із основних засобів забезпечення успішного і безконфліктного спілкування. При евфемістичному перейменуванні або зменшується звучання негативних мовних одиниць, або відбувається повне заміщення негативного значення слова.

Традиційно евфемізми розглядаються у трьох аспектах: соціальному, психологічному та лінгвістичному. В останні роки з'явився четвертий аспект розгляду евфемістичній лексики – прагматичний.

Евфемізми виконують ряд прагматичних функцій, які передають позитивні або негативні конотації, забезпечують стилістичний (емфатичний) ефект,

підсилюють виразність висловлювання, а також впливають на емоційно-вольову сферу психіки і поведінки людини і змінюють емоційний стан адресата.

Основними прагматичними функціями у розмовному стилі є кооперуюча і превентивна. Кооперуюча функція полягає у досягненні мовного співробітництва. Попередження соціальної напруги і необхідність виказати повагу різним суспільним групам, а також підвищити значимість деяких реалій соціальної сфери є основною метою кооперуються функції. У число евфемізмів, що виконують кооперуються функцію, входять:

- найменування, що належать до сфери расових особливостей: *“non-white, African American, Native Alaskans, Afro-American, persons with Spanish surnames, Amerindian, member of the African diaspora”* [88].

- найменування понять, пов'язаних з бідністю: *“to be deprived, to be underprivileged, to be differently advantaged, to be economically, to be financially constrained, to be negatively privileged, disadvantaged, street person, the needy”* [88].

- найменування понять, пов'язаних зі статусом людини: *“undocumented immigrants, day laborer, sanitation engineer, access controller, between jobs, a resting actor”*; *“Surgery is the only specialty where we don't waste time getting to know the patients. **They're slabs of meat, we're butchers**”* [88].

Превентивна функція передбачає використання евфемізмів для найменування традиційних понять на які накладено табу. Це такі явища, які відображають певні морально-етичні та релігійні заборони, а також явища, пов'язані з забобонами. У число евфемізмів, що виконують превентивну функцію, входять:

- найменування, що належать до сфери стосунків статей: *“love experience, merry evening games, be in contact, to make love, love-affairs, walking the freedom trail, tactical support, be sweetheart tonight, late visits”* [88].

- найменування понять смерті: *“an ending was bound to come, to pass away, gone to glory, topped off, to bite the dust, to pass to one's last rest, kick the bucket, pass on the other side”*; *“She's **too far gone**. You have to **let her go**. **Let her go in peace**”* [88].

- найменування, що належать до сфери фізіології: *“house of commons, house of lords, relieve yourself, go where even the emperor must go on foot, in need,*

refresh the body, aunt visit, a friend comes to visit, to clear one's nose"; "Stop looking at my vajayjay"; " We went in expecting to simply remove the tumor. Instead it was a little more complicated. The tumor infiltrated into the pericardium causing a tear in the outer muscle of the heart" [88]. "Hum. That's a lot of medical talk"; "It means, hum... It means... That you had... You had a broken heart, literally. Hum... But now, I am, hum... But now you're going to be fine" [88].

Вибір певних мовних форм – реєстрових, структурно-текстових, якісних і кількісних – формує стиль, характерний для певного виду текстів, тобто функціональний стиль.

Причому концепція стилю як вибору знаходить своє підтвердження переважно в області відбору лексики.

У даній роботі ми звертаємося до вивчення евфемістичній лексики в розмовному стилі медичної сфери. Розмовний стиль мови відноситься до найбільш використовуваних функціональних стилів, який служить як для формального, так і для неформального спілкування. Це також найбільш нейтральний функціональний стиль із великою гнучкістю використання.

Без перебільшення можна сказати, що розмовний стиль виконує основну функцію мови – функцію спілкування. У розмовному стилі передача інформації відбувається переважно в усній формі.

До основних сфер реалізації розмовного стилю мовлення відносяться повсякденна комунікація, що протікає у неофіційній обстановці і офіційне спілкування. Неофіційне спілкування реалізується, головним чином, у сім'ї і в компанії друзів. У цьому випадку обмін інформацією, почуттями й думками відбувається у неофіційній обстановці і з використанням розмовної або просторічної лексики.

Практично усі телепередачі спрямовані на сімейний перегляд і не завжди доречно використовувати пряме значення слів. Тому сценаристи вдаються до вживання евфемізмів, а найбільш вдалі проникають у нашу розмовну мову. Представникам інших лінгвокультур не завжди легко інтерпретувати сюжет іноземного фільму, у якому використовуються евфемізми.

Професія лікаря передбачає безпосереднє спілкування як з пацієнтами та їхніми близькими, так і з колегами, отже, лікарю необхідно дотримуватися норм мови, а також підбирати відповідні мовні конструкції, які допоможуть пом'якшити вислів і уникнути комунікативної невдачі відповідно до правил мовного і лікарського етикету. Наведемо приклади евфемізмів, взятих з американського телесеріалу *Grey's Anatomy* (Анатомія Грей).

При спілкуванні лікаря з близькими пацієнта особливо важливо уникати різких, прямих висловлювань. В епізоді, де лікар повідомляє чоловікові, що його дружина не перенесла операцію, він намагається підбирати евфемістично забарвлену лексику, замінюючи їх пом'якшеними варіантами: “*She's gone to a beautiful place, a better place*” [88] (вона пішла в кращий світ).

При винесенні діагнозу лікаря необхідно тактовно повідомити пацієнтові про його стан. У наступному прикладі лікар повідомляє, що “*there is no cure for your disease*” [88] (немає лікування для вашої хвороби), на що пацієнт відповідає “*So, this is the end of the line*” [88] (фінішна пряма).

Відпускати близьких в останню путь завжди важко. Евфемізм *let him go* вживається в значенні “дозволити піти”, за сюжетом серіалу рідні відключають главу сімейства від апарату, так як лікар пояснює, що *he is not going to wake up* (він не прокинеться).

Для позначення будинку престарілих використовується евфемізм *nursing home*. У наступному прикладі в лікарню надходить пацієнт і лікар повідомляє що він з *Mayfield Nursing Home* і додає, що *he is in a Mayfied garden*. Початківець інтерн стикається з нерозумінням і перепитує “*He is in the garden? A vegetable?*” [88]. Лікар пояснює, що пацієнт знаходиться в комі протягом 16 років – “*He is in a vegetative state*” [88] (він знаходиться у вегетативному стані).

Даний серіал оповідає не тільки про роботу, а й про життя лікарів, тому можна зустріти велику кількість евфемізмів, пов'язаних з темою стосунків статей. Наведемо такий приклад. Цікавлячись про відносини свого друга, герой серіалу запитує, чому він виглядає втомленим, здогадуючись, що причиною тому є його дівчина.

“- *You're the one who looks all strung out;*

- *I'm just tired*;
- *You've been up all night doing the horizontal salsa* (виконував лежачу сальса);
- *Horizontal mamba*” (лежачу мамбу) [88].

Питання расової приналежності також гостро постає у повсякденному житті і існує велика кількість евфемізмів, що відносяться до етнічного походження. В епізоді даного серіалу лікаря афро-американського походження довелося зіткнутися з расистом, якому необхідно було зробити термінову операцію. Він вимагав, щоб операцію йому робив “*a different doctor, a white doctor*” [88] (білий лікар європеїдної раси).

Не дивлячись на цю ситуацію, лікар робить операцію прихильникові переваги білої раси – “*white supremacist*” [88].

Тобто, можна зробити висновок, що цілями вживання евфемізмів у розмовному функціональному стилі є: дотримання прийнятого мовного етикету, пом'якшення висловлювання, прагнення уникати комунікативних конфліктів, сприяння успішній комунікації, а також бажання затемнити і приховати справжній стан речей. Евфемістичній лексика виконує важливу роль у досягненні успішної, безконфліктно ситуації, що особливо необхідно у розмовному діалогічному мовленні.

Переклад евфемізму або евфемістичного виразу, насамперед, починається зі спроби виявити в українській мові слово, що збігається з даними за змістом. Переважній більшості евфемізмів англійської мови відповідають в українській мові слова, близькі їм за змістом. У теорії перекладу українське слово, близьке за значенням якому-небудь англійському слову, прийнято називати лексичною або словниковою відповідністю.

Основна частина роботи перекладача полягає у знаходженні ряду відповідностей англійського евфемізму і у виборі такої відповідності, яка найбільш точно передає значення евфемізму у даному контексті.

Переклад багатьох евфемізмів доволі простий. Перекладачеві необхідно знати усі можливі значення слова і цього буде достатньо. Правильний вибір слова у перекладі у першу чергу залежить від його смислової та стилістичної адекватності

оригіналу. Під адекватністю слід розуміти відповідність не тільки даного перекладному евфемізму або евфемістичного словосполученню, а й всьому словесному оточенню, тобто контексту.

Евфемізми служать заміною тих слів або виразів, які, на думку мовця і відповідно до правил мовного етикету, є небажаними, не відповідають меті спілкування і можуть привести до комунікативної невдачі. Вміння оцінити предмет мовлення і мовну ситуацію в цілому, лінгвокультурну компетенцію співрозмовників і здатність до самоконтролю у процесі спілкування – ось необхідні передумови успішної евфемізації, або пом'якшення мови.

Розглянемо використання медичними працівниками евфемізмів у рамках теорії мовних актів з урахуванням лексико-семантичних і стилістичних способів творення, виділивши три моделі мовних ситуацій: «лікар – пацієнт», «лікар – близькі пацієнта», «лікар – колеги».

Велика частина роботи лікаря складається із спілкування з пацієнтами.

По-перше, необхідно донести діагноз (найчастіше невиліковної хвороби) пацієнту, наприклад: *“I'll put you on a bypass machine which passes blood for your heart, fix your **ticker** ...”* [88]. Евфемія досягається використанням метафори *ticker* «маятник» у значенні «серце», і *fix* «полагоджу» – вилікую. Ілюстрація полягає у тому, що мовець навмисно приховує істинний сенс висловлювання, щоб домогтися бажаного перлокутивного ефекту, а саме забезпечення психологічну комфортність пацієнта.

При спілкуванні з пацієнтом часто лікарю доводиться підбадьорити хворого: *“The **flag** is flying once again”* [88]. У даному прикладі використовується метафора з гумористичним ефектом, замінюючи слово «ерекція у хворого пріапізмом (пріапізм – мимовільна ерекція, не пов'язана з сексуальним збудженням, яка триває понад 4-6 годин) на слово «прапор».

По-друге, при обстеженні і опитуванні хворого потрібно обійти слова, які на побутовому рівні звучать грубо. Наприклад, при огляді пацієнта лікар використовує медичний термін, можливо не зовсім зрозумілий пацієнту, замінюючи грубе розмовне слово: *“Ok, I am just gonna insert my fingers into your ... **rectum**”* [88].

Евфемізація досягається використанням запозичення з латинської мови. Перлокутивний ефект – уникнути несприятливого впливу на слухача.

Іноді, навпаки, замість медичного терміну з негативною конотацією використовується прийом генералізації з нейтральним забарвленням: *“We will have to evacuate the fetus”* [88]. «Зробити аборт» замінюється на «видалити плід» [89].

Крім спілкування лікаря з пацієнтом, йому також доводиться безпосередньо взаємодіяти з рідними і близькими хворого. При оповіщенні близьких пацієнта про його смерть, лікарям необхідно уникати різких, прямих висловлювань, таких як «він помер», «він мертвий», замінюючи їх пом'якшеним варіантом, а іноді навіть опускаючи цей факт, коли про смерть стає очевидно тільки з контексту.

Розглянемо приклад мови недосвідченого інтерна, який повинен оповістити про смерть пацієнта його близьким:

*“Intern. - There were complications in the surgery. Tommy's heart had a lot of damage. There was not anything we could have done. **Tommy died. He is dead.** I am so sorry. Relative. - Go away. Intern. - There was not anything we could have done”* [88].

Цією фразою майбутній лікар бере провину на себе і тим самим терпить комунікативну невдачу, так як використовується заперечення, яке негативно впливає на свідомість людини. При цьому близький родич йому відповідає: «Ідіть!». У даній ситуації ми спостерігаємо відсутність перлокутивного ефекту. Щоб знизити емоційне напруження, необхідно було використовувати стверджувальну фразу з протилежним змістом: *“We've done everything we could”* [88]. Не менш важливе спілкування лікаря з колегами. У ситуації спілкування «лікар – лікар» можна виділити два аспекти: спілкування з колегами на професійному рівні і на побутовому. По-перше, на професійному рівні часто за допомогою фрази приховується основний зміст висловлювання, щоб уникнути паніки: *Code red*. Червоний код – пожежа, евакуація, пацієнти з опіками, що надходить пацієнт з загрозою для життя. Чорний код – загроза вибуху, бомба, невідомий предмет підозрілого характеру, евакуація через загрозу вибуху. Синій код – екстрена реанімація пацієнта.

По-друге, робота лікаря, особливо хірурга, передбачає високий рівень

відповідальності, і у зв'язку з цим, емоційне напруження. Використання прийому евфемізації допомагає розрядити обстановку: *“She's gone”* [88]. Замість «вона померла» використовується метафора ми «її втратили» [89].

По-третє, обговорюючи між собою діагноз пацієнта, лікарі використовують зрозумілі у їхньому середовищі терміни. З філологічної точки зору, в наведених нижче прикладах евфемізації передаються за допомогою алюзії: *“She must have had Munchausen syndrome”* [88]. (Синдром Мюнхгаузена – симулятивний розлад, при якому людина симулює, перебільшує або штучно викликає у себе симптоми хвороби, щоб піддатися медичному обстеженню, лікуванню, госпіталізації, хірургічного втручання тощо). Даний прийом використовується для дотримання етичних мовних норм по відношенню до пацієнта.

По-четверте, у роботі лікаря в екстрених випадках необхідна іронія, щоб згладити напружену ситуацію: *“He is 007”* [88]. Інтерн, коли він присутній перший раз на операції і видаляючи апендикс, зачіпає сліпу кишку, викликаючи кровотечу. Його колеги називають його «007». У даному прикладі використовується алюзія на фільми про Джеймса Бонда. («Ліцензія на убивство» – літературний прийом, використовуваний у політичних і шпигунських детективах. Термін позначає офіційний дозвіл уряду або органу державної влади секретному агенту на самостійне прийняття рішення про необхідність і доцільність вбивства для досягнення якоїсь мети і приведення його в дію).

У той же час ми можемо спостерігати не тільки іронію у промові медичних працівників, але також сарказм, як по відношенню один до одного, так і по відношенню до пацієнта: *“Next time you wake me, he'd better be so close to death that there's tag on his toe”* [88]. Інтерн будить свого ординатора, не впоравшись з найпростішою процедурою. Замість вживання назви чоловічих геніталій лікар замінює на лексему з прихованим значенням – *“Sew him up minus a part of the family jewels”* [88].

Поряд з евфемізмами можна зустріти протилежне явище – дисфемізацію. Область значення мовного акту «дисфемізмів» – свідоме огрубіння мови. Даний мовний акт тягне за собою інший мовний акт – лайку, зміст якої зводиться до

наступного:

- 1) висловити негативну оцінку кого-небудь або чого-небудь;
- 2) висловити невдоволення, обурення з приводу когось або чогось [3].

Наприклад, при розмові з медсестрою щодо літньої пацієнтки, інтерн використовує грубе слово, що не відповідає лікарській етиці висловлювання: “*She is an old freaking ancient. She is lucky she is still breathing*” [88]. Дисфемізація у мові лікарів зустрічається досить рідко, так як медична етика вимагає уважного ставлення до слова як при спілкуванні з пацієнтами, так і з колегами.

Таким чином, евфемізмів у мові медичних працівників більше, ніж дисфемізмів. Основні прийоми створення евфемізації: метафори, алюзії, розширення значення, запозичення. Робота лікаря, від якого залежить здоров'я і життя пацієнтів, вимагає підбору таких мовних формул, здатних підбадьорити, згладити негативний вплив на пацієнта і його близьких. Однак не завжди досягається цей ефект в силу суб'єктивних причин у роботі медичних працівників: мови лікарів властиві також такі прийоми, як іронія, сарказм, які нерідко мають негативну конотацію і в подальшому можуть перейти у дисфемізацію висловлювання.

Отже, переклад евфемізмів і евфемістичних виразів здійснюється за допомогою описового перекладу і підбору еквівалентів в українській мовою, що ускладнює діяльність перекладача. Використання евфемізмів носіями мови викликає певні труднощі при перекладі, так як багатьох евфемізмів немає ні в одному словнику, а описовий переклад може не відповідати мовної дійсності. Процес евфемізації охоплює різні сфери мови, перекладач не має права не звертати на це увагу.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що найвживанішим способом перекладу мовної гри є заміна лексеми тексту оригіналу (32 одиниці), що обумовлюється необхідністю передачі емоційного навантаження фрази, менш вживаним є дослівний переклад (2 одиниці). При цьому позитивна тональність є найчастішою (65%), нейтральна емоційна тональність менш частою (31%), а негативна – рідкою (4%). При перекладі фразеологічних та квазіфразеологічних одиниць найчастішим є еквівалентний переклад (23 одиниці) та метафорична трансформація (22 одиниці), менш частотною є повна заміна (4 одиниці). За типом емоційної тональності переважає негативна (43%) та позитивна (35%), мало вживаною є нейтральна (22%). При перекладі лексики розмовного стилю найчастотнішою є компенсація (28 одиниць) та конкретизація (18 одиниць), менш вживаною генералізація (10 одиниць). За типом емоційної тональності переважає позитивна (40%), за нею слідує негативна (37%) та менш вживаною є нейтральна (23%). При перекладі евфімізмів найбільш вживаним є підбір еквівалента (24 одиниці), менш вживаним описовий переклад (9 одиниць). Позитивна емоційна тональність є найчастотнішою (61%), менш частотною є нейтральна тональність (36%) та рідко зустрічається негативна тональність (3%). З аналізу видно, що діалогічне мовлення працівників медичної сфери є надзвичайно емоційним, тому можна стверджувати про високу емоційну тональність медичних діалогічних текстів. Це зумовлено особистим вибором перекладача та перекладацьких стратегій, які використовували під час перекладу фільму медичної тематики.

Отже, у результаті аналізу емоційної тональності фільму *“Grey’s Anatomy”* («Анатомія Грей») медичної тематики можна зробити наступні висновки:

1. Вивчивши поняття емоційної тональності у сучасному перекладі ми з’ясували, що емоційна тональність є одним із засобів вираження оцінки та відноситься до модусної категорії, що репрезентується на декількох рівнях мови, зокрема, лексичному, граматичному і морфологічному. Встановивши зв’язок емоцій з емоціогенністю – здатність емотивної одиниці або цілісного тексту викликати

емоційний відгук, емоційну реакцію, ми виокремили визначення емоційної тональності як – процес при якому текст набуває певних емоційних значень (від позитивних до негативних), що виражається використання відповідної лексики. Таким чином, це впливає на процес перекладу тексту. Крім того, проаналізувавши роботи вчених, ми виокремили такі види емоційної тональності як: позитивну, негативну та нейтральну.

2. Визначивши специфіку відтворення емоційної тональності у медичних текстах ми виявили наявність у них стійкого емоціогенного змісту, так як лікарі постійно стикаються з такими поняттями як життя та смерть. У медичному дискурсі емоції представлені, на наш погляд, яскраво, так як здоров'я – безцінне, а неправильне застосування медичного терміну порушує здоров'я людини, погіршує стан хворого, отже, медичний термін може бути неекологічним. Медичні тексти мають певний набір мовностилістичних особливостей, які можуть варіюватися у залежності від функції та мети тексту. Головні особливості медичної літератури – це використання великої кількості спеціальної лексики, аббревіатур, прагнення до однозначності і недвозначності, що впливає також на переклад та його адекватність.

3. Виокремивши етапи та методи дослідження емоційної тональності у перекладі ми обрали наступні методи дослідження емоційної тональності медичних текстів як: метод кількісних підрахунків (за допомогою якого ми виявили та зафіксували однакову кількість емоційних лексем у тексті оригіналу та тексту перекладу, склали таблиці результатів проведеного кількісного аналізу способів перекладу емоційної тональності у тексті серіалу медичної тематики та побудували діаграму для унаочнення зроблених висновків та аналізу частотності вживання способів перекладу емоційної тональності), дедуктивний метод (встановили на основі загальних положень про символічне значення емоційної тональності конкретні типи символічних значень вжитих у тексті серіалу медичної сфери), індуктивний метод (зробили висновки про найбільш вживані способи перекладу емоційної тональності у медичній сфері), метод суцільної вибірки вибірки (виокремили лексеми на позначення емоційної тональності (фразеологізми, квазіфразеологізми, евфемізми) та речення (розмовний стиль, мовна гра) з тексту

оригіналу та тексту перекладу для подальшого аналізу), метод компонентного аналізу (проаналізували кожен з наявних емоційних одиниць, вивчивши з яких компонентів (лексем) він складається), метод лінгвістичного спостереження (описали емоційні лексеми як лінгвістичне явище на основі зібраних даних, проаналізували їх значення, використання, а також функціонування у мові та вид емоційної тональності), порівняльно-перекладознавчий аналіз (порівняли емоційні одиниці, які були виокремлені з тексту оригіналу та перекладу, простежили засоби їх перекладу та співпадіння з закладеною автором ідеєю та символічним значенням).

4. Висвітливши методику аналізу емоційної тональності у медичному дискурсі ми склали схему етапів дослідження, а також схему аналізу емоційної тональності лексичних одиниць, виразів та речень.

5. Дослідивши відтворення мовної гри як різновиду емоційної творчості мовця, ми прийшли до висновку, що лікарі з метою зняття стресу та навантаження на роботі можуть жартувати, використовувати сарказм та іронізувати, що підвищує емоційну тональність та допомагає впоратися з труднощами. Слід відзначити, що таку мовну гру складно перекласти та знайти відповідник у мові перекладу який би емоційно передавав вираз або лексему мови оригіналу, тому найчастішими способами перекладу мовної гри ми виявили описовий переклад або повну заміну, якщо схожий варіант існує у цільовій мові.

6. Виявивши особливості передачі фразеологізмів та квазіфразеологічних зворотів ми з'ясували, що найбільш вживаними варіантами перекладу є еквівалентний переклад, метафорична трансформація, менш вживаною є повна заміна. Слід підкреслити, що діалогічне мовлення лікарів сповнене великою кількістю фразеологізмів, які мають як позитивну так і негативну емоціональну тональність та мають перекладатися зі збереженням мовного задуму автора вихідного тексту.

7. Ми проаналізували особливості передачі лексики розмовного стилю та відтворення евфемізмів та виявили також велику емоційність у діалогічному мовленні між лікарями, пацієнтами та їх близькими. Виявили, що при перекладі лексики розмовного стилю найчастішими видами перекладу є компенсація,

генералізація та конкретизація, а при перекладі евфемізмів – найчастішим є підбір еквівалента, рідше – описовий переклад.

Незважаючи на наявність вже певних теоретичних напрацювань в області вивчення евфемізмів, лінгвісти все ще не прийшли до єдиної думки з приводу оптимальних прийомів їх перекладу. Варто підкреслити, що передача евфемізмів на іншу мову – складний процес, який включає в себе не тільки переклад лексичної одиниці, а й вимагає врахування культурних особливостей країни мови перекладу і мови-реципієнта, аналізу стилістичних особливостей перекладних евфемістичних одиниць, а також вміння правильно вибирати спосіб перекладу для досягнення комунікативної мети та зі збереженням емоційної тональності.

Варто відзначити, що дані, отримані при аналізі емоційної тональності необхідні для якісної роботи з перекладу медичних текстів. Крім того, для більш повного дослідження емоційної тональності слід у подальшому вивчити її у інших видах дискурсів та зробити порівняльний аналіз отриманих результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Наукові праці

1. Аксенов И. Г. Медицинский этико-деонтологический текст в аспекте комплексного лингвокультурологического анализа : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01. М., 2006. 215 с.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. 2-е изд., испр. М. : «Языки русской культуры», 1999. I-XV. 896 с.
3. Багдасарян Т. О. Тональный компонент модальности в коммуникации (на материале английского и русского языка) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2000.
4. Белоус Н. А. Функциональные особенности конфликтного дискурса. *Знание. Понимание. Умение*. М., 2008. №4. С. 152 – 157.
5. Белова А.Д. Комуникативні стратегії і тактики : проблеми систематики / А.Д. Белова. Мовні і концептуальні картини світу., 2004. № 10. С. 11–16.
6. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. 232 с.
7. Болдырев Н. Н. Языковые категории как формат знания. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2006. Вып. 2. С. 5 – 22.
8. Болдырев Н. Н. Теоретические аспекты языковой концептуализации. Гл. I. Концептуальная основа языка. *Когнитивные исследования языка. Концептуализация мира в языке*. Москва, Тамбов, 2009. Вып. IV. С. 25 – 77.
9. Болотов В.И. Эмоциональность текста в аспектах языковой и неязыковой вариативности. *Основы эмотивной стилистики текста*. Ташкент : Фан, 1981. 116 с.
10. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание., М., 1997.
11. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика : научная и учебная литература. Москва : Изд-во Акад. наук СССР, 1963. 255 с.

12. Вострова С. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англомовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДУ) : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови»; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2003. 17 с.
13. Гарбовский Н. К. Сопоставительная стилистика профессиональной речи: на материале русского и французского языков. М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2018. 144 с.
14. Гарбовский Н. К. Теория перевода. М.: Московский университет; Издание 2-е, 2007. 544 с.
15. Герасименко О.В. Дискурсивні стратегії і тактики подолання комунікативних порушень (на матеріалі французьких літературних текстів постмодерну) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 романські мови / О.В. Герасименко. Київ, 2008. 209 с.
16. Герд А. С. Словарное значение слова и смысл. *Актуальные проблемы теоретической и прикладной лексикографии: межвузовский сб. научных трудов.* Иваново, 1997.
17. Дементьев В. В. Жанры фатического общения. *Доб бытия. Альманах по антропологической лингвистике.* Саратов, 1995. Вып. 2. С. 50 – 63.
18. Дегтярева А. О. *Емоційний та емотивний дискурс як різні види мовленнєвої діяльності* : матеріали міжнародної наукової конференції „Іноземномовна комунікація : здобутки та перспективи”. Тернопіль : Еліком, 2006. С. 22 – 23.
19. Жура В. В. Дискурсивная компетенция врача в устном медицинском общении : монография. Волгоград : Изд-во ВолГМУ : ООО «Дарко», 2008. С. 23.
20. Ионова С. В. Особенности эмотивной структуры текста. *Языковая личность : проблемы обозначения и понимания* : тез. докл. конф. (Волгоград, 5–7 февраля 1997 г.). Волгоград: Изд-во ВГПУ «Перемена», 1997. С. 65–66.
21. Ионова С. В., Шаховский В. И. Человек и его языковая среда : эколингвистический аспект. *Антропология языка. The Anthropology of Language* : Вып 2. М. : Флинта, Наука, 2012. С. 137–149.

22. Калашник В. С. Проблеми перекладу медичної термінології. *Людина та образ у світі мови : вибрані статті*. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. С. 328–333.
23. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина 2. Вінниця : «Нова книга», 2001. 300 с.
24. Карасик В. И. Языковые ключи : монография. Волгоград, 2008. 383 с.
25. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке : Части речи с когнитивной точки зрения. *Роль языка в познании мира*. М., 2004.
26. Кукаріна, А. Д. Способи перекладу аббревіатур в англomовному та українomовному медичному дискурсі : дис. ... канд. філол. н.). Херсон, 2017.
27. Лексико-стилістичні особливості емоційного та емотивного дискурсів. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. К. : КНЛУ, 2005. Вип. 13. С. 110–117.
28. Лук'янець М.Г. Особливості респонсивних реплік адресата у діалогічному мовленні / М.Г. Лук'янець / Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. 2013. Вип. 37. С. 174-176.
29. Максимов В. И. Стилистика и литературное редактирование. М. : Гардарики, 2008. 653 с.
30. Мірам Г. Основи перекладу. К. : Ельга, 2002. 240 с.
31. Місник Н. В. Формування української медичної клінічної термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2002. 17 с.
32. Мишланова С. Л., Уткина Т. И. Метафора в научно-популярном медицинском дискурсе : семиотический, когнитивно-коммуникативный, прагматический аспекты. Пермь. 2008.
33. Морозова Е.И. Мировоззренческие параллели в трактовке содержания терминов “дискурс”, “контекст”, “ситуация” / Е.И. Морозова / Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 2010. № 897. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 62. С. 99–105.
34. Олянич А. В. Презентационная теория дискурса : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Волгоград, 2004.

35. Пиотровская Л. А. Эмотивность как языковая категория. *Вестник Санкт Петербургского ун-та. Серия 2. Вып. 2.* 1993. С. 42.
36. Пономаренко Е. А. Классификация речевых жанров институционального (медицинского) дискурса (на материале произведений русских писателей-врачей). Симферополь. 2005. 117 – 119 с.
37. Прагматика емоційного та емотивного дискурсів. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2005. Вип. 7. С. 58–63.
38. Прокоф'єв Г.Л. Умови успішної реалізації іронічного мовленнєвого акту питання / Г.Л. Прокоф'єв / Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. 2015. Вип. 138. С. 128–133.
39. Психология. Словарь. / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. 2-изд. – М. : Политиздат, 1990. 494 с.
40. Редкозубова Е. А. Лингвосомиоические характеристики герметичности профессиональной коммуникации. *Профессиональная коммуникация : проблемы гуманитарных наук*. Вып. 2(2). Филология и лингвистика. Волгоград, 2008. С. 10–15.
41. Романишин М., Романюк А. Тональний словник української мови на основі сентимент-анотованого корпусу. *Українське мовознавство*. 2013. Вип. 43. С. 63–74.
42. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США : монографія / В.О. Самохіна. Вид. 2-е, перероб. і доп. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 360 с.
43. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
44. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації : навчальний посібник / О.А. Семенюк, В.Ю. Паращук. Київ : Академія, 2010. 240 с.
45. Синтаксична структура як статистичний параметр диференціації емоційного та емотивного дискурсів. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2004. Т. 7, №1. С. 119–127.

46. Скребкова-Пабат М. А. Технічний переклад : елементи теорії та практики: навчальний посібник. Львів. : «Новий Світ - 2000», 2012. 204 с.
47. Славова Л.Л. Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Л.Л. Славова. К., 2000. – 18 с.
48. Солощук Л.В. Принцип ідентифікаційної взаємодії вербальних та невербальних компонентів комунікації в англomовному діалогічному дискурсі / Л.В. Солощук / Вісник Житомирського державного ун-ту. 2005. № 24. С. 282–286.
49. Стилiстичні синтаксичні засоби в емотивному дискурсі. *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Н.Каразіна*. 2004. №636. С. 61–65.
50. Тагильцева Ю. Р. Субъективная модальность и тональность в проблемном политическом тексте. *Лингвистика: Бюллетень Уральского лингвистического общества*. Екатеринбург, 2006, Т. 18. С. 122–134.
51. Тарасов Е. Ф. Социолингвистические проблемы теории речевой коммуникации. *Основы теории речевой деятельности*. М., 1974. С. 255–273.
52. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. – М., 1986.
53. Тичер С. Методы анализа текста и дискурса / С. Тичер, М. Мейер, Р. Водак, Е. Ветер ; [пер. с англ. А. А. Киселевой]. Харьков : Изд-во «Гуманитарный центр», 2009. 356 с.
54. Устименко С.Є. Вербальні та невербальні засоби актуалізації непрямой респонсивної реакції адресата в англomовному побутовому дискурсі / С.Є. Устименко / Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». Вип. 83. 2016. – С. 57–65.
55. Фадєєва О.В. Стратегії й тактики конфліктного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О.В. Фадєєва. – К., 2000. – 18 с
56. Фельде О. В. Профессиональные подязыки и терминологии русского языка как объекты научного изучения. *Вестник Томского государственного*

педагогического университета. 2015. № 4 (157). 178 с.

57. Филатова Н. П. Эмотивная тональность в английском тексте делового письма : статья. *Язык и мир изучаемого языка. Саратовский институт (филиал) ФГБОУ ВПО «Российский государственный торгово-экономический университет»*. 2015. Вып. 6. С. 206–201.

58. Філоненко М. М. Психологія спілкування: навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 224 с.

59. Функціональний аспект емоційного та емотивного дискурсів : зіставний аналіз. *Філологічні науки*. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. С. 113–120.

60. Цирельсон Н.Ю. Взаимодействие иницирующих реплик и реплик-реакций в диалоге : на материале современного английского языка : дисс. ... 202 канд. филол. наук : 10.02.19, 10.02.04 / Наталья Юрьевна Цирельсон. Москва, 2002. 195 с.

61. Чередніченко О.М. Мовні засоби вираження вибачення / О.М. Чередніченко / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2016. Вип. 62. С. 343–345.

62. Шаніна О.С. Медичний дискурс : комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О.С. Шаніна. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2015. 254 с.

63. Шаховский В. И. Эмотивный компонент значения и методы его описания : учеб. Пособие к спец. курсу. Волгоград, 1983., С. 6–11.

64. Шаховский В. И. Эмоциональный тьюнинг в речевом общении. *Язык – Сознание – Культура – Социум: сб. докладов и сообщений Международной научной конференции памяти проф. И.Н. Горелова*. Саратов : Издат. центр «Наука», 2008. С. 478–482.

65. Шаховский В. И. Когнитивная матрица эмоционально-коммуникативной личности. *Вестн. рос. ун-та дружбы народов*. Волгоград. Сер. : лингвистика. 2018. № 1(22), 2018. С. 54–79.

66. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций : монография. Москва, Гнозис, 2008. 416 с.

67. Шевченко И.С. Метадискурсивные категории диалогического дискурса / И.С. Шевченко / Функциональная лингвистика : сб. науч. тр. Симферополь, 2011. Т. 2, № 2. С. 292–294.
68. Шевченко І.С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу / І.С. Шевченко / Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [кол. монографія] / [під загальн. ред. Шевченко І.С.]. Харків : Константа, 2005. С. 105–117.
69. Шкворченко Н.Н. Структура и классификация англоязычного делового диалога / Н. Н. Шкворченко / Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство). 2016. № 5(2). С. 166–169.
70. Шпак О.В. Реалізація комунікативної категорії контакт у сучасному англomовному дискурсі : дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Шпак Олена Владиславівна. Харків, 2015. 238 с.
71. Хабибрахманова Ю. Р. Категория тональности в жанре очерка. *Лингвистика : бюл. урал. лингвист. об-ва*. Екатеринбург, 2004. Т. 14. С. 179–185.
72. Яшенкова О.В. Основы теории мовної комунікації : навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.
73. A hybrid approach to the sentiment analysis problem at the sentence level / Orestes Appel, Francisco Chiclana, Jenny Carter, Hamido Fujita. *Centre for Computational Intelligence, De Montfort University*. Japan, 2018. P. 55–60.
74. Argyle M. Non-verbal Communication in Human Social Interaction in R. Hinde (ed.) / M. Argyle / Non-verbal Communication. Royal Society and Cambridge University Press, 1972. – 259 p
75. Bing Liu. Sentiment Analysis and Opinion Mining / New Jersey - Morgan & Claypool Publishers, 2012. 167 p.
76. Dijk T.A. van. Discourse as Interaction in Society / T.A. van Dijk / Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. London : Sage Publications Ltd, 2000. Vol. 2. P. 1–37.
77. Document Level Sentiment Analysis from News / Vishal S. Shirsat Rajkumar S. Jagdale S. N. Deshmukh. India, 2017.

78. Harrah D. The Logic of Questions / D. Harrah / Handbook of Philosophical Logic. Volume 8. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers. 2002. P. 1–60.
79. Lappin S. The Handbook of Contemporary Semantic Theory / S. Lappin, C. Fox. John Wiley & Sons, 2015. 776 p.
80. Maria Pontiki, Dimitris Galanis, John Pavlopoulos, Harris Papageorgiou, Ion Androutsopoulos, and Suresh Manandhar. Semeval-2014 task 4 : Aspect based sentiment analysis. *In Proceedings of the 8th International Workshop on Semantic Evaluation SemEval*, 2014. P. 27–35.
81. Pang B., Lee L. Opinion Mining and Sentiment Analysis. Foundations and Trends in Information Retrieval, v.2 n. 1–2, January, 2008. P. 135.
82. Perelman Ch. A New Rhetoric : A Treatise on Argumentation / Ch. Perelman, L. Olbrechts-Tyteca. Notre Dame (Ind.) : Univ. of Notre Dame Press, 2000. 566 p.
83. Sidnell J. The Handbook of Conversation Analysis / J. Sidnell, T. Stivers. – John Wiley & Sons, 2012. – 848 p
84. Sentiment analysis : An automatic contextual analysis and Ensemble clustering approach and comparison / Murtadha Talib AL-Sharueea, FeiLiua, Mahardhika Pratamab. Bundoora, Victoria 3086, Australia, Singapore, 2018. P. 194–213.
85. Khurshid Ahmad Affective Computing and Sentiment Analysis : Metaphor, Ontology, Affect and Terminology. Berlin : Springer Science & Business Media, 2011. 164 p.
86. Paulo-Santos António, Ramos Carlos, Marques Nuno C. Determining the Polarity of Words through a Common Online Dictionary. *Proceedings by 15th Portuguese Conference on Artificial Intelligence, EPIA*. Lisbon, Portugal, 2011. pp. 649–663.
87. Wang J. Chinese Questions and Power Relations in Institutional Dialogue / J. Wang / Discourse, of Course : An Overview of Research in Discourse Studies. Renkema J. (ed). John Benjamins Publishing, 2009. P. 227–229.

Джерела матеріалу дослідження

88. Grey's Anatomy. URL: <https://abc.com/shows/greys-anatomy/episode-guide/season-17> (дата звернення 26.07.2021)

89. Анатомія Грей. URL: <https://uaserials.pro/808-anatomy-grey-sezon-1.html>
(дата звернення 26.07.2021)

Довідкова література

90. Новий англо-український медичний словник: Близько 75 000 термінів / за ред. Ривкіна В.Л., Бенюмовича М.С.; Відп. ред. Л.І. Шевченко, В.І. Шматко. Київ, Арії, 2009. 784 с.

91. Longman Dictionary of Contemporary English. Longman. UK, 2001.

Інтернет джерела

92. Маджаева С. И. Перспективы развития терминологии. *Аргументативная риторика в практике политического, делового и административно-правового общения: материалы Международной интернет-конференции* 2010. URL : <http://iconf.vgi.volsu.ru> (дата звернення 29.07.2021)

93. Поворознюк Р. В. Етноспецифічні аспекти перекладу англومовних медичних текстів [Електронний ресурс] / Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 47(2). С. 154–162. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2014_47%282%29_20
(дата звернення 29.07.2021)

94. Письменный медицинский перевод [Електронний ресурс] :
Энциклопедия переводчика. URL :
http://www.trworkshop.net/wiki/медицинский_перевод (дата звернення 29.07.2021)

95. Сусов И. П. Коммуникативно-когнитивная лингвистика и разговорный дискурс. URL : <http://homepages.tversu.ru/~susov/Aristov.htm> (дата звернення 29.07.2021)

96. Травкина Екатерина. Перевод медицинской литературы на примерах материалов клинических исследований [Електронний ресурс] : Перевод медицинской литературы на примерах материалов клинических исследований. URL : http://samlib.ru/t/trawkina_e_a/medtranslation.shtml (дата звернення 29.07.2021)

97. Тупикова С. Е. Категории, концепты, тональности / Вестник ТГУ. 2010. № 3(83). С. 264–269. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/kategorii-kontseptytonalnost> (дата обращения: 27.07.2021).

98. Устный медицинский перевод. [Электронный ресурс] / Энциклопедия переводчика. URL : http://www.trworkshop.net/wiki/устный_медицинский_перевод (дата звернения 29.07.2021)

99. IMIA Guide on Medical Translation [Электронный ресурс]. URL : <http://www.imiaweb.org/uploads/pages/438.pdf> (дата звернения 29.07.2021)

100. Flores, Glenn, Laws, M. Barton et al. Errors in Medical Interpretation and Their Potential Clinical Consequences in Pediatric Encounters [Электронный ресурс] : Errors in Medical Interpretation and Their Potential Clinical Consequences in Pediatric Encounters. Электрон. текст, дані. Pediatrics. P.6-14. 2003. Vol. 3, #1(January). URL : http://www.unige.ch/presse/archives/unes/2007/pdf/Pediatrics_Interpreter_Errors_%20Article.pdf (дата звернения 29.07.2021)

101. Theodoridou, Konstandina E. Translation and commentary on three different genres of medical texts : a contrastive and discourse analysis [Электронный ресурс] : Translation and commentary on three different genres of medical texts : a contrastive and discourse analysis. Электрон. текст, дані. URL : <http://eprints.port.ac.uk/659/> (дата звернения 29.07.2021)

ДОДАТКИ

Додаток А

**Таблиця прикладів емоційної тональності, вилучених із скриптів субтитрів
серіалу “Grey’s Anatomy” («Анатомія Грей»)**

1	<p>Surgery is the only specialty where we don't waste time getting to know the patients. They're slabs of meat, we're butchers.</p>	<p>Хірургія - єдина спеціальність, де ми не втрачаємо часу на знайомство з пацієнтами. Вони - м'ясні шматки, ми - м'ясники</p>
2	<p>(10) DR. BURKE: “We went in expecting to simply remove the tumor. Instead it was a little more complicated. The tumor infiltrated into the pericardium causing a tear in the outer muscle of the heart.”</p> <p>MR. GASTON: “Hum. That's a lot of medical talk.”</p> <p>DR. BURKE: “It means, hum... It means... That you had... You had a broken heart, literally. Hum... But now, I am, hum... But now you're going to be fine.”</p>	<p>ДОКТОР. БУРК: «Ми сподівалися просто видалити пухлину. Натомість все було трохи складніше. Пухлина, інфільтрована в перикард, викликає розрив зовнішнього м'яза серця ».</p> <p>МІСТЕР. ГЕСТОН: «Хм. Це багато медичних розмов ».</p> <p>ДОКТОР. БУРК: «Це означає, гул ... Це означає ... Що у вас було ... У вас було розбите серце, буквально. Хм ... Але тепер я, гул ... Але тепер у тебе все буде добре ".</p>

3	DEREK: "She's too far gone . You have to let her go . Let her go in peace ." (<i>GA 2x03</i>)	ДЕРЕК: "Вона занадто далеко зайшла . Ви повинні відпустити її . Відпустіть її з миром ».
4	Stop looking at my vajayjay	Перестань дивитися на мій ваджайджай
5	Katie Bryce, 15-year-old female, new onset seizures, IV lost en route, started grand mal seizing as we descended. [Miranda] All right, get her on her side. Izzie, 10 milligrams Diazepam IM. [Miranda] No, no. The white lead is on the right. Righty, whitey, smoke over fire. A large-bore IV. Don't let the blood hemolyze. Let's go!	Каті Брайс, 15 річна дівчина, напади судом, періодично з минулого тижня. Дорогою крапельниця випада почало дуже трусити коли приземлялись. Гаразд покладіть її на бік. Ізі 10 мл деозепаму ВМ. Ні, ні білий дріт праворуч, білий праворуч. Дим над вогнем. Велику голку, не дайте крові гемолізуватися. Нужбо
6	What do we have? A wet fish on dry land.	Правда що у нас риба на суходолі?
7	Dr. Bailey, let's shotgun her. That means every test in the book	Лікарю Бейлі застрельмо її. Це означає зробити аналізи.
8	George, patient work-ups.	Джордж огляд пацієнта
9	If you don't count the fact that my bacon days are over, sure.	Якщо не враховувати те, що з мясом треба попрощатись

10	<p>A month ago, you were in med school being taught by doctors.</p> <p>Today...</p> <p>you are the doctors.</p> <p>The seven years you spend here as a surgical resident will be the best and worst of your life.</p> <p>You will be pushed to the breaking point.</p>	<p>Місяць тому ви ще тільки вчилися на лікарів. Сьогодні ви лікарі. Аж сім років які ви проведете тут інтернами в хірургії будуть найкращими і найгіршими у вашому житті. Вас примусять дійти до межі.</p>
11	<p>Rule number one: Don't bother sucking up.</p> <p>I already hate you.</p> <p>That's not gonna change.</p> <p>Trauma protocol, phone list, pagers, nurses will page you.</p> <p>You will answer every page at a run.</p> <p>A run!</p> <p>That's rule number two.</p> <p>Your first shift starts now and lasts 48 hours.</p> <p>You're interns, grunts, nobodies, bottom of the surgical food chain.</p> <p>You run labs, write orders, work every second night</p>	<p>Номер один Не треба підлизуватись. Я вже вас ненавидже це незмінне. Історії хвороб, список телефонів, пейджери, сестри скидатимуть виклики реагуватимете негайно, негайно. Це правило номер два. Ваша перша зміна починається зараз і триватиме 48 годин. Ви інтерни, віслюки, ніхто, низ харчового ланцюга хірургії. Ви маєте пробірки, пишете історії, працюєте не розгинаючи спини поки не падаєте і не спроможні скаржитися. Кімнати чергових, але їх займають</p>

	<p>until you drop, and don't complain.</p> <p>On-call rooms. Attendings hog them.</p> <p>Sleep when you can where you can,</p> <p>which brings me to rule number three.</p>	<p>ординатори. Спіть де прийдеться і коли вдасться. Це правило номер три.</p>
12	<p>OK, so I'm just gonna insert my fingers into your rectum.</p>	<p>Гаразд, я просто встромлю пальці у пряму кишку</p>
13	<p>Katie Bryce is a pain in the ass.</p>	<p>Кеті Брайс мене просто задовбала</p>
14	<p>If I hadn't taken the Hippocratic Oath, I'd Kevorkian her with my bare hands.</p>	<p>Якщо б я не дала клятву Гіпократа то задушила б її зайвими руками</p>
15	<p>You'll scrub in for an appendectomy this afternoon. Congratulations. Enjoy.</p>	<p>Сьогодні по обіді митимимішся для апендектомії. Мої вітаннячка.</p>
16	<p>George O'Malley barely made the cut to get in this program.</p>	<p>Джордж Омелі мало для цього підходить він не твій хлопець</p>
17	<p>Terrorize one, and the rest fall in line.</p>	<p>Теторизуй одного, інші боятимуться</p>
18	<p>They gave her a sedative for the CT scan, so she's a little groggy.</p>	<p>Після сканування їй дали заспокійливе тому вона трохи слабка</p>
19	<p>Open, identify, ligate, remove, irrigate, close. He's gonna faint. He's a fainter. No, code brown, right in his pants. He's all about the flop</p>	<p>Різати, діагностувати, привязати, видалити, відсмоктати, зашити. Він</p>

	sweat. He's gonna sweat himself unsterile.	втратить свідомість, коричнева тривога, просто в штани. Завжди його кидає в піт через це він втрачає стерильність
20	I'll put 20 on a total meltdown. Fifty says he pulls the whole thing off.	Ставлю на нервовий зрив. 50 що у нього все вийде
21	The human flesh is a tough shell. Dig in.	Людська плоть жорстка оболонка. Ріж
22	Now all you have to do is invert the stump into the cecum and simultaneously pull up on the purse strings	Зараз тобі лише треба запхати куксу у сліпу кишку і одночасно накласти шов
23	Today. Pull your balls out of your back pocket.	Сьогодні витягни яйця з задньої кишені
24	Get out of the way. Pansy-ass idiot.	Відійди шмаркатий телепень
25	A total 007. - What's "007" mean? - License to kill.	Що таке 007 - Смертник
26	Surgery is hot. It's the Marines. It's macho. It's hostile. It's hardcore. Geriatrics is for freaks who live with their mothers and never have sex.	Хірургія це круто, це як спецная як мачо жорстокий і ворожий А геріатрія це для слабаків які живуть з матусею і не пізнали секс

27	I'm not a cruise director.	Я не цирковий артист.
28	You don't have to wig out.	Харе ричать
29	The pageant's supposed to be on cable, but this crappy hospital doesn't get the channel.	Наш конкурс буде по кабельному а в цій забитій лікарні не йде той канал
30	But I can't sleep. My head's all full.	Але я не можу дригнути, бошка закипає
31	Mr. Jones has junky veins, and he really needs antibiotics.	Містер Джонс має поколоти вени і йому треба вколоти антибіотик
32	I should start a central line.	Я маю поставити крапельницю
33	Can't we just page someone else? She's the on-call resident.	Може викличеш когось іншого Вона черговий лікар
34	Next time you wake me, he better be so close to dead there's a tag on his toe.	Наступного разу розбудеш мене коли він помре і матиме бирку на пальці ноги
35	Here's an idea, why don't you go spend four years in med school and then let me know if it's the right diagnosis?	Добре придумав, провчитесь 4 роки у медичній школі, а потім скажете чи правильний мій діагноз.
36	She's short of breath. She's got fever. She's post-op. Start the antibiotics.	Вона важко дихає, вона застуджена і її

		прооперували, давайте антибіотики
37	She may not have pneumonia, you know. She could be splinting, or have a P.E.	У неї може не пневмонія, параліч діафрагми чи емболія
38	What took you so long? She's having multiple grand mal seizures.	Чого ви так довго Її дуже сильно судомить, що ви пропонуєте. Лікарю Грей та ви мене чуєте
39	- Get the crash cart.	Реанімацію, Беру
40	He'll be fine, right? Tony's gonna sail through it. You have nothing to worry about. I promise. Gotta go.	Все буде гаразд, так. Тоні прорветься. Турбуватися не варто, обіцяю. Треба йти.
41	What are you doing? - I'm suturing a banana with the vain hope that it wakes up my brain.	що ти робиш я зашиваю банан марно сподіваючись будити свій мозок
42	What are you smiling at, 007? I'm sorry. I get mean when I'm tired.	Чого шкіришся 007 Вибач, я зірвалася бо стомилася
43	You know what? I don't care. I comforted a family, and I got to hang out in the OR today.	Знаєш що, я вже звик до родини і сьогодні асистуватиму

44	She's a ticking clock. She's gonna die if I don't make a diagnosis, which is where you come in.	Вона наче годинник, вона помирає якщо я не поставлю діагноз, а ви тут саме для цього
45	I need your extra minds, extra eyes.	Мені треба порада, свіжий погляд
46	She's old. She's freaking ancient. She's lucky she's still breathing. I got a shot to scrub in downstairs	Вона у віці, стара шкапа. Їй пощастило що вона досі дихає А мені треба шанс на операцію пацієнтки, яка не була свідком Громадянської війни
47	So she doesn't have anoxia, chronic renal failure or acidosis. It's not a tumor, because her CT's clean.	У неї немає анорексії, хронічної ниркової недостатності чи ацедозу. Це не пухлина, бо на сканері чисто
48	You're not gonna tell me why you won't work with Shepherd? No. What about infection? No, there's no white count.	А ти не розповіси чого не хочеш працювати з Шефердом Ні, як щодо інфекції Ні, білих кров'яних тілець не замало, ніяких пошкоджень чи лихоманки
49	She's never gonna get the chance to turn into a person.	Вона так і не отримає шансу стати особистістю

50	<p>It's minute, but it's there. It's a subarachnoid hemorrhage. She's bleeding into her brain. She could have gone through her entire</p> <p>life without it ever being a problem. - One tap in the right spot... It exploded. Exactly. Now I can fix it. You two did great work. Love to stay, kiss your ass but I got to</p> <p>tell Katie's parents she's having surgery.</p>	<p>Мініатюрна але все ж є Це субархінаїдальний</p> <p>крововилив Внутрішньо черепна кровотеча Вона могла б померти через невідому причину Одна пробка в правильному місці І вибух Саме так. Треба це виправити Ви в двох молодці Залишився б лизати вам зади та маю повідомити батькам Каті про операцію</p>
51	<p>His heart had</p> <p>too much damage for a bypass. I had to let him go.</p>	<p>Його серце занадто пошкоджене для шунтування</p> <p>Довелось відпустити (евфемізм)</p>
52	<p>You did a cutthroat thing. Deal with it. Don't come to me for absolution.</p> <p>You want to be a shark, be a shark.</p>	<p>Знаєш що ти і горло перегрезеш. Живи з цим, хочеш бути акулою будь</p>
53	<p>Only it makes you feel all bad</p> <p>in your warm, gooey places.</p>	<p>От лише через це у тебе душа поболює. Та йди ти</p>
54	<p>I promised I'd make her look cool. Apparently, being a bald beauty</p> <p>queen is the worst thing that happened in the history of the world.</p>	<p>Я пообіцяв що вона буде гарною. Напевно бути лисою королевою краси найгірше що може трапитись</p>

55	You earned the right to follow her case through to the finish.	Ти заслужила право довести її до одужання
56	You shouldn't let the fact that we had sex get in the way of you taking your shot.	Усвідом те що між нами був секс не причина відмовлятися
57	she tried to talk me out of it	Вона намагалась відмовити мене
58	So the way I see it, superhero sounds pretty damn good. We're gonna survive this, right?	У порівнянні з тим, що я чула розмови про супергероя квіточки Нам треба це пережити, так
59	Can anybody name the common causes of post-op fever? Wind, water, wound, walking, wonder drugs. The five W's. Most of the time, it's wind, splinting or pneumonia.	А є такі хто може назвати загальні симптоми післяопераційної лихоманки вітер, вода, враження, водіння, вплив ліків Пять В Найчастіше вітер, параліч або пневмонія Це найлегший висновок особливо коли ліньки робити аналізи
60	I'd know you anywhere. You're the spitting image of your mother.	Я б вас усеодно упізнав. Ви копія своєї матері.
61	No one holds a scalpel till I'm so happy I'm Mary-freakin'-Poppins.	Ніхто не візьме скальпель поки я не буду щаслива, поки я не буду довбаною

		Мері Попінс
62	I think I may have found the cause of our rupture.	Гадаю я знайшов причину розриву
63	25-year-old female found down at the park. Status: post-trauma. Unequal breath sounds, right pupil is dilated and she's ready for X-ray. Ready to roll?	Жінка 25 років знайдена в парку, посттравматичний стан Атепове дихання, права зіnnиця розширена, вона готова до рентгену. Готові починати
64	Does anyone know what this is? Oh, my God. - What? Spit it out, Grey. She bit it off.	Хтось знає що це О Господи, Що, говори Грей Вона його відкусила
65	Bambi, don't say another word till after the hunter shoots your mother.	Бембі, не кажи ні слова, бо мисливець убіє матір
66	Have him shadow you for the day.	Нехай сьогодні він буде біля тебе
67	And you're the pushy, overbearing kiss-ass.	Ти нахабна, владолюбна підлиза
68	All right, Mrs. Lu, I'm Dr. Stevens. I'm going to sew up your wound. You're going to need about six stitches. Are you allergic to any medication?	Гаразд Місіс Лу я лікарка Стівенс Я зашию вашу рану Вам треба, так, шість стібків

		Маєте алергію на мед препарати
69	You collected the specimen, so you have custody. Custody of a penis. Yes, until the cops come for it.	Ви виявили матеріал, маєте зберігати Зберігати пеніс Ну так поки копії не прийдуть
70	I'm not going to die? I'm fine? Fit as a fiddle, or whatever.	Все як треба, ви здоровий
71	Besides, you're the ovarian sister here. Did you call me an ovarian s...	Більш того ти у нас з яєчниками Ти сказав з яєчниками
72	It's sick and twisted. We said last time was the last time.	Ні, це огидне збочення і до цього не повертатись
73	There were no tests ordered, and the baby has a murmur. I know. He turned blue.	Не проведено обстеження а в дитини є шуми Я знаю Він посинів
74	When he does, that penis you're carrying around is gonna nail him.	Коли це станеться пеніс з яким ти носишся його поховає
75	You know, that and carrying around a penis just makes everything seem so shiny and happy.	Невже ти думаєш що пенісоносіння може зробити світ барвистим і радісним
76	Like that saying,	Як у давнину казали

	<p>"You should see the other guy.</p> <p>Why not attempt to reattach the penis?</p> <p>Teeth don't slice, they tear.</p> <p>You can only reattach with a clean cut.</p>	<p>подивися на іншого</p> <p>Чому б не спробувати пришити відкушений пеніс</p> <p>Зуби не ріжуть а виривають</p> <p>Пришити можна лише рівно відрізане</p>
77	<p>If she wanted to slice him off with a knife...</p> <p>Besides, the digestive juices didn't leave much of the flesh to work with.</p>	<p>Якби вона відрізала його ножем</p> <p>Крім того шлунковий сік залишив мало живих тканин. Правильно. То що нам робити</p>
78	<p>Sew him up minus a part of the family jewels.</p>	<p>Зашивати без більшої частини фамільного скарбу (евфемізм)</p>
79	<p>He'll be urinating out of a bag for a very long time.</p> <p>Not to mention he'll never be able to have sex again.</p> <p>- Too bad.</p> <p>- Shame.</p>	<p>Мочитиметься в баночку дуже дуже довго. Не для протоколу більше сексом він не займатиметься. Як шкода</p>
80	<p>Let's all take a moment to grieve.</p>	<p>Оголошую хвилину мовчання</p>
81	<p>You are so out of line.</p>	<p>Знаєте це вже занадто</p>
82	<p>There really is no reason to get alarmed. What's</p>	<p>Немає ніяких підстав для</p>

	<p>the problem? If our baby is sick,</p> <p>we want him treated... now. Who said your baby was sick? The surgical intern, who has no business on our service. Who authorized you to be here? - I was just... - I did. Can you excuse us for a second?</p>	<p>хвилювання</p> <p>У чому проблема</p> <p>Якщо дитина хвора треба її лікувати... негайно</p> <p>А хто сказав що вона хвора</p> <p>Вона інтерн з хірургії хоча не має втручатися в наші справи</p> <p>А хто дав вам дозвіл</p> <p>Я лише хотіла</p> <p>Я дав</p> <p>Вибачте будь ласка</p>
83	Are you messing with my intern, Dr. Kay?	Маєте клопіт з моїм інтерном лікарем Кейн
84	<p>Well? - It's a birth defect. Tetralogy of Fallot with pulmonary atresia. You were right. I'm booking the OR for tomorrow. Thank you for backing me up on this. Wait. You were right. But if you ever pull</p> <p>a stunt like that again, going to the parents behind a doctor's back, trying to steal a patient from another service, I will make your residency</p> <p>here hell on earth.</p>	<p>То як, так уроджений дефект</p> <p>Тетрадафалозі зі звуженням легеневої артерії</p> <p>Молодець</p> <p>Будемо завтра оперувати</p> <p>Дякую, що ви прикрили мене</p> <p>Ти була права, та якщо і далі так наражатимешся, ходитимеш до батьків за</p>

		спинами лікаря, намагатимешся поцупити пацієнта я зроблю твою інтернатуру пеклом
85	I think you're cocky, arrogant, bossy and pushy. You also have a God complex. You never think about anybody but yourself.	Зарозумілий ти, любиш командувати, бесцеремений, надодачу у тебе комплекс Бога, ти ніколи не думаєш ні про кого окрім себе
86	I had to leave her skull flap off until the pressure in her brain goes down. She's not going to make it, is she? She's going to be fine.	Я мусив залишити її череп відкритим доки тиск не впаде Вона не виживе, правда Усе у неї буде добре
87	Keep your friends close and your enemies closer. You're not the enemy. You're just the competition.	Тримай друзів ближче а ворогів ще ближче Ти не ворог мені. Це просто змагання
88	It just says that it was never out of your sight.	Отже це не мулятиме вам очі
89	Go scrub in. When we're finished cracking the baby's chest, I'll let you hold the clamp.	Іди мийся, коли закінчемо розрізати груди дитини я дам тобі потримати затискач
90	So what's up with the Nazi? Is she off her	– Що з нацистом сталося?

	meds?	Не випила таблетки;
91	Keep your panties on, Nancy Drew.	Не вішай носа, Ненсі Дрю
92	Ooh. I'll take that guy. - You'll have to beat me to him first.	О, а о цей ось мій. Це якщо мене випередиш.
93	I am not backing down so I can do sutures all day while you're in the OR.	Я не відступлю, бо на відміну від тебе шитиму хоч цілий день.
94	Well, we can't just pull them out... - I mean, we have to do some tests... - Ow, wicked. Are you out of your mind?	Розумієте ми так витягти їх просто не можемо. Треба зробити аналізи. Ох, кльово! Чи ти здурів?
95	This is a surgical case, and you know it. It's superficial. I mean it's cool, but it's superficial.	- І це хірургічний пацієнт. Поверхневий, так серйозний але поверхневий..
96	How do you know those things didn't rupture his peritoneum? Because he's sitting up and he's sitting there talking to us.	- Звідки ти знаєш що не розірвано черевину? Бо він сидить, сидить і говорить до нас.
97	“John Doe, mid-30s pedestrian, hit by a motorist swerving to avoid a bike. GCS 3. Pupils fixed and dilated”.	– «Невідомий за 30-ть пішохід, збитий машиною, що уникала зіткнення з велосипедистом. ПКГ 3. Зінниці розширені, атрофіну ввели, тиск 83 на 112. Пульс 98».
98	“You've got a nice touch. And, by the way, you are a rockin' babe . Seriously, do you	– «У тебе ніжний дотик. І насправді ти така відпадна .

	actually think you have a shot here? I'd like to think. I've got a shot anywhere”.	Ти справді сподіваєшся мене тут зняти. Я стараюся зняти будь-де».
99	<p>“You make out with patients now? What, are you jealous?”</p> <p>“Why are you so hell-bent on getting me to go out with you?”</p>	<p>«Ти загрась до пацієнтів? А ти ревнуєш?»</p> <p>– «Чого ти так затято намагаєшся завоювати мене».</p>
100	Dr. Shepherd? He's not going to the OR? No. Do an EEG and confirmatory tests. If he doesn't respond in six hours, declare him. - Declare him? Declare him what? - Brain-dead.	Лікарю Шеферд його не оперуватимуть? Ні. Зробіть ЕКГ і підтверджуючі аналізи. Якщо не відповість через 6 годин, констатуйте. – Констатувати? Констатувати що? Смерть мозку.

Емоційна тональність мовної гри

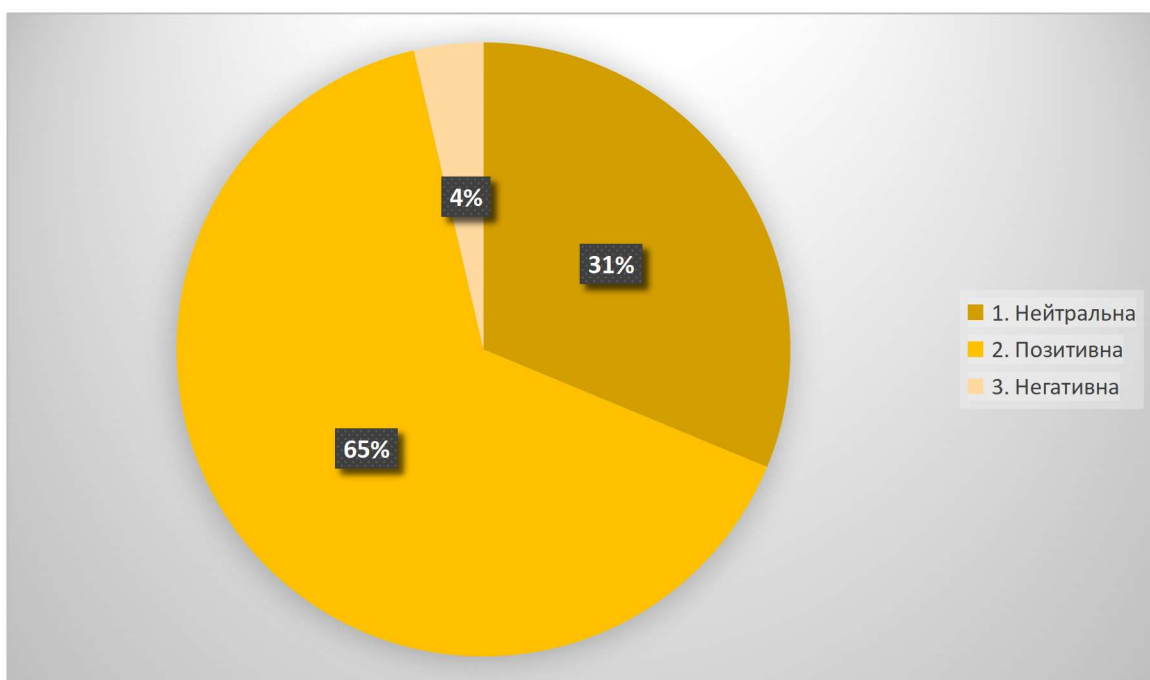

рис. Б1 – перший рисунок додатка Б

Перекладацькі трансформації при перекладі мовної гри

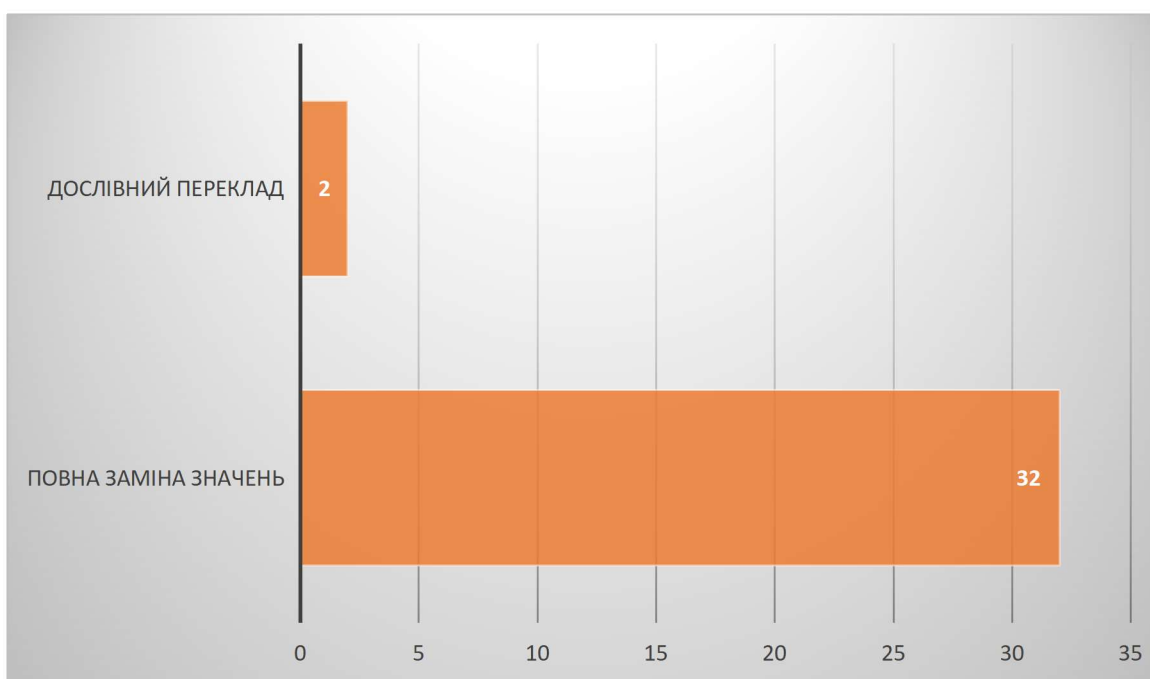
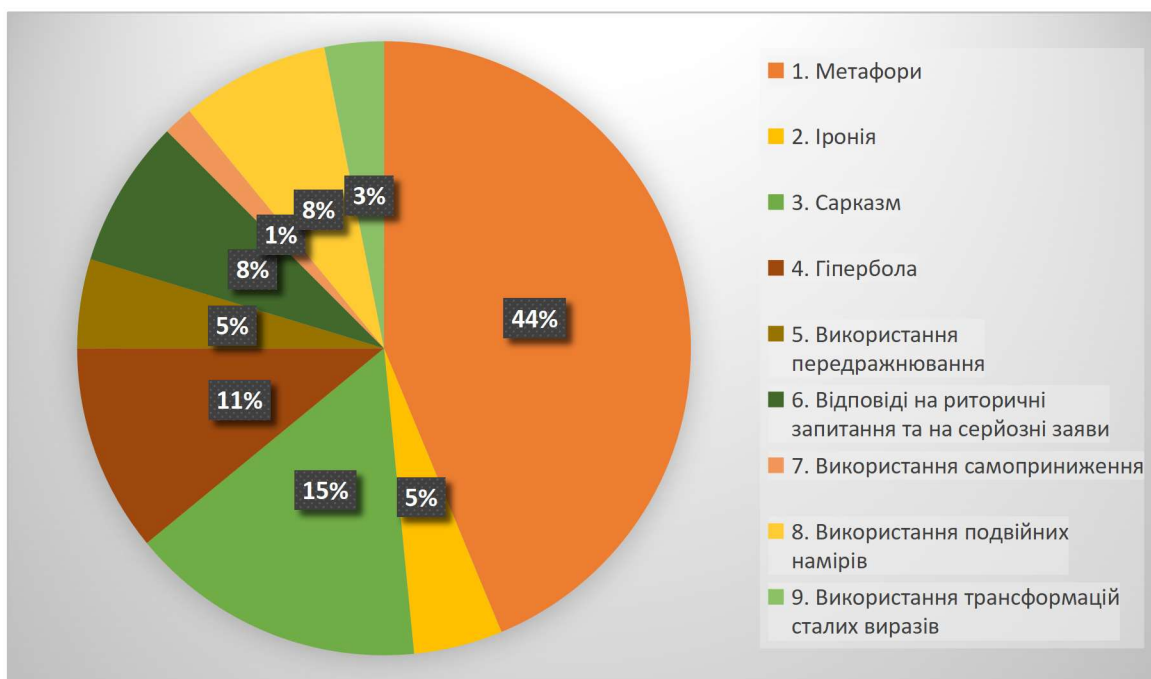

рис. Б2 – другий рисунок додатка Б

Засоби відтворення мовної гри

Емоційна тональність фразеологізмів та квазіфразеологізмів

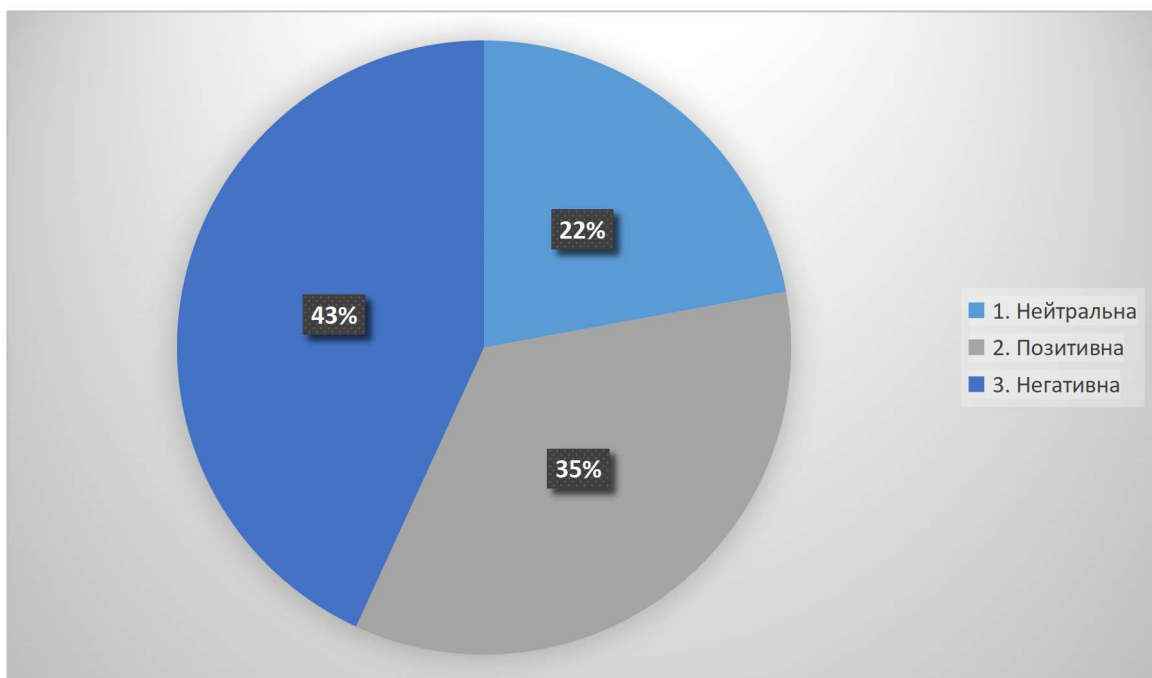

рис. Г1 – перший рисунок додатка Г

Перекладацькі трансформації при перекладі фразеологізмів та квазіфразеологізмів

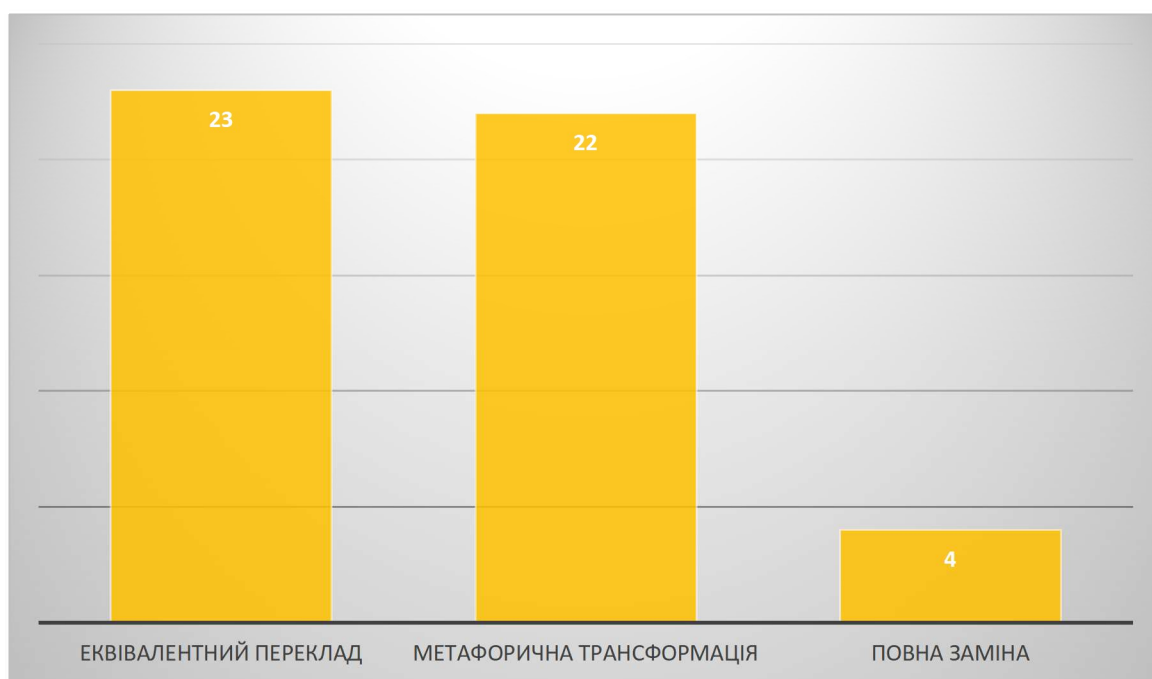

рис. Г2 – другий рисунок додатка Г

Емоційна тональність лексики розмовного стилю

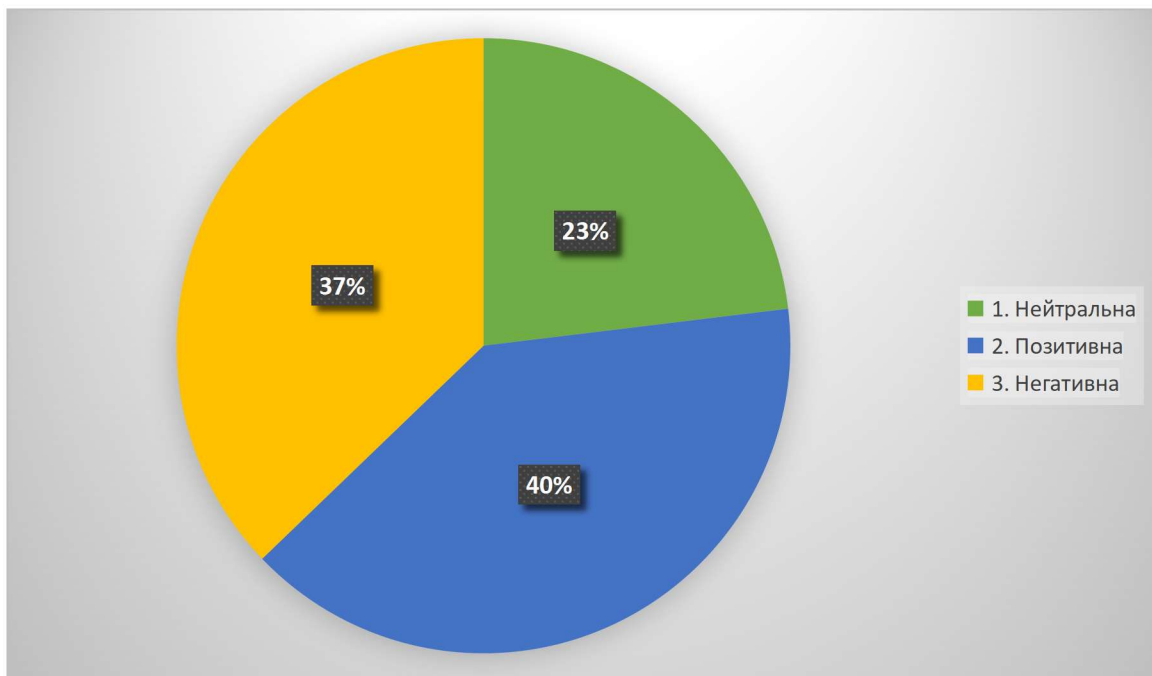

рис. Д1 – перший рисунок додатка Д

Перекладацькі трансформації при перекладі лексики розмовного стилю

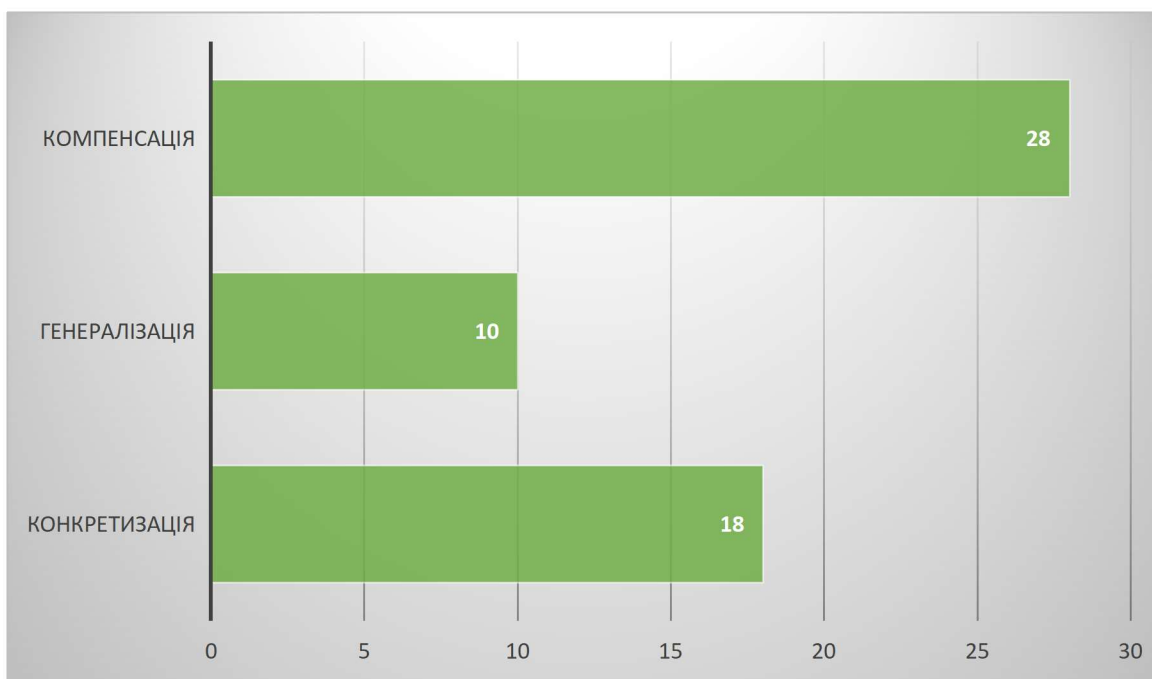

рис. Д2 – другий рисунок додатка Д

Емоційна тональність евфімізмів

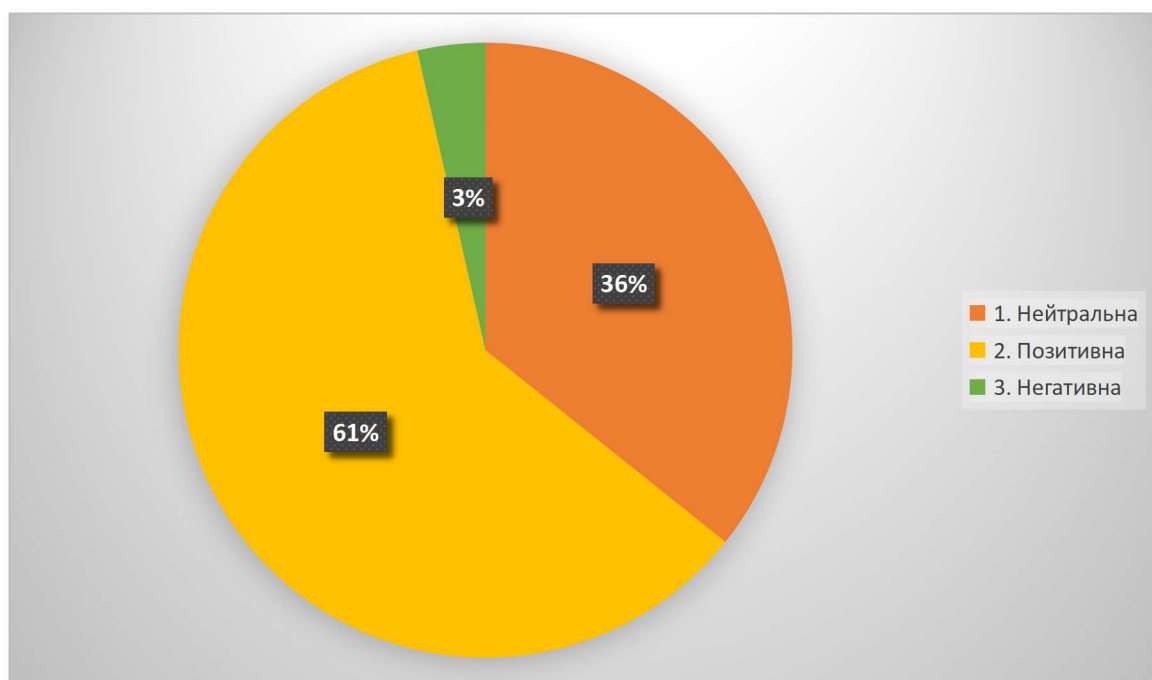

рис. Е.1 – перший рисунок додатка Е

Перекладацькі трансформації при перекладі евфімізмів

рис. Е.2 – другий рисунок додатка Е